

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

1'inci Toplantı
7 Ekim 2025 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Dördüncü Yasama Yılına, önceki yasama yıllarına, Komisyon üyeliğine seçilen milletvekilleri ile Komisyon üyeliğinden ayrılan milletvekillerine ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı Fatih Karahan'ın, 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nun 42'nci maddesi gereğince Merkez Bankasının faaliyetleri hakkında bilgilendirme sunumu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

-----0-----
1'inci Toplantı
7 Ekim 2025 Salı
-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 16.03'te açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muş, Dördüncü Yasama Yılına, önceki yasama yıllarına, Komisyon üyeliğine seçilen milletvekilleri ile Komisyon üyeliğinden ayrılan milletvekillerine ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklama yaptı.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı Fatih Karahan tarafından, 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nun 42'nci maddesi gereğince Merkez Bankasının faaliyetleri hakkında bu yılki ikinci bilgilendirme sunumu yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 20.13'te toplantıya son verildi.

7 Ekim 2025 Salı
BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 16.03
BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)
BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)
SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)
KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Merkez Bankasının Değerli Başkanı ve bürokratları, basınımızın kıymetli temsilcileri; sizleri saygıyla selamlıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Dördüncü Yasama Yılına, önceki yasama yıllarına, Komisyon üyeliğine seçilen milletvekilleri ile Komisyon üyeliğinden ayrılan milletvekillerine ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Komisyonumuzun 28'inci Yasama Dönemi Dördüncü Yasama Yılı'nın 1'inci Birleşimini açıyorum. Bu vesileyle, yeni yasama yılının ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını temenni ediyor, milletvekillerimize çalışmalarında kolaylıklar diliyorum.

Değerli milletvekilleri, malumunuz olduğu üzere, Komisyon olarak 28'inci Yasama Döneminin önceki yasama yıllarını yoğun bir çalışma temposuyla tamamladık. Bu vesileyle, çalışmalarımıza gerek Komisyon ve gerekse Genel Kurul çalışmaları aşamalarında katkı sunan başta Komisyon üyelerimiz olmak üzere tüm milletvekillerimize tekrar teşekkür ediyor, bu çalışmalarının yeni yasama yılında da devamını temenni ediyorum.

Değerli milletvekilleri, gündeme geçmeden önce bir husus daha var: Meclis Genel Kurulunun 2 Ekim 2025 tarihli 2'nci Birleşiminde Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubundan Plan ve Bütçe Komisyonu üyeleri olarak Diyarbakır Milletvekili Sayın Adalet Kaya ve Mardin Milletvekili Sayın Kamuran Tanhan seçilmiştir. Hayırlı olsun. Komisyonumuza hoş geldiniz.

Komisyonumuzda görev yapan Van Milletvekili Sayın Gülcan Kaçmaz Sayyığıt ve Ağrı Milletvekili Sayın Heval Bozdağ'a da şimdiye kadarki çalışmalarından dolayı teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, gündeme geçiyorum.

Gündemimizde 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nun 42'nci maddesi gereğince Merkez Bankasının faaliyetleri hakkında Komisyonumuzu bilgilendirme sunumu bulunmaktadır. Bildiğiniz üzere, Merkez Bankası bilgilendirmesinin bu yılki ilk toplantısını 6 Mayıs 2025 tarihinde gerçekleştirmişti. Bugün 2'nci toplantısını gerçekleştiriyoruz.

Sunuma başlamadan önce bürokratların kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

Buyurun.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, sunumunu yapmak üzere Merkez Bankası Başkanı Sayın Fatih Karahan'a söz veriyorum.

Sayın Karahan, buyurun lütfen.

III.- SUNUMLAR

1.- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı Fatih Karahan'ın, 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nun 42'nci maddesi gereğince Merkez Bankasının faaliyetleri hakkında bilgilendirme sunumu

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI FATİH KARAHAN - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, saygıdeğer Komisyon üyeleri ve kıymetli basın mensupları; sizleri Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası adına saygıyla selamlıyorum.

1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nda yer aldığı üzere uyguladığımız politikalar ve bankamız faaliyetleri hakkında bilgi vermek için burada bulunmaktayız.

Sıkı para politikamızın sonuçlarını kademeli bir şekilde almaya devam ediyoruz. Yurt içi talep yavaşlama seyrini sürdürürken talep koşulları dezenflasyonist düzeyde seyrediyor. 2024 yılı Haziran ayından bu yana devam eden dezenflasyon süreci yavaşlasa da atacağımız adımlarla enflasyonun ara hedeflerle uyumlu şekilde seyretmesini sağlayacağız. Fiyat istikrarının sağlanması amacı doğrultusunda aldığımız mesafeyi önemsiyoruz. Önümüzdeki dönemde de tüm para politikası araçlarını kararlılıkla kullanmaya devam edeceğiz.

Toplantımıza küresel ve yurt içi makroekonomik görünüm ile para politikası duruşumuza ve finansal koşullara dair değerlendirmelerimizi içeren bir sunumla başlayacağım sonrasında sizlerin sorularını yanıtlayacağım.

Saygıdeğer milletvekilleri, konuşmamda öncelikle son dönemde öne çıkan küresel ekonomik gelişmelere değinmek istiyorum. Nisan ayında korumacı eğilimlerle açıklanan yüksek tarife oranlarının yapılan ikili ticaret anlaşmaları sayesinde son dönemde düştüğünü gözlemledik. Bu çerçevede, küresel ticaret politikalarındaki belirsizlik bir miktar azaldı, bununla birlikte belirsizliğin hâlen yüksek seviyelerde olduğunu görüyoruz. Jeopolitik gelişmeler de

küresel ekonomik görünüm üzerinde etkili olmaya devam ediyor. Belirsizliğin görece olarak azalması küresel büyüme görünümünün de toparlanmasına neden oldu. Birçok ülkede büyüme tahminleri Mayıs ayındaki dip seviyelerine kıyasla takip eden dönemde yukarı yönlü güncellendi. Bu toparlanmaya karşın Eylül ayı itibarıyla küresel büyüme görünümü Ocak ayına göre kısmen zayıf kalmaya devam ediyor, dış talep göstergesi de Ocak ayındaki düzeyinin gerisinde. Enerji fiyatları da jeopolitik gelişmelere bağlı olarak dalgalanma gösteriyor. Ancak zayıf talep koşulları ve üretim artışları enerji fiyatlarındaki yukarı yönlü hareketleri sınırlıyor. Buna bağlı olarak eğilimin aşağı yönlü olduğunu görüyoruz. Enerji hariç tarafta ise endüstriyel ve değerli metal fiyatları kaynaklı artışlar gözlemledik. Küresel enflasyona ilişkin riskler tamamen ortadan kalkmış değil, merkez bankaları faiz indirimlerini bu riskleri de gözeten dikkatle sürdürüyor. Ayrıca, yüksek borçluluk nedeniyle son dönemde tahvil getirileriyle ilgili risk algısı da görece olarak arttı. Öte yandan ticaret politikası belirsizliğinin de etkisiyle ABD dolarının küresel piyasalarda değer kaybettiğini görüyoruz. Hisse senedi piyasaları ise küresel ölçekte olumlu bir performans gösteriyor. Bu çerçevede, portföy tercihlerinin hisse senetlerine yöneldiğini görmekteyiz. Yurt içi görünüme geçmeden önce özetlemek gerekirse, küresel belirsizlik bir miktar azaldı ve bunun küresel ekonomiye olumlu yansımalarını gördük. Bununla birlikte belirsizliğin hâlen yüksek olduğunu ve risklerin varlığını koruduğunu belirtmek istiyorum.

Saygıdeğer milletvekilleri, şimdi sizlerle yurt içi makroekonomik gelişmelere ilişkin tespitlerimizi paylaşmak istiyorum: Sıkı para politikamızın hedeflenen bir sonucu olarak talep kompozisyonundaki dengelenme devam ediyor. Önceki yılların aynı dönemleriyle kıyasladığımızda 2025 yılının ilk altı aylık döneminde toplam tüketimin yıllık büyümesinin yavaşladığını, toplam yatırımların büyümesinin ise arttığını görüyoruz. İthalatın yıllık büyüme oranı 2025 yılında artsa da 2023 yılındaki seviyenin gerisinde kalmaya devam ediyor. İhracat ise pozitif yöne gelişimini koruyor. Yılın ikinci çeyreğinde artan sanayi üretimi Temmuz ayı itibarıyla üçüncü çeyrekte sınırlı bir düşüş kaydetti. Oynaklığı yüksek sektörler dışlandığında ise sanayi üretimindeki ılımlı seyir daha belirgin. Hizmet üretim endeksi de ikinci çeyrekteki sınırlı yükselişi sonrasında Temmuz ayı verilerine göre üçüncü çeyrekte yataya yakın görünümünü korudu.

İş gücü piyasasına baktığımızda, ikinci çeyrekte bir miktar artan manşet işsizlik oranının üçüncü çeyrekte gerilediğini görüyoruz. Buna göre işsizlik oranı geçmiş dönem ortalamalarının oldukça altında seyrederken geniş tanımlı göstergeler ise yüksek seviyesini koruyor. İlan başına başvurulara dair derlediğimiz veriler de yüksek seyreliyor. Bildiğiniz üzere, talebi yakından anlamak için satış ve tüketim göstergelerini düzenli şekilde takip ediyoruz ve bu göstergelerin de normal eğilimlerine kıyasla hangi düzeyde olduğunu anlamamız önem taşıyor. Bunun için bu serileri trendden arındırıp inceliyoruz. İlgili analizlerimiz sıkılaştırma sonrasında mal tüketiminin trendinin altına gerilediğini gösteriyor. Ayrıca perakende satışlarda da ivme kaybı devam ediyor, altın hariç olarak ise bu görünüm daha da belirgin. Kullandığımız bir diğer gösterge ise kartla yapılan harcamalar. Kart harcamalarını son yıllarda tüketicilerin ödeme tercihlerindeki dönüşümü dikkate alarak kart kullanım eğilimine göre düzeltiyoruz. Nitekim bu düzeltilmiş veriler özel tüketimin seyrine daha uyumlu. İşte bu verileri kullandığımızda kart harcamalarının da ılımlı olduğunu görüyoruz. Eylül itibarıyla geçici veriler ikinci çeyrekte öne çekilen talebin de etkisiyle artan ithalatın üçüncü çeyrekte gerilediğini gösteriyor. Hâlâ yüksek seviyelerde olmakla birlikte tüketim malları ithalatında da benzer bir yavaşlama görüyoruz.

İktisadi faaliyet kapsamında son olarak cari açığa da kısaca değinmek isterim: Cari açık ikinci çeyrekte bir miktar artmakla birlikte iç talep görünümüyle uyumlu bir şekilde ılımlı seyretti ve cari açığın millî gelire oranı yüzde 1,3 olarak gerçekleşti. Eylül ayına ilişkin geçici veriler de üçüncü çeyrekte dış ticaret dengesinde iyileşmeye işaret ediyor. 2025 yılında cari açığın millî gelire oranının uzun dönem ortalamalarının altında kalmaya devam edeceğini öngörüyoruz. Bununla birlikte cari açık üzerinde enerji fiyatları ve küresel ticaret politikaları kaynaklı riskler canlılığını koruyor.

Saygıdeğer milletvekilleri, şimdi sizlerle enflasyon gelişmelerine ilişkin tespitlerimizi paylaşmak istiyorum: Eylül ayında yıllık tüketici enflasyonunda bir yükseliş gördük. Bu seyrinde gıda ile hizmet fiyat gelişmeleri öne çıktı. Nitekim aylık hizmet enflasyonu okula dönüş etkisi öncülüğünde yükselirken gıda fiyatları üzerinde arz yönlü unsurların etkisini hissettik. Diğer yandan, sizlerle bir önceki buluşmamıza kıyasla tüketici enflasyonu yüzde 33,3'e gerileyerek 4,6 puanlık bir düşüş kaydetti. Temel mal enflasyonu Nisan sonrası dönemde kur gelişmelerinin etkisiyle bir miktar yükselse de bu durum geçici oldu. Gıda enflasyonunda süregelen yavaşlama ise kuraklık kaynaklı etkilerle son iki ayda yön değiştirdi. Bunun yanı sıra hizmet enflasyonu son beş aylık dönemde önemli bir düşüş gösterse de bu grupta yıllık enflasyon hâlen yüksek seyreliyor. Hizmet grubundaki dinamikleri yakından incelediğimizde zamanlı bağlı fiyat belirleme ve geçmiş enflasyona endeksleme eğilimi yüksek olan kalemlerin hizmet enflasyonundaki ataleti arttırdığını görüyoruz. Nitekim, son bir yıllık dönemdeki enflasyon gelişmelerine baktığımızda eğitim ve kira kalemleri öne çıkıyor; lokanta, otel gibi talep koşullarına duyarlılığı yüksek olan hizmet alt kalemlerinde ise görece ılımlı fiyat artışları söz konusu. Bu noktada kira enflasyonu üzerinde durmak istiyorum. Mevsimsel etkilerden arındırılmış veriler aylık kira enflasyonunda bir süredir yüzde 4 civarında yatay bir seyre işaret ediyordu, son iki ayda bu eğilimin yerini daha düşük oranlı artışlara bıraktığını görüyoruz. Sahadaki grafikten görüldüğü üzere, yıllıklandırılmış yakın dönem eğilim yüzde 54'le mevcut yıllık kira enflasyonunun yaklaşık 15 puan altında bir seyir ima ediyor. Bu durum, bize kira enflasyonunun gerilemeye devam edeceğini gösteriyor, perakende ödeme sistemi gibi kanallar üzerinden takip ettiğimiz diğer veriler de bu aşağı yönlü

görünümü teyit ediyor. Bununla beraber, kira enflasyonunun, deprem ve kentsel dönüşüm gibi konut sektörüne özgü arz yönlü unsurların da etkisiyle öngördüğümüzden daha yüksek seyrettiğini not etmemiz gerekiyor. Eğitim hizmetleri enflasyonu yılın ilk sekiz ayında özel okul ücret gelişmelerine bağlı olarak güçlü seyretmişti, eylül ayında aylık hizmet enflasyonunun okula dönüş etkisi öncülüğünde arttığını gördük, bu ayda okula dönüşün hizmet alt kalemlerinin genele yayılan etkileri oldu. Nitekim, özel üniversite ücretlerinin etkisiyle eğitim hizmetlerinde ve okul servis ücretlerine bağlı olarak da ulaştırma hizmetlerinde fiyatlar yükselirken yurt ücretlerindeki artışlar lokanta, otel grubundaki konaklama fiyatlarını yukarı çekti, kreş ücretlerinde artışlar ise diğer hizmetler kalemine yansdı. Böylelikle, okula dönüş etkisinin eylül ayında aylık tüketici enflasyonuna katkısı yaklaşık 0,7 puan oldu. Bu hizmet kalemlerinde fiyatlamaların genelde yılda bir kez yapılması bu dönemlerde bahsi geçen alt kalemlerde aylık fiyat artışlarının yüksek gerçekleşmesiyle sonuçlanabiliyor. Ayrıca, sağ panelden göreceğiniz üzere fiyatlamalarda dönemsel kaymalar da olabiliyor. Nitekim, kayıt dönemi kaynaklı olarak 2024'te fiyat endeksine ağustos ve eylül aylarında yansıyan özel üniversite ücret artışları bu yıl hemen hemen sadece eylül ayında yansdı. Yıllık enflasyon son on iki aydaki aylık değişimlerin birleşimi olması nedeniyle bünyesinde geçmiş yüksek artışları da barındırabiliyor. Bu nedenle, enflasyonun yakın dönemdeki seyrini anlayabilmek adına ana eğilim göstergelerinin son üç aydaki gelişimini izliyoruz. Son üç aydaki yıllıklandırılmış ana eğilimi hesapladığımızda takip ettiğimiz 6 göstergenin ortalaması yüzde 28 seviyelerine işaret ediyor, tahmin performansı görece daha iyi olan medyan enflasyon ise ana eğilimin yüzde 26 civarında olduğunu ima ediyor. Bu seviyeler, mevcut tüketici enflasyonu olan yüzde 33,3'ün altında olsa da bize dezenflasyon sürecinin yavaşladığını gösteriyor, gıda fiyatlarında ise iklim koşulları etkili olmaya devam ediyor. Son aylarda artan sıcaklıklara paralel olarak kuraklığın belirginleştiğini ve gıda fiyatları üzerinde yukarı yönlü riskleri artırdığını değerlendiriyoruz. Bu bağlamda, bitkisel üretim tahminleri gerek zirai don hadisesi gerekse artan sıcaklıklara bağlı olarak rekolte kayıplarına işaret ediyor. Nitekim, sağ panelden görebileceğiniz üzere son iki ayda gıda fiyat artışlarının güçlenmesiyle birlikte bu grubun dezenflasyona olan destekleyici seyri tersine döndü, bu dönemde gıda dışında kalan tüketici fiyatlarında ise aylık artış oranı yüzde 2'yle daha düşük seyretti. Her zaman vurguladığımız gibi, dezenflasyon sürecinde enflasyon beklentilerinin seyri de büyük önem arz ediyor. Bir önceki sunum dönemiyle kıyasladığımızda enflasyon beklentilerinin sektörler genelinde gerilediğini görüyoruz. Yansıda tablo olarak piyasa katılımcılarının farklı vadelerdeki enflasyon beklentilerine de yer veriyoruz. Buna göre enflasyondaki düşüşün kademeli bir şekilde sürmesi bekleniyor ancak beklentiler iyileşse de hâlen enflasyon tahminlerimizin üzerinde seyrediyor, bu yönüyle beklentiler dezenflasyon süreci açısından risk unsuru olmaya devam ediyor.

Saygıdeğer milletvekilleri, şu ana kadar özetlediğim verilerin ve gelişmelerin verdiği net bir mesaj var: Sıkı para politikamızı sürdürmeye ve sonuçlarını da kademeli bir şekilde almaya devam ediyoruz.

Konuşmamın bu bölümünde para politikası duruşumuz ve finansal koşullar hakkında bilgiler sunacağım. Enflasyon gelişmeleri kısmında belirttiğim gibi, enflasyon görünümünde bir iyileşme kaydettik. Bu görünüm altında para politikasında gerekli sıkılığı koruyacak şekilde temmuz ve eylül aylarında politika faizini toplamda 5,5 puanlık bir indirimle yüzde 40,5 düzeyine çektik. Sıkı para politikası duruşumuz dezenflasyon sürecinin devamını sağlayacak. Ayrıca, ekonomik birimlerin beklentilerindeki ayrışma ve olası oynaklıklara karşı parasal aktarımı makroihtiyati tedbirlerle destekliyoruz. Bunun yanında, likidite koşullarına göre etkin bir likidite yönetimi uygulamaya da devam ediyoruz.

Bildiğiniz gibi, sıkı parasal duruşumuzu desteklemek üzere Türk lirası mevduat, kredi büyümesi ve likidite yönetimi odaklı makroihtiyati tedbirleri uyguluyoruz. Türk lirası mevduat payını artırmayı hedefleyen düzenlemeleri de uygulamaya devam ediyoruz. KKM hesaplarının açılması ve yenilenmesi uygulamasını 23 Ağustos tarihinde sonlandırdık. 2025 yılı sonunda KKM bakiyesi büyük oranda azalacak olup 2026 yılında bu düzenlemelere ilişkin tebliğlerin yürürlükten kaldırılması planlanmakta. Kredi büyümesindeki dalgalanmaları ise Türk lirası ve YP kredi büyüme sınırlarıyla yönetip muaf kredi alanlarıyla üretim ve yatırım odaklı sektörleri destekliyoruz. Ayrıca, aktif likidite yönetimi politikamızla parasal aktarım mekanizmasının güçlendiriyoruz.

Politika faizinde yapılan indirimler mevduat ve kredi fiyatlamalarına beklentilerimiz ölçüsünde yansdı. Haziran başından bu yana ticari kredi faizi 11 puan, tüketici kredisi faizi 14 puan ve mevduat faizi de 9 puan azaldı. Bileşik bazda baktığımızda ticari kredi faizleri yüzde 48, tüketici kredisi faizleri yüzde 56 ve mevduat faizleri yüzde 50 civarında seyrediyor. Toplam kredi büyümesi dezenflasyon süreciyle uyumlu bir şekilde yavaşladı. Bu yavaşlama kredi kartı bakiyesindeki büyüme hariç bırakıldığında daha belirgin hâle geliyor. Kredi kartı gelişmelerinde tüketicilerin nakitle ödeme yönteminden kartla ödemeye geçmesinin de etkisi bulunuyor. Ticari kredilerde ise bilindiği üzere yabancı para kredilerdeki aylık büyüme sınırını, parasal aktarım mekanizmasını güçlendirmek ve finansal istikrarı sağlamak amacıyla yüzde 0,5'e indirmiştik. Yabancı para kredi büyümesindeki yavaşlama Türk lirası kredi tercihiyle ikame edildi ve kredi kompozisyonunda Türk lirasının payı artmaya başladı. Bu gelişme parasal aktarım mekanizmasını güçlendirirken makrofinansal istikrarı destekledi.

Reel kesimin ve hane halkının borçluluğu tarihsel ortalamaların oldukça altında seyrediyor. Reel sektörün toplam borçluluğundaki bu düşüşte firmaların Türk lirası borcunun azalması belirleyici oldu. Hane halkı tarafında ise kredi kartı borcu toplam borcun yarıya yakınına oluşturuyor. Kredi kartı borcu içerisinde faize bırakılan kısmın payının 2024 yılından başlayarak gerilemesi bakiyenin çoğunluğunun kartlı harcamalar kaynaklı olduğunu gösteriyor. Düşük seyreden borçluluk önümüzdeki dönemde bu borçlar kaynaklı oluşabilecek risklerin yönetilebilir olduğunu gösteriyor. Şubat ayında tüzel kişiler için KKM hesaplarının açılması ve yenilenmesi uygulamasını sonlandırmıştık, ağustos ayında da gerçek kişiler için bu hesapların açılması ve yenilenmesi uygulamasını sonlandırdık. 2023 Ağustosta 140 milyar doların üzerine çıkan KKM bakiyesi böylece 7 milyar dolara geriledi. KKM bakiyesinin kademeli olarak azaltılması ve bankalara verilen hedeflerle Türk lirası mevduat payının artırılması bu süreçte parasal aktarım mekanizmasını güçlendirdi. Ayrıca, uygulamanın sonlandırılması Merkez Bankası bilançosu üzerindeki riskleri azalttı.

Son dönemde Türk lirası mevduata olan güç talep güçlü olup nisan sonundan itibaren Türk lirası payındaki artış 2,6 puandır. Buna göre Türk lirası mevduatın payı yüzde 60'la tarihsel ortalamasına yakın bir seviyede ilerliyor. Yatırım fonlarını da dâhil ettiğimizde bu görünüm değişmiyor. Türk lirası mevduat faizi politika faiziyle uyumlu şekilde gerilerken tasarruf sahibinin yatırım tercihinde Türk lirasının önde olmasını beklentilerin iyileşmesi açısından olumlu buluyoruz.

Mayıs ayında finansal piyasalardaki oynaklığın ve küresel risk iştahının iyileşmesi Türkiye'ye yönelik sermaye girişlerini destekledi. Bu dönemde, gelişmekte olan ülkelerle birlikte Türkiye'ye yönelik sermaye girişleri olumlu seyretti. Yurt dışı yerleşik yatırımcıların Türk varlıklarında pozisyonlanması haziran ve temmuz aylarında belirgin artış gösterirken yılın ikinci yarısında genel itibarıyla ılımlı bir seyir izliyor. Bu ortamda risk primindeki aşağı yönlü eğilimin de sürdüğünü görüyoruz. Risk primi göstergesinin yanı sıra piyasa bazlı oynaklık göstergeleri de istikrarlı bir görünüm sergiliyor. Yurt içi ve yurt dışı yerleşiklerin Türk lirasına olan güveninin artması rezervlerimize de olumlu yansımaya devam ediyor. Brüt rezervler son dönemde belirgin bir artış göstererek 26 Eylül tarihinde 183 milyar dolara yükseldi, swap hariç net rezerv ise 57 milyar dolar düzeyinde. Sonuç olarak, 22 Mart 2024 ile 26 Eylül 2025 tarihleri arasında brüt rezervler 59 milyar dolar artış gösterirken swap hariç net döviz pozisyonumuz 122 milyar dolar iyileşti.

Saygıdeğer milletvekilleri, fiyat istikrarı sağlanana kadar sıkı para politikası duruşunu sürdüreceğiz. Bildiğiniz gibi, son enflasyon raporunda veri akışına bağlı olarak revize edebileceğimiz enflasyon tahminlerimizin yanı sıra ara hedeflerimizi de açıklamaya başladık. Bu ara hedefler, enflasyonun orta vadeli hedefimiz olan yüzde 5'e gittiği süreçte daha kısa vadelerde ulaşmayı taahhüt ettiğimiz yıl sonu enflasyon düzeyleridir. Ara hedeflerimizi rapor dönemleri arasında olağanüstü gelişmeler olmadığı sürece değiştirmeyeceğimizi kamuoyuyla paylaştık. 2026 ve 2027 yılları için enflasyon ara hedeflerimizi sırasıyla yüzde 16 ve yüzde 9 olarak belirledik. Bu bağlamda, para politikasını belirlerken ara hedefleri referans alacağız. Böylece, kontrol ufkı içerisinde enflasyonun ara hedeflere yakınsamasını sağlayacağız. Bunu yaparken de enflasyon gerçekleştirmelerini, ana eğilimini ve beklentilerini göz önünde bulunduracağız. Enflasyon görünümünün ara hedeflerden belirgin bir biçimde ayrışması durumunda ise para politikası duruşumuzu sıkılaştıracaktır.

Saygıdeğer milletvekilleri, bu toplantımızda da yeniden vurgulamak isterim ki fiyat istikrarı, sürdürülebilir büyüme ve toplumsal refah artışı için ön koşuldur. Dezenflasyon sürecinde enflasyonu belirlediğimiz ara hedeflerle uyumlu olacak şekilde düşürmek için ne gerekiyorsa yapmaya devam edeceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmamı burada bitirirken hepinize teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, değerli arkadaşlar; şimdi gruptan başlayacağız.

Öncelikle, Cumhuriyet Halk Partisi Grubundan, grupları adına grup sözcüsü olarak Sayın Veli Ağbaba'ya söz vereceğim.

Sayın Ağbaba, buyurun lütfen.

Süreniz on dakika, yetiştirmesiniz uzatacağım.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Öncelikle, Merkez Bankası Başkanımıza ve değerli bürokratlara teşekkür ediyoruz sunum için.

Şimdi, tabii, enflasyonu düşürmek için enflasyonun gerçek sebebini bilmek lazım. Bütün âlem biliyor ki bugünkü enflasyon sarmalının tek bir sorumlusu var: O da "Enflasyon sonuç, faiz sebep." diyen, demekle kalmayıp bunu bir para politikası olarak Merkez Bankasına bizzat uygulatan siyaset anlayışıdır yani Recep Tayyip Erdoğan'dır. Dünyadaki bütün ülkeler yüksek enflasyonu faizi artırarak düşürmeye çalışırken Sayın Recep Tayyip Erdoğan 86 milyonun üzerinde bir deney yaptı ve faizi düşürdü. Enflasyon yükseldikçe, Türk lirasının değeri yerlerde süründükçe tek adam faizi inadını sürdürdü. Kendisini eleştirenlere "Nas böyle diyor. Size, bana ne oluyor?" diye azarladı. Faizi siyaset belirliyorsa değerli milletvekilleri, enflasyon yükselir kuralı işledi ve az bir faiz artırımla yüzde 15-20'lerden aşağı düşecek olan enflasyon 3 haneli oranlara yükseldi, Türkiye büyük bir ekonomik krize sürüklendi. Recep Tayyip Erdoğan krize soktuğu ekonomiyi 2019 yılında dolandırıcılıkla suçladığı Mehmet Şimşek'e emanet etti, Türkiye'yi sıcak paranın

kucağına attı. Bakın, AK PARTİ Genel Başkan Yardımcısı Sayın Nihat Zeybekci Türkiye'nin dolarla yıllık yüzde 25 faiz kazandırdığını itiraf etti, 2024 yılında gelen 100 bin doların yıl sonunda 125 bin dolar olarak çıktığını söyledi, Türkiye'nin bu yüksek faiz nedeniyle 200 milyar dolardan fazla kaybı olduğunu söyledi. Enflasyon işçiyi eziyor, emekliyi eziyor, memuru eziyor, çiftçiyi eziyor, küçük esnafı eziyor, işsizi eziyor, sanayiciyi eziyor. Hâl böyleyken -bugünkü enflasyonun, yüksek faizin sebebi çok iyi bilindiği hâlde- Merkez Bankası Başkanımız Sayın Karahan yastık altındaki altınları sorumlu tuttu. Sayın Fatih Karahan, enflasyonun gerçek sebebini gizleyerek kimlerin sorumlu olduğunu gizlemeye mi çalışıyorsunuz acaba? Sizin, iktidarın ekonomi hatalarını gizlemek gibi bir iş tanımınız mı var? Fiyat istikrarını sağlayan, Türk parasının kıymetini korumaktan sorumlu bir kurumun Başkanı olarak enflasyonun gerçek nedenini ortaya koyamazsanız sorunu nasıl çözmeyi düşünüyorsunuz?

11 Eylülde yapılan faiz oranının 2,5 puan düşürüldüğü Para Politikası Kurulu toplantısından sonra yayımlanan toplantı özetinde enflasyonla ilgili şöyle bir bölüm yazmışsınız: "Gıda fiyatları ile ataleti yüksek hizmet kalemleri enflasyon üzerinde yukarı yönlü baskıları canlı tutmaktadır. Öncü verilere göre, eylül ayında tüketici enflasyonu üzerinde hizmet ile gıda gelişmeleri öne çıkmaktadır. Göstergeler bu dönemde ana eğilimin bir miktar yükselebileceğini ima etmektedir." demişsiniz. Beklendiği gibi oldu, eylül ayında enflasyon 3,29 oldu, yıllık enflasyonda düşüş durdu, yükselmeye başladı. Peki, enflasyonu düşürmek için faizi artırılıyorsunuz, teorik olarak enflasyon düşerken de faizi indirmeniz beklenir. Eylülde enflasyonun yükseleceğini bile bile faizi niçin düşürdünüz? Enflasyonun yükseleceği tespitini yaptığınız toplantıda faizi indirmeniz Merkez Bankasının bir siyasi talimatla iş yapıp yapmadığı kuşkularının doğmasına yol açmıyor mu? Merkez Bankasının bu anlamda bağımsız olduğunu savunabilir miyiz? Sizin yani Merkez Bankasının 2024 yılı enflasyon hedefiniz yüzde 24. Ocak-eylül döneminde toplam enflasyon TÜİK'e göre yüzde 25,43; İTO'ya göre 30,1; ENAG'a göre yüzde 44. Nereden bakarsak bakalım sizin hedefiniz tutmayacak. Bu gerçeğe rağmen 23 Ekim 2025'te yapılacak Para Politikası Kurulu toplantısında faiz indirimine gidecek misiniz? "Enflasyonu düşüreceğiz." diye Mart 2024'te yüzde 50'ye çıkarılan politika faizini Aralık 2024'ten itibaren indirmeye başlamıştınız. 7 Mart 2025 tarihinde faiz oranı yüzde 42,5 kadar düşmüştü. 19 Mart darbesinden sonra faizi yeniden yüzde 46'ya çıkarmak zorunda kaldınız. Bu hukuksuz, adaletsiz 19 Mart darbesi Türkiye'ye ne kadar zaman kaybettirdi, ne kadar para kaybettirdi? Bu darbe olmasaydı, şu anda politika faizi nerede, enflasyon nerede olurdu, sayın AK PARTİ milletvekillerine sormak istiyorum bunu.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Hırsızlık olmasaydı desek daha doğru olurdu.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Vallahi, hırsızın nerede olduğunu siz biliyorsunuz. Siyasette kim zenginleşiyorsa odur hırsız. Hırsız biliyorsunuz siz, hırsız bizden iyi siz tanıyorsunuz.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Nasıl biliyor, anlatıyor, bak gördün mü Başkanım?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Tabii.

19 Mart darbesinin ilk saatlerinde döviz kuru fırladı. Bunu frenleyebilmek için ilk gün 30 milyar dolardan daha fazla döviz satmak zorunda kaldınız. Böyle bir etkiyi bekliyor muydunuz yoksa sürpriz mi oldu? Merkez Bankası Kanunu uyarınca enflasyon hedefini tutturamadığınız yıllarda iktidara bir mektup yazarak hedefin niçin tutmadığını anlatmaya çalışıyorsunuz. 2025 yılına ilişkin olarak yazacağınız mektupta iktidarın bu darbeyi, haksız, hukuksuz tutumunun enflasyona etkisiyle ilgili bir bölüm yazmayı düşünüyor musunuz? Daha sonra düzeltmeye çalıştınız ancak geçen yıl Türkiye bizzat sizin ağzınızdan asgari ücret artışının enflasyona yol açtığı tespitini duydu. Yüksek enflasyona rağmen temmuz ayında asgari ücrete zam yapılmadı. Buna rağmen enflasyon da hızla yükselmeye devam ediyor. Önümüzdeki aylarda Türkiye'de 10 milyon doğrudan asgari ücrete yakın ücret alanlarla birlikte, 17 milyon ücretliyi ilgilendiren asgari ücret görüşülmeye başlanacak. İktidar büyük bir olasılıkla sizin 2026 için yüzde 16 diye ilan ettiğiniz hedefi esas alarak asgari ücreti belirleyecek. Hiçbir hedefiniz tutmuyor ancak bunun bedelini de fakir fukara, asgari ücretli ödüyor. Asgari ücret artışını sınırlayıp fiyatları serbest bırakarak ücretlilerden sermaye kesimine büyük bir gelir transferi yapılmasına yol açıyorsunuz. Asgari ücretle çalışan milyonlardan bu nedenle en azından bir özür dilemeyi düşünüyor musunuz yoksa eski görüşünüzde ısrar ediyor musunuz?

Değerli milletvekilleri, Türk lirasının özellikle son iki yılda değerlendirildiğine şahit oluyoruz. Bunu, enflasyonu düşük tutabilmek için kasıtlı olarak yaptığınızı biliyoruz ancak bir gerçek var ki reel sektör hem yüksek faizden hem de Türk lirasının değerlenmesinden -yaygın söylenen şey- kurun düşük tutulmasından şikâyet ediyor. Biraz önce söyledim; AK PARTİ Genel Başkan Yardımcısı Sayın Zeybekci "100 bin dolar 125 bin dolar olarak çıktı." diyor. Peki, bunun ekonomiye bedellerini görüyor musunuz? Kendi ilim de başta olmak üzere, sanayinin çok yaygın olduğu illerde özellikle tekstil firmaları Mısır'a taşınmaya başladı, hatta artık fuarları orada yapıyorlar. Döviz kuru bir iki yıl daha böyle devam ederse Türkiye'nin çok daha ağır bir krize sürükleneceğine dönük beklentilerle ilgili olarak Merkez Bankası ne tür politikalar geliştirmeye çalışıyor? Türkiye yeni bir kur korumalı mevduat faciasına doğru mu gidiyor? Kur korumalı mevduat bütçeye, Merkez Bankasına 2024 yılı sonuna kadar 60 milyardan fazla bir maliyet çıkardı. Bu yüzden, Merkez Bankası belki de on yıllarca hazineye kâr payı aktaramayacak. 2025 yılında KKM için kur farkı ödemesi yapıldığını biliyoruz. 2025 yılında yapılan ödeme tutarını Plan ve Bütçe Komisyonunda açıklar mısınız?

Şimdi, değerli arkadaşlar, tabii, enflasyon Demirel'in de dediği gibi her kötülüğün anası. Maalesef, TÜİK'in açıklamış olduğu rakamların pazarla ilgisi, alakası yok; enflasyonu görmek istiyorsanız lütfen pazara çıkın. Maalesef hedeflerinizi de tutturamadınız; hem Şubat 2024'te açıklamış olduğunuz hedefler tutmadı hem Cumhurbaşkanı Yardımcısının hem Sayın Mehmet Şimşek'in hedefleri tutmadı, hâlâ da 2025'le ilgili bir düzeltme yapılabilmiş değil.

Şimdi, bakın, eylülde yıllık bazda fiyat artışının en yüksek olduğu kalemlerin yüzde 80'le taze meyve, yüzde 71'le eğitim, yüzde 69'la kira olduğu açıklandı. Mehmet Şimşek "Yüksek gelen enflasyonun ana nedeni gıda fiyatlarıymış." dedi, "Gıda fiyatlarındaki artış ise don ve kuraklıktan olmuş." dedi. Şimdi, biraz önce siz gelirken söyledim; 500 milyar dolar yastık altında para var, bir yastık lobisi var, şimdi bir de don lobisi çıktı, don lobisi; o don olmasaydı ekonomi düzelecekti Allah için. Biliyoruz, bu konuda uzmansınız siz, ben sayın bürokratlara söylemiyorum. Ne diyorsunuz bir sorun olursa? "Üst akıl" "faiz lobisi" "dolar lobisi" "sebze terör örgütü" Hiç sizin günahınız yok, hiç ekonomi yönetiminin günahı yok; şimdi de don lobisine kafayı taktılar. Yastık lobisi, don lobisi, bakalım daha neler çıkacak?

Değerli arkadaşlar, bakın, daha önce demişti Sayın Şimşek, enflasyonu yükselten asgari ücret, sonra EYT'yi, emekli maaşlarını bahane ettiler, şimdi yastık altındakilere geldi, yakında... Bakın, bir tavsiyem: Madem 500 milyar dolar var, Fatih Bey söylüyor, evlere de operasyon yapın. Nasılsa çökmeye alışkınsınız, gidin, o evdeki altınları alın, el koyun, nasılsa koyuyorsunuz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Kim çöküyor?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Siz çöküyorsunuz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Siz çöküyorsunuz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bak, siz çöküyorsunuz, siz. Fakirin fukaranın beş yüz yıllık malına çöküyorsunuz, beş yüz yıllık malına çöküyorsunuz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Koskoca Cumhuriyet Halk Partisi Sözcüsü...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bakın, değerli arkadaşlar, Allah aşkına, bu ortamda, hukukun olmadığı, yargı bağımsızlığının olmadığı, özgürlüğün olmadığı ortamda yatırım olur mu ya? Peki, hadi don vurdu...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, Sayın Ağbaba...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Başkanım, tamamlıyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Çökmek ne ya! Çok ayıp!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Hakikaten ya, Cumhuriyet Halk Partisinin Sözcüsüne yakışmıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi mikrofon kapandı, ben açıyorum, size ilave iki dakika daha veriyorum Sözcü olmanızdan dolayı.

Buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Başkanım, peki, yumurtayı da mı don vurdu, sütü de mi don vurdu? Neyi don vurdu? Bak, bak, şu rakamlara bakın Allah aşkına ya; bakın, bir yılda şu artışlara bakın arkadaşlar: Bakın, sütte yüzde 108, çayda yüzde 122, yumurtada yüzde 86, zeytinde yüzde 151. Bu, fakirin fukaranın sofrası, reçel yok, bal yok burada, ne bileyim, sizin yediğiniz, o bizim ismini bilmediğimiz ürünler yok, kahvaltılık yok, bunlar var sadece ve müthiş bir yokluk var, müthiş bir açlık var.

Bakın arkadaşlar, sokağa çıkın, gidin insanlara. Sayın Başkan, vallahi billahi, eti ne zaman görüyor biliyor musun fakir fukara? Bir hayırsever kurban keserken görüyor, bir hayırsever kurban keserken eti görüyor. İnsanlar gece karanlığında pazara gidiyorlar. Niye? Çünkü alım gücü anormal şekilde düşmüş durumda. 16 bin lirayla bir emeklinin nasıl geçindiğini bir düşünün arkadaşlar. 16 bin lira ki o 16 bin lira yılbaşındaki 16 bin lira değil; bir düşünün arkadaşlar.

Bakın, biz dünyada faizde 1'inci sıradayız, dünyada faizde 1'inci sıradayız, enflasyonda 2'nci sıradayız. Hele bir de fakir fukaranın bu kredi kartı borcu var ki Sayın Başkan, bunu da size iletmek istiyorum -bugün Genel Başkanımız da konuştu- yılda yüzde 95 bileşik faiz var kredi kartlarına, yılda yüzde 95 yani ödeyemiyorsa borcunu, kredi kartını yüzde 95 faiz alıyor; bunu da sizin dikkatlerinize sunmak istiyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bu fabrikaların kaçmasını söyledim, bu da Türkiye'nin en önemli sorunlarından biri. Yatırım olmadığı gibi maalesef yatırımcılarımız da kaçmaya devam ediyor. Niye gelsin arkadaşlar? Bakın, hukuk devleti yok, bağımsız yargı yok...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Niye kaçıyor?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Onu anlatıyorum.

Paramızın bir güvencesi yok, diplomanın güvencesi yok, tapunun güvencesi yok, bankadaki paranın güvencesi yok. Bakın, insanlar korkuyor arkadaş, vatandaşın kolundan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkanım, hemen bitiriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, toparlayın.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bitiriyorum.

İnsanların kolundan bileziğini alacağınızdan korkuyoruz artık. Tam bir korku devleti yaratmış durumdasınız; insanlar güvenmiyor. Bakın, sizde milletvekilliği yapmış birisi bugün gözaltına alındı. Ya, millet güvenir mi size? Millet bu ekonomiye güvenir mi? Millet hukuka güvenir mi? Siz, beraber aynı sıralarda oturduğunuz insanı, milletvekilini, Hüseyin Kocabıyık'ı bugün gözaltına aldınız. Sayın Merkez Bankası Başkanın da işi zor, Allah ona da yardım etsin. Ya, bu kadar hukuksuzluğun olduğu ortamda enflasyonu nasıl düşürecek, nasıl yabancı yatırımcı gelecek? Daha önce yabancı yatırımcı oranı yüzde 40'ken yüzde 10'lara düşmüş durumda. Nasıl gelecek? Hukuk devleti olmayan ülkeye yatırımcı gelir mi? Yargı bağımsızlığının olmadığı ülkeye yatırımcı gelir mi?

Bakın arkadaşlar, hiç kimse mahkeme onaylamadığı sürece hırsız ilan edilemez. Ya, siz kanunları değiştirdiniz. Ekrem İmamoğlu'nu... Ne olur, belediye başkanları normalde nasıl soruşturulur? Recep Tayyip Erdoğan irtikaptan, yanlış işlerden soruşturulmadı mı? Ne oldu? Mahkemeye gitti, yargılandı, Yargıtaya gitti...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Niçin içeri atıldılar?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Anlatayım. Onlardan da yargılandı. Onlar Akbil'den yargılanmadı mı?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Şiirden dolayı...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bak, başka bir şey söylüyorum: O meşhur şiirden dolayı yargılandı...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Şiirden dolayı, irtikap sizin işiniz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bak, bir anlatayım. Şiirden dolayı yargılandı, mahkemede yargılandı, bir gün gözaltı yok, bir gün şey yok, Yargıtayda onaylandı, basın toplantısını yaptı İstanbul Belediyesinde, gitti cezaevine, dört ay teslim oldu. Bize niye aynı muamele yapılmıyor? İnsanlar güvenir mi? Bakın, Türkiye'nin en büyük belediye başkanı...

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - Bir şeyler var ki...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya, hırsızlık varsa, yolsuzluk varsa Sayıştay var, Mülkiye başmüfettişi var.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Sen ne karışırıyorsun, daha ortada iddianame yok.

VELİ AĞBABA (Malatya) - "Burada yanlış var." dersin, mahkeme yargılar. Suç varsa kimse yargılamadan muaf değil, herkes yargılansın ama gece, sabahın beşinde...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Herkes yargılanıyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Nerede yargılanıyor?

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Yargılanmıyor ya, daha iddianame yok.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Nerede yargılanıyor? İki yüz gün olmuş, ortada iddianame yok, ortada iddianame yok! Siz Anayasa Mahkemesi kararlarını yok saydığınız sürece...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

Sayın Ağbaba, lütfen toparlayın, bir dakika daha veriyorum.

Buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Tamam Başkanım, bitiriyorum hemen.

Arkadaşlar, AİHM kararını tanımadığınız sürece, Anayasa Mahkemesi kararlarını tanımadığınız sürece bu dertleri daha çok yaşarsınız, daha çok yaşarsınız.

Bakın, bu kur korumalı mevduat sistemine iki cümle söyleyeyim: Hakikaten büyük icat, bu kur korumalı mevduat açıklandığı gün burada Plan ve Bütçe Komisyonundaydık, AK PARTİ Grubu ayağa kalktı, alkış çalıyor, nasıl mutlu oldular.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sizin de suratınızdan düşen bin parçaydı.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Haksız mıymışız?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hatta bizim Malatya'da sağ olsunlar...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CAVİT ARI (Antalya) - "Ülkeyi batıracaksınız." diye o zaman sizi uyardık. Sizi o zaman uyardık ülkeyi batıracaksınız, zarar vereceksiniz diye.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Arkadaş, biz de buradan bağırmadık mı size: "Ya, yapmayın, bu, ülkeyi uçuruma sürükler." demedik mi? Dinlemediniz. Hatta o gün bizim Malatya'da davul çaldılar, dolar 18'den 11'e düştü diye. Sonra ne oldu? Çıktılar yine alkış yapıyorlar, halay çekiyorlar yine; ya, yapan da siz, biz mi yaptık onu da?

Kur korumalı mevduat sisteminin ülkeye zararı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, kalabalığı görüyorsunuz, arkada yer yok, ben iki üç kişiyi buraya aldım, şuraları doldurduk, şu an çok yoğun bir ilgi var.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hemen bitiriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun, bir dakika daha veriyorum, toparlayın.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Kur korumalı mevduat sistemiyle 2022 yılında 72 milyar kâr etmiş Merkez Bankası, 2023 yılda 818 milyar, 2024 yılında 700 milyar zarar etti. Ya, siz acayip bir siyasetsiniz, Nebati'yi de alkışlıyorsunuz, dün

"dolandırıcı" dediğiniz Mehmet Şimsek'i de alkışlıyorsunuz. Yani anlaşılır gibi değil. Bakın, 2017'de de söyledik, o rejime kasteden Anayasa değişikliğinde dedik ki: "Bakın, bu, yöneten kim olursa olsun bu ülkeyi felakete sürükler." 2018'den beri Türkiye'nin yaşamış olduğu bu felaket. Türkiye tek adam sisteminden dolayı felaket yaşamaya devam ediyor. Şimdi, sizin içinizi sınıyor mu hakikaten? Bakın, bir taraftan PKK'yla barış yapıyorsunuz, barışıyorsunuz; Öcalan'la görüşüyorsunuz, barışıyorsunuz; "Barış gelsin." diyorsunuz... Ya, Ekrem İmamoğlu'na savaş açılıyorsunuz, böyle bir şey olur mu ya? CHP'ye savaş açılıyorsunuz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - CHP'liler açıyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya, git işine, git işine, ne CHP...

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Ne alakası var ya, ne alakası var.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Boş konuşuyor, bir şeyden haberin yok senin. Bilmiyorsun, bilmiyorsun, CHP'ye savaş açılıyorsun.

Arkadaşlar, dünyada...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

VELİ AĞBABA (Malatya) - Başkanım, bir cümleyle bitiriyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - İhbar eden kim ya, bir söylesene ya?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - İyi ki bir şey öğrendiniz ya. "İhbar eden kim?"

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Her ihbarı değerlendiriyor musunuz? Anayasa Mahkemesine bütün kanunları veriyoruz, niye yapmıyorsunuz? Niye bizimkileri değerlendirmiyorsunuz?

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Biz de ihbar ettik, bizimkileri de değerlendir, savcıda dosyalar. Bizim ihbarlar niye değerlendirilmiyor madem her ihbarı dikkate alıyorsun?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bizim ekip güçlü bugün Başkanım.

CAVİT ARI (Antalya) - İlk toplantı olduğu için...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Genel Başkan talimat verdi bugün.

Değerli arkadaşlar, sükûneti tesis edelim lütfen. Daha önümüzde bütçe var, kasımda full buradayız.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Başkanım, şikâyetçiler CHP'li, onlara söyleyin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, değerli arkadaşlar, onu ayrı bir oturumda değerlendireceğiz.

CAVİT ARI (Antalya) - Ya, bırak sen şimdi.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Şikâyet eden kendileri.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Bir dolu şikâyetimiz var ama hiç kimse değerlendirmedir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Bir de iddianameyi görsek.

SEYİT TORUN (Ordu) - Şikâyet edeni tutukluyorsunuz, şikâyet edeni aldınız içeri, Kocabıyık'ı aldınız içeri.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Savcılıkta 5 tane dosya var, onları da işleme alın.

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) - Siz ilçe belediye başkanlarınızın savunmalarını okuyun.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Tamam, ben büyükşehir belediye başkanı hakkında ihbarda bulundum, onu da işleme alın. Sen de onları oku.

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya, boş boş konuşma!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Hanımefendiye hitap ediyorsun.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Biz kötü bir şey mi dedik? "Oku." dedik, "Oku" demek kötü mü?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sen de oku.

SEYİT TORUN (Ordu) - Hüseyin Kocabıyık'ı niye aldınız içeri?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri; sükûneti tesis edelim,

Sayın Ağbaba, siz de sözcü olmanız şeyiyle...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Başkanım, ancak...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yani bu şimdi...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Herkese cevabını veririm biliyorsunuz. Ben sakın konuşuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Mutlaka. Burada şimdi hepimiz birbirimize cevap vermeye kalkarsak var ya aha biz sabaha kadar buradayız.

Şimdi, bir dakika verdim.

Toparlayın lütfen, uzatmayacağım.

Değerli arkadaşlar, benim odam müsait, bayağı da geniş; çay, kahve ikramımız da var yani bizim bu AK PARTİ Grubundan da Cumhuriyet Halk Partisi Grubundan diğer meseleleri, Merkez Bankasının dışındaki, orada bir siz netleştirin, ondan sonra gelin, bize bildirin buraya.

Evet, Sayın Ağbaba, buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Şimdi, tabii, ben bu eleştirileri Merkez Bankasına yapmıyorum, size yapıyorum yani siyasete yapıyorum. Sonuçta ekonomi siyasetten bağımsız değil.

Bakın arkadaşlar, AİHM kararlarına göre Osman Kavala'yı serbest bırakmıyorsan, Anayasa Mahkemesinin kararlarına göre Can Atalay'a gelip yemin ettirmiyorsan, Selahattin Demirtaş'ı serbest bırakmıyorsan olmaz bu iş. Bakın, kent uzlaşısından Ahmet Özer'i cezaevine atıyorsun, kent uzlaşısından Emrah Şahan'ı cezaevine atıyorsun. Kent uzlaşısı ne? Daha önce HDP'de veya DEM'de siyaset yapmış insanları aday göstermişiz. Ya, bir taraftan "Barış süreci yapıyorum." diyorsunuz diğer taraftan sırf kent uzlaşısından insanları cezaevinde tutuyorsun. Bunu kimseye anlatamazsınız. Burada bağırp çağırabilirsiniz. Bakın arkadaşlar, bu hukuk herkese lazım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bu hukuk herkese lazım, bu memleketi düşünmemiz lazım. Hukukun olmadığı yerde, yargı bağımsızlığının olmadığı yerde, hukuk güvencesinin olmadığı yerde ne ekonomi düzelir ne başka bir şey düzelir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Oluç, size söz vereceğiz.

Hazırsanız buyurun lütfen.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Merkez Bankası Başkanı ve değerli bürokratlar hoş geldiniz, sunumunuz için de teşekkür ederiz. Geçen sene de sunum yapmıştınız ve birçok şeyi konuşmuştuk, tartışmıştık. Yani tabii biz sorular soruyoruz, biraz tutanaklara girsin, hani karşılaştırmayı yapabilelim geçen sene, bu sene, daha önceki seneler filan diye. Böyle bir faydası oluyor, o nedenle bu soruları soruyoruz.

Ben bir noktadan başlamak istiyorum, sizin sunumunuzda da vardı bu kur korumalı mevduat meselesi. Kur korumalı mevduatı biz burada çok tartıştık sizden önce de yani ilk Meclise geldiği zaman çok eleştirmiştik, bunun ağır bir yük yaratacağını Türkiye açısından çok söylemiştik, bütün tutanaklarda var, Genel Kurulda da bunu çok tartıştık. Sonunda yani maalesef haklı çıktık, büyük bir yük oluşturdu gerçekten, büyük bir kara delik oluşturdu Türkiye açısından baktığımızda kur korumalı mevduat.

Şimdi, bununla ilgili 2 kısa şey sormak istiyorum. Merkez Bankası bilançosuna getirdiği yükün boyutu nedir kur korumalı mevduatın? Şimdi son aşamasına gelindi artık, siz de ifade ettiniz. İkinci öğrenmek istediğim, kur korunmalı mevduattan çıkış sürecinde dövizle yönelim riskini nasıl yönetiyorsunuz? Buna ilişkin tespitlerinizi duymak isteriz doğrusu.

Şimdi, yine kur korumalı mevduatı geçen sene de tartışırken hatırlarsanız, bu "carry trade"i de konuşmuştuk epey, onunla ilgili de buna bağlı olarak bir soru sormak istiyorum. Bu "carry trade" yöntemiyle ülkeye döviz girişi sağlamaya çalışıyorsunuz, kısmen de bu konuda ortada bir başarı var doğrusu. Son altı ayda bu yöntemle ülkeye giriş yapan paraya ne kadar faiz ödendi bunu öğrenmek istiyorum. Döviz bu yöntemle daha ne kadar kontrol altında tutmayı düşünüyorsunuz bunu öğrenmek istiyorum. Bu yöntemin getirdiği ekonomik risklere karşı bir tedbiriniz var mı? Bunu niye soruyorum? Kur korumalı mevduat zamanında da bunu konuşmuştuk, ciddi riskler taşıdığına işaret etmiştik fakat gördük ki herhangi bir tedbir yokmuş. Şimdi "carry trade" in de yarattığı ciddi sorunlar olduğunu düşünüyoruz gelecek açısından baktığımızda, dolayısıyla "Bunun getirdiği ekonomik risklere karşı tedbirleriniz var mı?" sorusuna cevabınızı onun için önemsiyoruz doğrusu. Bir kısım sorum bunlarla ilgiliydi.

İkincisi, tabii, biraz siyasete gireceğiz mecburen yani kaçınılmaz Mecliste olduğunuz için, şimdi, siz geçenlerde -Hollanda'daydı galiba- yaptığınız konuşmada bu yastıkaltındaki altınlarla ilgili olarak bu yastıkaltındaki altınların enflasyonla mücadeleyi zayıflattığını söylediniz yani en azından öyle anlaşıldı. Yanlışsa siz düzeltirsiniz elbette ki. Doğrusu neye dayanarak bunu söylediğinizi çok anlamadık yani hangi veriler ışığında bunu söylediğinizi çok anlamadık. Demek ki kimi zaman yastıkaltı altınlar, kimi zaman emekçilerin, işçilerin maaş artışları, kimi zaman dış şoklar bu enflasyonla mücadeleyi zayıflatıyor diye hem ekonomi yönetiminden hem zaman zaman sizlerden bu açıklamalar geliyor. Tabii, ne hikmetse -ben sizin durumunuzu anlıyorum elbette ama- bu enflasyona neden olan bu iktidarın politikalarına dair hiçbir laf duymuyoruz yani hiç onlara laf dokundurulmuyor esas itibarıyla. Tamam, siz bürokrat olduğunuz için siyasete bu düzeyde girmek istemiyorsunuz, haklı olabilirsiniz ama enflasyona neden olan elbette ki iktidarın ekonomi politikaları aslında ve o politikaların yarattığı sonuçlarla uğraşıyoruz bugün hâlâ. O yüzden yurttaşların talebinin ya da yastıkaltı altınların enflasyona sebep olduğu konusundaki ısrarı çok anlaşılır bulmuyoruz, inandırıcı da

gelmiyor doğrusu. Onu belirtmek istiyorum. Şimdi, Para Politikası Kurulu toplantılarının basın özetinde de enflasyonun nedeni talebe bağlanmıştı yani yoksulluk sınırı 90 binlerde, açlık sınırı 28 binlerde cereyan ediyor, asgari ücret -biliyorsunuz- 22 bin, en düşük emekli maaşı 16.800 lira. Bu koşullarda yani insanlar en temel ihtiyaçlarını bile karşılayamayacak durumdadır ve çok ciddi bir toplum kesimi bu sıkıntıyı yaşıyor yani yüzde 90'lar üzerinde bir orandan söz ediyoruz. Bu sıkıntıyı çeken dar gelirli, emekliler, emekçiler, çiftçiler, herkes bu sıkıntıları yaşıyor. Son günlerde GENEL-İŞ Sendikasının açıkladığı bir rapor vardı, ciddi bir araştırma yapmışlar ve ilginç olan da yaptıkları araştırmayı esas itibarıyla TÜİK'in verilerine dayandırmış vaziyetler. O araştırmadaki bazı veriler bu enflasyonun nedenlerinin yurttaşlara kesilmesinin hiç doğru olmadığını gösteriyor. İşte, o rapora göre diyor ki: "Türkiye'de her 10 kişiden 2'si yoksul, en az 17-18 milyon yurttaş en temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek güce sahip değil." Rapordaki verilere baktığımızda uzun uzun anlatıyor. Ben sadece bazı noktalara değinmek istiyorum. Bir işte çalıştığı hâlde -ki bugün hani, işte çalışmak önemli bir ayrıcalık hâline geldi maalesef çünkü geniş tanımlı işsizlik açısından baktığımızda çok ciddi sorunların olduğunu herkes görüyor, biliyor- yoksul olanların oranı yüzde 11 civarında gözüküyor, çok ciddi bir konu bu esas itibarıyla. Asgari ücrete biraz evvel değindim, açlık sınırının altında kalmış vaziyette. Yine, TÜİK'in verilerine dayanarak gösteriliyor ki her on çocuktan 4'ü yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altında yaşıyor Türkiye'de yani gelir eşitsizliğinde yine bu verilere göre Avrupa'da birinci vaziyetteyiz. Bunu çok tartıştık, tartışmaya da devam edeceğiz gelir eşitsizliği meselesini. Yine, bu verilere göre sizin de bildiğiniz bir başka gerçek, Türkiye'de en zengin yüzde 20'lik grup en yoksul yüzde 20'lik grubun gelirinin yaklaşık 9 katı gelir elde ediyor. Yani o nedenle, hani bu talep ve yastık altı altınlar meselesinin gerçeklikle ne kadar uyduğunu sorguluyoruz gerçekten. Her on kişiden 6'sı borçlu durumda bugün yani hem kredi kartı borçları hem diğer kredi borçları açısından baktığımızda. Böyle bir durumla karşı karşıyayız, ben birkaç başlığa değindim sadece.

Şimdi, bütün bunlar, bu gerçeklikle karşı karşıyayken yani iktidardan kaynaklı enflasyon nedenlerini hiç konuşmamak çok doğru gelmiyor doğrusu bize. Bunları niye konuşmadığınızı merak ediyoruz, acaba bu konuda iktidara hem finans alanında hem ekonomi alanında geri yönelim yapmıyor musunuz Merkez Bankası olarak, bunu da merak ediyoruz.

Ben kısaca bu konulara değinmek istiyordum. Yaptığınız sunum için de tekrar teşekkür ederiz.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Oluç, teşekkür ederiz.

Şimdi, İYİ Parti Grubu adına Sayın Erhan Usta.

Süreniz on dakika.

Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, Merkez Bankasının Sayın Başkanı, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Yeni yasama yılında ilk toplantımızı yapıyoruz Komisyon olarak, hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Şimdi, Merkez Bankamız 6 Mayıs 2025'te en son gelmişti, sunumunu yapmıştı, kanunundan kaynaklanan sunumunu. O gün ile bugün arasında baktığımızda beş ay geçmiş sanırım. Ne kadar farklılık var yani ne kadar, ne değişmiş diye baktığınızda aslında çok fazla bir değişiklik yok. Bir kısım makro gösterge diyebileceğimiz, makro da demeyim de rakamsal, işte rezerv değişiminde bir miktar iyileşme var rezervlerimizde. Onun dışında, enflasyonda birkaç puanlık bir iyileşme var ama onun dışında, vatandaşa yansıyan yanıyla, ihracat yönüyle, sanayi yönüyle o günden daha kötü bir durumdayız. Dolayısıyla "Biz ne yapıyoruz, nerede hata yapıyoruz, bir yerde hata mı yapıyoruz?" diye bence bir durup düşünmek lazım. Şöyle bir geri çekilip yani şu yoğunluğun bir dışına çıkıp gerçekten bakmamız gerekiyor.

Şu anda, işte önümde liste var, Merkez Bankası politika faiz oranları, 145 tane ülke var Türkiye 144'üncü sırada, yüzde 40,5'luk politika faiziyle, bizden yüksek olan Venezuela var, onunki de yüzde 59. Enflasyonlara bakıyorsun, şimdi, 2022'de dünyada 6'ncı sıradaymışız 2023'te 7'nci sıradayız, 2024'te 7'nci sıradayız, 2025'te de buradaki bu IMF tahminine göre 6'ncı sırada olacağız. Yani üzerimizdeki ülkeler de Myanmar, Burundi, İran, Sudan, Venezuela gibi ülkeler yani şöyle, hani gelişmişlik açısından falan da değil ismini bilmek anlamında, demokrasisiyle, bilmem neyiyle belki de hiç başka ülke yok üzerimizde yani dünyada en yüksek enflasyonu olan ülkeyiz. Tabii, politika faizinde de öyle.

Tabii, hani geçmiş çok fazla konuşmak istemiyoruz, önceki toplantılarda bunu konuştuk. Bugünkü yaşadığımız temel sıkıntılar, Mart 2021'de Merkez Bankasına Sayın Cumhurbaşkanının hiç olmayacak şekilde müdahalesi, "Söz dinlemiyorlar bunlar." deyip müdahalesi, sonradan Eylül 2021'den itibaren ekonomik temellerden bağımsız bir şekilde faiz indirim sürecine Türkiye'nin girmesi ve ondan sonra Türkiye neredeyse bir yangın yerine döndü. İki yılı aşkın bir süredir Sayın Başkan, çok yüksek bir faiz uyguluyoruz. Yani şimdi bu kadar yüksek faize -bunu geçen sefer de sordum, o günden bugüne bir beş ay daha geçti- hangi ülkenin vatandaşı dayanabilir, hangi ülkenin sanayicisi dayanabilir, hangi ülkenin ihracatçısı dayanabilir? Bu çok yüksek. Bakın, tabii, devlette devamlılık esas, Hükûmet değişmedi, aynı iktidar nihayetinde. Şunu da yapmıyoruz, nihayetinde bütün eleştirilerin aynısını size de yapabiliriz. Buraya "Merkez Bankası

Başkanı" diye oturdular diğer gelenler de yani politika faizini 8,5'a düşürenler de Merkez Bankası Başkanıydı, ekonominin temellerinden kopuk bir şekilde siyasi talimatlarla. Bakın, onu filan demiyorum. Bunların sorumluluğunu da bugünkü yönetime yüklemek filan da istemiyorum. Ben, Merkez Bankasının çok değerli ekonomistlerinin, uzmanlarının, orta düzey yöneticilerinin olduğunu biliyorum. Onlar muhtemelen o gün söyleyebildilerse, konuşabildilerse tabii, o günkü politikalara feryat etmişlerdi. Yani hani işi oraya götürmek filan değil amacımız ama bugün şimdi bakmamız lazım. Yani yüzde 40'ın üzerinde -kendiniz söylediniz- yüzde 56-57 tüketici faizi, işte, yüzde 50 civarlarında ticari kredi faizleri olan bir ekonomi, politika faizimiz daha yeni 40,5 oldu. Bu politika faizi de henüz ticari kredilere yansımış değil, bir de bunu takip etmek lazım. Gerçekten niye yansıtılmıyor, niye yansımaları sağlamıyorsunuz? Buradaki tıkanıklık ne? Bankalar bu kadar keyfi nasıl davranabilirler? Siz politika faizini düşürüyorsunuz ama öbür tarafta ticari kredilere yeteri kadar yansımıyor, son düşüşler yansımadı. Bu da ayrı bakılması gereken bir şey.

Yani dolayısıyla şu noktaya gidiyoruz: Sayın Cumhurbaşkanının o iktisatla alakası olmayan bir teorisi vardı ya "Faiz sebep, enflasyon sonuç." diyordu, hakikaten Sayın Cumhurbaşkanını bu politikalar artık haklı çıkaracak. Şu anda yüksek faiz, bir maliyet unsuru ve enflasyonun sebebi hâline gelmeye başlıyor. Bakın, Cumhurbaşkanının o teorisine doğru falan demiyorum yani o zaten ülkeyi bu hâle getirdi de ama bu kadar yüksek faizin bu kadar uzun süre sürdürülmesi artık bir maliyet unsuru ve işte, üretim kaybı, ihracatta zorluklar. Tabii, kuru tutmak durumundasınız, Türkiye'de enflasyon hikâyesi kurdur arkadaşlar, başka bir şey falan değil. Kuru tuttuğunuz zaman da Türk lirası değer kazandığı zaman da enflasyonu düşürmüştük, diğer zamanlarda enflasyon almış başını gitmiş, büyük ölçüde bu. E, şimdi, kur tutuluyor, enflasyonu buna rağmen yeteri kadar da düşüremiyoruz. E, kur salınsın filan da demiyorum ama bu kurla bu ihracatçı bu işi nasıl sürdürecektir? Bir yandan üretim rakamları olumsuz gelmeye başladı. İşte, büyüme tahminleri aşağı çekiliyor. Bakın, son OVP'de şu çelişki herhâlde dikkatinizi çekmiştir: Bir revizyona gidiliyor -revizyon yapılabilir elbette, geçmişte biz de yaptık bürokratken- yani büyümeyi aşağı çekiyorsunuz, enflasyonu yukarı çekiyorsunuz. Bu, kabul edilebilir bir revizyon değil. Hani, büyümeyle birlikte enflasyonu da aşağı çeksen veya ikisini de şey... Ama büyümeyi aşağı çekerken enflasyonun yukarıya doğru revize edilmesi zaten çok kabul edilebilir bir şey değil.

Bilmiyorum, dikkatinizi çekiyor mu, ihracatta hem 2024'te hedefin altında kaldık hem de 2025'te hedefin altında kalacağımıza ilişkin yeni OVP'de tahminler var. 2024'te ihracatın millî gelire oranı 19,3'müş, şimdiki yeni OVP'de 2025 yılında bunun 17,5'a düşeceği söyleniyor; 1,8 puan. Eğer bu millî gelir doğruysa bir bakmak lazım yani ihracatın millî gelire oranının düşüşünü biz nasıl açıklayacağız? Bir yandan içeride talebi kılmaya çalışıyorsunuz, o zaman ne yapacağız? Dış kaynakla büyümemiz lazım. Ama burada, ihracatta bu kadar düşüş olurken, dış taleple nasıl büyüyeceğiz? Bu, herhâlde, tekrar üzerinde bakılması gereken, değerlendirilmesi gereken bir şey.

Dolayısıyla, Sayın Başkan "Bu programın eksikliği nedir, biz nerede hata yapıyoruz?" diye bir kendimize sormamız lazım. Elbette elinizde olmayan hususlar var, onları biliyoruz, birazdan sıralayacağım onları ama nihayetinde de enflasyondan, para politikasından sorumlu kurum da sizsiniz. Bazı şeyleri aleni olarak kamuoyuna açık söyleyemeyebilirsiniz ama ne olursa olsun, Hükûmeti bazı konularda ikna etmeniz gerekiyor.

Şimdi, bu programın bir defa kamu maliyesi tarafından harcama ayağı eksik. Bakın, yani, yıllarını bu işe vermiş bir eski bürokrat olarak söylüyorum. Yani harcama tarafında hiçbir tasarruf falan yok, Sayın Mehmet Şimşek'in "Tasarruf ediyoruz." falan dediğine falan bakmayın. Gidin, mal-hizmet giderlerine bakın. 2024 yılında ödeneğin üzerinde bu ülke mal-hizmet gideri yapıyorsa, 70-80 milyar lira, burada tasarruf yok demektir. 70-80 milyar aşağı çekmesi gereken bir şeyi, ödeneğini dahi kullanmaması gerekirken 70-80 milyar üzerinde harcama yapıyor. Bu nasıl tasarruf, nereden tasarruf ediyorsunuz? Tasarruf filan yok, bu ayak eksik. E, yapısal reform ayağı, sürekli söylüyoruz, hiçbir şey yok. İki yıl geçti şu yeni Hükûmet geleli, eski zaten bir şey yapmadı, eski zaten çok kötüydü. Şu Hükûmet geleli iki yıl geçti, Allah rızası için, soru-cevapta şimdi soruyorum ben size: Bana bir tane "Yapısal reform mahiyetli şu iş yaptık." diye tek bir örnek verin, ben "Tamam." diyeceğim. Yapısal reform mahiyetli bu ülkede ne yapıldı? E, şimdi, bu ayağını yapmadığınız zaman bu yüksek faizle bu işi daha ne kadar sürdürebiliriz? Yani sanayici çok zor durumda. Bakın, dolaşıyoruz, illeri dolaşıyoruz, daha bugün de Ankara'daydık, diğer illeri dolaştık. Gerçekten insanlar zor durumda. Yani, ben, Merkez Bankasının sektörel analizlerinin de çok kaliteli, nitelikli olduğunu biliyorum, en azından biz devlette çalışırken öyleydi, hâlâ öyle midir, değil midir onu bilmiyorum ama yani mutlaka sizin ekonomistleriniz söylüyordur ve görüyorlardır sanayideki sıkıntıyı, zaten kâr marjları falan çok büyük ölçüde gitti ama insanlar hayatını devam ettirmek için sürekli firmalarına dışarıdan kaynak getirmek durumundalar, onu da bulabilirlerse. İşte, konkordatoları görüyoruz. Yani dolayısıyla bu çok sürdürülebilir değil, burada bir şey yapmak, bir şeyler yapmak gerekiyor.

Şimdi, şöyle de bir ikilem var, tabii kendi sunumunuza da baktım, sözel kısmında da söylediniz, dediniz ki: "Tabii, enflasyonu niye yeteri kadar indiremedik, şeklinde birtakım mazeretlerimiz var." Çünkü bakın, bu yıl enflasyon orijinal tahminimiz kaçtı? 17,5'tu, sonra kaç dediniz? "21 olacak." dediniz. Sonra "Orta nokta 24." dediniz, sonra "29 üst noktaya doğru olur." dediniz. OVP'ye 28,5 yazdınız, şimdi "36." diyor. Bu da bir belirsizlik zaten bu kadar belirsizlikte yani 17,5'tan başlayıp 29'a kadar giden -30'un altında olmayacağı da kesin herhâlde- 30'un altında olan, daha doğrusu 28,5

olabilmesi için bundan sonra üç ayda ortalama 0,8 enflasyon gelmesi lazım. Nerede böyle bir enflasyon? Böyle bir şey yok yani geçen yılkinin aynısı gibi gelirse yüzde 32 oluyor enflasyon yani dolayısıyla bu da ayrı bir hikâye.

Şimdi, diyorsunuz ki: "Ya, don benim elimde değil." doğru. Başka ne diyorsunuz? Burada mazeretler var, işte "Okul, yurt, servis ücretleri..." diyorsunuz, altını konuşacağız "Altın talebi." diyorsunuz "Kuraklık." diyorsunuz. "Petrol fiyatları, uluslararası fiyatlar bir risk unsurudur, bizim elimizde değil." diyorsunuz ki değil. Ondan sonra "Beklentiler en büyük risk unsuru." diyorsunuz, onları düzeltme göreviniz var ama o da düzeltilemiyor çünkü sizin dışınızdaki faktörler beklentileri çok bozuyor; siyasi operasyonlar, hukuk dışı davranışlar yani sürekli olarak antidemokratik davranışlar beklentileri bozuyor. Bakıyorsunuz, hâlâ hane halkının -yüzde kaçtı, 53 müydü, 58 miydi?- önümüzdeki on iki aylık enflasyon beklentisi yani 52,99...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sürenizi açıyorum, iki dakika.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim.

53 yani reel sektörün -on iki ay bakın, yıl sonu falan da değil- on iki aylık enflasyon beklentisi 36,8 yani bu enflasyon beklentisi böyleyken enflasyon nasıl düşürülecek? Beklentiler elinizde değil, dediğim gibi siyasi operasyonlar elinizde değil, o zaman "Ne elinde Merkez Bankasının, o zaman niye bu kadar yüksek faizi sürdürüyoruz?" diye bir soruyu sormak bizim açımızdan haklı hâle geliyor ve bu sorunun cevabına ilişkin de mutlaka bir şey söyleyeceksinizdir. "Yani elinizde olan unsurlar neler? Bunlar elinizde değilse, bunlar bir veri olarak alınıyorsa o zaman bu enflasyonu nasıl düşüreceksiniz?" diye maalesef sormamız gerekiyor.

Şimdi, tabii, güven tesis edilemedi ekonomide maalesef yani bir miktar bir şeyler vardı, o da 19 Mart operasyonu ile tekrar bozuldu, aradan bir altı yedi ay geçti, eskiye dönmeye çalışılıyor, bütçenin üzerine yaklaşık 1 trilyon lira ilave yük geldi, diğer hani rezervdir, şudur budur, onu söylemiyorum. Onun dışında ciddi olarak yük geldi ama bundan sonra, geçen sefer sormuştum yani tekrar bir daha bir siyasi operasyon yapacak barutunuz var mı? Siz de aslında yok anlamında bir şey ifade etmiştiniz. İnşallah olmaz ama yine tekrar birtakım meseleler devam ediyor, bunlar da ciddi bir belirsizlik ve güvensizlik yaratıyor ve bunun maliyetini vatandaş ödüyor. Bakın, artık emekliliği filan konuşmuyoruz, durum iyileştiği için filan değil, konuşmamızın zaten bir şeye faydası olmuyor. Emekli perişan, asgari ücretli perişan; ya, asgari ücretli de perişan, işverenin de o asgari ücreti dahi ödeyecek durumu yok. Şu kadar yıldır ben bu işin içerisindeyim, hem çalışanın hem de işverenin aynı anda ücretler seviyesinden bu kadar şikâyet ettiği bir dönemi biz hiç yaşamadık. Bu, kötü yönetimden başka bir şey değil, bunu tek açıklayabileceğimiz şey kötü yönetimdir; hem işçi hem işveren hepsi birlikte şikâyet ediyorlar, bu kabul edilebilecek bir şey değil.

Şimdi "Enflasyon yüksek." filan diyoruz, hadi biraz işte, 33'e filan geldi, işte, aşağı gelecek inşallah. Yani beklentiler kötü, beklentiler bu kadar kötüyken getirmek de zor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Samsun) - Enflasyonun dışında bir de hayat pahalılığı meselesi var, bu da çok önemli bir sorun. Enflasyon isterse aşağı gelsin yani bu kadar yüksek giderleri, kira giderleri başta olmak üzere gıda fiyatları, et fiyatları yani insanların temel olarak kullandığı mal fiyatlarında çok ciddi bir pahalılık var, geliriyle mukayese olarak baktığımızda orada çok ciddi bir problem olduğunu görüyoruz.

Şimdi, bu yastıkaltı altın meselesi, buna ben de bir miktar girmek istiyorum. Ya, buradaki mekanizmayı hakikaten ben merak ettim. Şimdi, normalde tabii, yastıkaltına giden hiçbir şey iyi değildir. Sistem dışına çıkıyorsa bizim gibi finansman ihtiyacı olan bir ülkede dışarıya döviz vererek döviz ihtiyacı yaratan bir şeyin sistem dışına çıkması kötü bir şey ama sizin kastınız zannediyorum bu değil yani enflasyon açısından bakınca.

Şimdi, birileri altın talep ediyorsa hele bunu vatandaş talep ediyorsa harcamayacak, altın alıyor; bu aslında tasarruf etti, tasarrufla ancak altın alınabilir, o yönüyle iyi olması lazım. Döviz talepten dolayı bize "Döviz talebi var, döviz tutabilmek için de faizi yüksek tutuyoruz." dersiniz zaten faizi yüksek tutuyorsunuz yani buradaki mekanizma çok anlaşılır değil.

Aklıma bir tane daha şey geliyor, üretim yapmak yerine yani bir arz oluşturmak yerine, bu tarafa gidiyor, ölü bir yatırıma gidiyor. O anlamda mı diyorsunuz? Bunu bir açmanızda fayda var. Buradaki mekanizmayı bir defa çok iyi bir şekilde anlamamız lazım.

Bir de şu var: Bakın, Aralık 2016, arkadaşlar baksın hemen şimdi. Sayın Cumhurbaşkanı -daha önceden de var da- Aralık 2016'da böyle bas bas bağırdı: "Döviz talep etmeyin, altın alın, altına yatırım yapın." Ben de Genel Kurulda "Ya, hiç mi akıl veren bir kişi kalmadı artık bu ülkede Sayın Cumhurbaşkanına." diye feryat etmişim. Ya, bu ülkede, bu millete bu Hükûmetin şu andaki Cumhurbaşkanı, sizin yönetiminizdeki Cumhurbaşkanı "Altın alın, altın alın." diye böyle propaganda yaptı. Şimdi siz de diyorsunuz ki: "Altın, enflasyonla mücadelede işimizi zorlaştırıyor." Hanginiz, hangisi doğru? Bunu bilmek lazım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, bir daha uzatıyorum.

Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Tamam, teşekkür ederim Başkanım.

Ben o zaman dedim ki: "Ya, Sayın Cumhurbaşkanı dolar talep etmeyin, Amerika'nın parasına talepte bulunmayın." Ya, altın almak için önce dolar almamız gerekmiyor mu? Yani, hiç olmazsa sadece dolar talep etse dış ticaret açığın bozulmaz. Şimdi hem dolar talep edeceksin hem de üzerine bir de altın aldığın zaman bir de ticaret açığını bozuyorsun, cari açıktan kaynaklı risklerle karşı karşıyasın. Yani, dolayısıyla bu ülkede yaşayan biri olarak Sayın Cumhurbaşkanının o şeyini zaten anlamak mümkün değildi ama şimdi, bugünkü Merkez Bankası Başkanı diyor ki: "Altına talep benim enflasyonla mücadelemi zorlaştırıyor." İşte, bundan bir süre önce de yine, bugün hâlen Cumhurbaşkanı olan Cumhurbaşkanı da millete "Altın talep edin." diye efendim, böyle tavsiyelerde bulundu. Bunlar böyle çok anlaşılabilir meseleler değil.

Şimdi, geçen yılki sunumunuzda işsizliğe ilişkin bir grafik yoktu, atıl iş gücü grafiği de yoktu, biz bunun niye olmadığını sorduk. Çok şükür bu sefer koymuşsunuz. Bakın, siyasete çok endeksli gidiyorsunuz Sayın Başkanım, benim buradan çıkardığım sonuç bu. Bakın, hakikaten ben bugünkü Merkez Bankası yönetimini yıpratmak ve üzerine gitmek istemiyorum, söylenecek çok şey var ama iyi niyetli çalıştığınızı biliyoruz, bir şeyler yapılmaya çalışılıyor bütün zorluklara rağmen, siyasetin bu kadar ortamı bozmasına rağmen yani iktidarın bozmasına rağmen bir şeyler yapılmaya çalışılıyor.

Şimdi -muhtemelen- bilmiyorum, bunu hazırlayan arkadaşlar, siz farkında mısınız; Cevdet Yılmaz -biz, burada zorlaya zorlaya- atıl iş gücü göstergesini en son OVP sunumunda kullandı. Şimdi o kullandı diye mi buraya koydunuz? Hâlbuki buna karşı olmayı bize savundunuz. "Atıl iş gücü şöyledir, böyledir, çok iyi bir gösterge değildir." filan şeklinde burada bir şeyler söylediniz, hatırlayın ama o çok önemli, trendi de önemli. Bakın, sadece "level" değil. Biri 8,5; biri 29,7 ama biri, manşet işsizlik aşağı gidiyor, nasıl oluyor anlamadık, bu ülkede işsizlik aşağı nasıl gidiyor? Yani sanayi üretiminin çeyreklik bazda Q2'ye göre, geçen yılın Q4'ine göre Q2'de 217 bin kişinin azaldığı bir ülkede işsizlik nasıl aşağı gidiyor, onu zaten ben anlamadım da ama diğeri de yukarı doğru gidiyor. Dolayısıyla atıl iş gücü verisinin önemli bir veri olduğu da... Artık bu sefer en azından koydunuz ama bunu eğer yani "Artık siyaset de kullandı, artık biz de kullanabiliriz, buradan bir zılgıt yemeyiz." anlamında filan düşünerek yaptıysanız bence o çok şık olmadı, onu söylemek istiyorum. Hâlbuki buralarda sizin öncü rolde olmanız lazım, Merkez Bankasının öncü rolde olması lazım.

Tabii, bizim gibi konuşamazsınız ama geçen sefer de söyledik yani geçmiş Merkez Bankası Başkanlarının beyanlarına bakın. Maliye politikasında bizim gibi eleştirileri söylemezsiniz de siz de şöyle söylersiniz, dersiniz ki: "Maliye politikası, bizim Enflasyonla Mücadele Programı'mıza yeteri kadar destek vermiyor." Bunu anlayan anlar, lafın tamamını söylemeye gerek yok ama biz sizden bu cümleleri duyamıyoruz, bunu söylemeniz lazım. Maliye politikasından beklentinizi veya orada en azından varsayım olarak "Biz maliye politikasının şöyle olacağı varsayımıyla bunu yapıyoruz." deyip oraya sıkı duruşu koymanız lazım. Şimdi, sadece bu tarafı kısıyoruz, kıstığımız yer de Sayın Başkan, hakikaten bakın, çok zor durumda. Küçük esnaf da zor durumda, sanayici de zor durumda, ihracatçı da zor durumda. Şu makroihtiyatileri, şu 2,5'luk rasyoya filan, bu kredi oranına filan belki bir bakmak lazım. Yani, bunun tabii, analizini mutlaka yapmışsınızdır. Yani bunun diyelim ki 2,5 değil de 3,5 olması, 3 olması sizin enflasyonla mücadelenizi ne kadar olumsuz etkileyecek? Yani, ben çok fazla etkileyeceğini düşünmüyorum çünkü gerçekten enflasyon dışı enflasyon diyorum. Yani sizin para politikasının etki alanı dışındaki faktörler koskoca bir yığın hâline geldi. O zaman bu tarafı bu kadar fazla sıkımayın da hiç olmazsa üretimi ve ihracatı bu kadar zor durumda bırakmayalım derim ben, oralara bakılması lazım.

Bizim birkaç gün önce İYİ Parti olarak birtakım önerilerimiz olmuştu, onları sizinle de paylaşmak istiyorum: Mesela neydi? Şu pos cihazları var ya, bu kredi kartı... Biz önermiştik, biz önerdik diye mi yaptılar, niye yaptılar onu bilmiyorum ama bizim önerimizden sonra banka kartlarında oran düşüşü oldu; tamam, gayet güzel ama kredi kartlarında hâlâ 3,56. Siz bankaları ortalama aylık kaçla fonluyorsunuz? Herhâlde, tahmin ediyorum, 3'ün altında falan bir yerde olması lazım veya 3 civarında...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Samsun) - Bitireceğim Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, buyurun lütfen, toparlayalım.

ERHAN USTA (Samsun) - Niye hâlâ 3,56? E, buna bakmak lazım yani bunu, hiç olmazsa 1 puan; 1,5 puan... Esnafın -ki kredi kartları çok yoğun kullanılıyor- bir nefes almasını sağlayacağız. Bankaları zengin ediyoruz, bankaları bu kadar zengin etmeyelim, bu 3,56'nın aşağı çekilmesini mutlaka sağlamanız gerekiyor yani buradan da kâr etmesin, zaten kâr ediyor, sattığı maldan kâr ediyor, bir de kullanılan enstrümandan... Yani nakit vermek yerine kredi kartıyla alması banka açısından daha kârlı. Böyle bir şey olabilir mi? Buna fırsat vermemeniz lazım. Niye bu aşağı çekilmiyor? Bak, bas bas bağıriyoruz, söylüyoruz, sesimiz herhâlde duyulmuyor ama söylüyoruz en azından yani bunun aşağı çekilmesi lazım. Bununla ilgili olarak Hükûmet tarafıyla, BDDK'yle hep birlikte bakıp bunu sağlamak lazım.

Şimdi, döviz dönüşüm desteği yüzde 3. Avrupa Birliğinin burada bizi sıkıştırdığını filan duyuyoruz, ediyoruz ama artık Avrupa Birliğidir, Dünya Ticaret Örgütüdür; Trump'ın yaptıkları, her şey ortada. Yani burada ben demiyorum ki kuru salın, kuru saldığınız zaman enflasyon yeniden alacak başını gidecek, hikâye aynı yere gelecek ama ihracatçının bir miktar kur açısından... Bakın, ben kurla rekabet olmaz diye bugüne kadar dilinde tüy bitmiş bir insanım ama bu kadar da sıkıştığınız zaman, aşağıda tuttuğunuz zaman da zararı olmaz diyemeyiz. Yoksa, kur 60 lira olsa iki gün sonra her şey aynı olur, yine ihracatçı şikâyet eder ama bir miktar burada yani kur baskısını hafifletmek için bu döviz dönüşüm desteğini yüzde 3'ün üzerinde... Bunun maliyeti de nedir, her bir puanın maliyetinin ne olduğunu da bize bir söylerseniz çok memnun olurum ama bunun yüzde 3'ün üzerine çıkartılması lazım. Bu, bir miktar nefes almalarını sağlayacaktır. Bu, Merkez Bankasının bilançosunu bozar; kamu maliyesine filan da etkisi olmaz zaten dolayısıyla bütçe açısından filan sorun olmaz diye düşünüyorum, onun yapılması lazım.

Bu konkordatoyla ilgili bizim önerimiz bir fon kurulsun. Bu fonun kurulacağı yer neresi olabilir? Biliyorsunuz, ticaret odaları, sanayi odaları, şimdi, tabii, onlar bana kızacaklar biraz kurumsal...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Samsun) - Başkanım, bitireceğim, öneri...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, çok fazla talep var.

ERHAN USTA (Samsun) - Hemen bitiriyorum, çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Konkordato fonu gibi bir şey kurup ... Biliyorsunuz onlar bir normal aidat alıyorlar, bir de "munzam karşılık" adı altında kârın belli bir miktarında oradan bir para alınıyor, onun hesaplarına, kitaplarına filan bakılabilir ama bir miktarını en azından orada, o fondan konkordato ilan eden, daha doğrusu o kararı alan firmaların tedarikçilerine ödemek lazım. Şimdi tedarikçiler çok zor durumda. 1 tane firma konkordato alıyor ama peşinden 20 tane, 30 tane firmanın durumunu bozuyor. Şimdi, bununla ilgili de "Çok önemli değil." diye ya sizin ya da Sayın Başkanın hatırlayamıyorum -soyadlarınız da birbirine çok benziyor- birinin açıklaması oldu. Sayın Başkan Yardımcısının açıklaması mıydı, sizin miydi, bilmiyorum yani "Öyle çok önemli boyutta değil, girdi tedarikinde problem yok." gibi. Öyle filan değil, bakın, öyle değil. Yani 1 tane firma en az 20-30 tane firmanın fon akışını ciddi şekilde bozuyor. Orada kanuni düzenleme gerekiyor zannediyorum. Yani bir defa o, kamu alacaklarının dahi önüne alınsın çünkü bakın, hem onların durumunu bozuyoruz hem de ya girdisini alamayan bir firma konkordato alsı bile durumunu nasıl düzeltecek üretim yapamadıktan sonra? Yani onun da üretim süreçlerinin devam etmesini sağlamamız lazım. Bu önerilerimiz de eğer dikkate alınırsa...

Bir de son olarak, işte, politika faizi ticari kredi faizine yansımada, bunun yansımaları da sağlamak gerekir. Hiç olmazsa bir miktar yani şu kısa vade için nefes almalarını sağlar diye düşünüyorum.

Tekrar sunumunuz için teşekkür ediyorum.

Heyeti saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Usta.

Şimdi Sayın Kısacık, buyurun lütfen.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, sayın milletvekilleri, Merkez Bankasının değerli Başkanı ve bürokratları, basınımızın güzide mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sunum için de Başkanımıza teşekkür ediyorum.

Şimdi hem dünyada yaşanan genel trend hem de ülkemizde yaşadığımız irrasyonel ekonomi yönetimi sonucunda büyük bir enflasyon ve hayat pahalılığı faciasını maalesef yaşadık. Daha sonra biraz daha akıllı başında, rasyonel bir ekonomi yönetimi geldi. Daha sonra Merkez Bankasına daha liyakatli diyeceğimiz ve uzmanlığına güvendiğimiz kişilerden oluşan bir ekip geldi ve piyasalar sizlere başlangıçta iyi bir kredi açtı. 6 Mayıs'ta yaptığınız en son sunumda zor bir ülkede Merkez Bankası Başkanlığı ve yöneticiliği yaptığınızı belirtmiştim ve canı gönülden şunu demiştim: Allah yardımcınız olsun çünkü Merkez Bankası Başkanlığı yapılması en zor ülkelerden birinde Merkez Bankası Başkanlığı yapıyorsunuz maalesef.

Yine, böyle bir sunum sonrasında demiştim ki: Şurada yaptığınız öngörüler benim için çok bir şey ifade etmiyor çünkü bu ülkede ertesi gün hangi siyasi şokla uyanacağımızı bilmiyoruz. Siz sunum yaptıktan sonra bu ülkede yine her sabah "Ya, bu da mı!" diyeceğimiz birçok olay yaşadık ve bunun yine ekonomiye maliyeti oldu, bunun enflasyonla mücadeleye maliyeti oldu; bunları yaşadık. Şimdi, tüm bunlara baktığınız zaman, ben şunu görüyorum: Enflasyonla mücadelede Merkez Bankası iktidar tarafından yalnız bırakılmıştır; enflasyonla mücadelede yine halkımız tek başına bırakılmıştır. Bakın, enflasyonla mücadele edeceğiz diye, enflasyon da bizim ortak sorumluluğumuz diye bu ülkede işçiler ara zam almadı, memur zammı düşük, emekli hak ettiğinden daha düşük zam aldı, sanayici düşük kurlarla rekabet etmek için kendini parçalıyor, yine bir şey demiyor adamlar ama iflaslar ve konkordatolar artıyor; rakamlar ortada, tüm zamanların rekoru kırıldı. Bakıyorum, enflasyonla mücadelede herkes kemer sıkıyor, herkes bedel ödüyor,

kemer sıkmayan ve bedel ödemeyen tek taraf var; iktidar, ben kamunun hiç kemer sıkıldığını görmüyorum, iktidarın "Aman, enflasyonla mücadelede şu önlemi de alalım." diye bakanlıklarda, kurumlarda mücadele ettiğini görmüyorum. Açık söylüyorum; hem Merkez Bankası hem de halkımız yalnız bırakılmıştır enflasyonla mücadelede, net söylüyorum. Şunu da söyleyeyim: Mesela, halk kemer sıkıyor, herkes gelirinden biraz daha tasarruf etmeye çalışıyor, kazancından biraz daha az tasarruf etmeye çalışıyor ama bakıyorsunuz, bu ülkede vergiler artıyor, harçlar artıyor. Bakın, madem enflasyonla mücadele ediyoruz... En son Meclis kapanmadan önce geçirdik, ÖTV yetkisini verdik, Sayın Cumhurbaşkanı hemen aynı günün akşamında ÖTV oranlarını artırdı. Ya, halkın en temel ihtiyacı olan ulaşım araçları bu ülkede arttı, en kötü araca 300 bin, 500 zam geldi; hani enflasyonla mücadele, o da bir gider, o da bir gider. Çiftçinin 4x4 çift kabin diyeceğimiz aracı çiftçinin traktörü gibi bir şeydir, ona afaki bir ÖTV zammı geldi. Şimdi, nerede iktidarın enflasyonla mücadelesi? Bakın, o anlamda, birinci ayağının iktidar tarafından Merkez Bankasının ve halkın yalnız bırakıldığına inanıyorum; bunu da net olarak burada ifade edeyim.

Diğer taraftan, yine, mesela önünü alamadığımız şey, gıda enflasyonu. Gıda enflasyonu için yıllardır bir hal yasası konuşuyoruz, hâlâ bu aracıyı ortadan kaldırıp halkın direkt, daha kolay gıdaya ulaşımıyla ilgili hiçbir yapısal reform yok, en basitini söylüyorum, en basiti. Ne yapıyoruz bununla ilgili? Gıda enflasyonu arttı, çiftçi tarlada bağılıyor "Ürünüm para etmiyor." diye, vatandaş markette bağılıyor "Ya, bu ürün çok pahalı, ben alamıyorum." diye. Bu yapısal reformla çözülecek bir şey; bununla ilgili bir düzenleme var mı? Yok. Bakın, en basitinden söylüyorum.

Diğer taraftan, enflasyonla ilgili acayip bir psikolojik bozukluk var, bunu da dikkate almanızı öneririm; bence bu para politikaları kadar önemli; vatandaşın da esnafın da herkesin psikolojisi bozulmuş durumda. Herkes dayanaksız bir şekilde zam yapıyor çünkü her şey bir anda pahalalanıyor, her şey. Hiç uzağa gitmeyin, 1 Ekimde Meclis açıldı, Meclisteki her şeye yüzde 50 zam yapıldı, her şeye yani hizmetinden tutun suya kadar, kahveye kadar ya da berberine kadar. Ne oldu asgari ücret mi arttı? Yok. Şu anda ocak ayı mı döndü? Yok. Şimdi, ocak ayında yine göreceksiniz, ocağın 15'inde her şeye bir daha zam gelecek, bir daha zam gelecek. Şimdi, böyle bir silsile var yani herhangi bir şey artmasa bile, elektrik artmıyor, su artmıyor, işçilik artmıyor ama insanlarda bir zam şeyi var, psikolojik etki var. Bu konuda, o son yaşadığımız hızlı artan enflasyon sonrasında insanımızın psikolojisi bozuldu ve en önemli şey enflasyonda, psikolojiyle beraber halkın enflasyonun düşeceğine olan inancıdır, maalesef, bu inanç da şu anda insanımızda yok çünkü en son halkımız büyük bir travma yaşadı yani bir ay önce aldığını bir ay sonra zamla, daha sonra daha zamla, daha sonra daha zamla katlanarak alınca insanlarda şu anda acayip bir psikolojik bozukluk var ve insanlar eline para geçtiği zaman hemen bir şey almaya çalışıyor. Şu anda hâlâ ev fiyatlarında... Satışlar artıyor. Neden biliyor musunuz? Çünkü insanlar çok büyük bir travma yaşadı konut fiyatlarında. 3 milyon, 5 milyon verilen aylık kiralara 15 milyona çıktı, sonra 30 milyona, sonra 50 milyona, sonra 60 milyona çıktı. Şu Ankara'nın kira grafiğine bir bakın yani dar gelirlinin yaşadığı grafiğe bakın. Dolayısıyla burada psikolojiyi de iyi yönetmek lazım diye düşünüyorum. Bu konuda beklenti yönetimimiz maalesef zayıf yani beklenti yönetmektir aynı zamanda ekonomi ama beklenti yönetemiyoruz. Bu beklenti yönetimine de bir çare ve eylem planı sunmak gerekiyor.

Şimdi, üç yıldır vatandaşa pembe bir tablo sunuluyor, deniliyor ki: "Enflasyon düşecek." İşte, sizden önce de gelindi, burada sunum yapıldı, "düşecek" "yerel seçimden sonra düşecek" "şuraya düşecek" vesaire ama şimdi bu gerçekleşmiyor. Bunun siyasi nedenleri de var ama vatandaş bakıyor... Evet, vatandaş kemer sıkacak da siyasiler de biraz... Ne yapsın iktidar? Şu ortamı yumuşatsın. İnanın ortam biraz yumuşasa siz hemen o trende daha kolay girersiniz.

Şimdi, siz dediniz ki: "Yastık altındaki altın en büyük sorunlardan bir tanesi." Ya, Başkanım, bu ülkede küçük yatırımcının yediği dayağı var ya yani yatırım yapıp tasarruf edip bu ülkenin borsasına güvendiği için hisse senedine yatırım yapan küçük yatırımcının yediği dayağı bu ülkede kimse yemedi ya! Adamlar "Aha, aldığım fiyata geldi." diyor, ertesi sabah bir operasyon iki gün taban, taban gidiyor. Biraz aman "Şudur, budur." diyor, ertesi sabah bir operasyon taban, taban gidiyor. Ya, bu milletin artık iktidardan umudu kalmadı, umudu Trump'a bağladı. "Acaba, Trump Halkbankla ilgili bir şey der de borsa yükselir mi?" Yani iç dinamiklerimiz artık bizim borsamızı yükseltmiyor, dış dinamiklerden bir işaret bekler hâle geldik. İnanın bu ülkenin milyonlarca yatırımcısına yazık. Bu ülkeye güvenen, bu ülkenin borsasına güvenen, altın almayıp, döviz almayıp, bankaya mevduata yatırmayıp bu ülkeye yatırımcı olan milyonlarca yatırımcı yıllardır dayak üstüne dayak yiyor. Dolayısıyla bunların hepsinin bir paçal olarak değerlendirilmesi taraftarıyım.

Son olarak, sanayicilerimizden çok büyük bir geri dönüş alıyoruz. Sanayicilerimiz gerçekten de çok zor durumda. Şimdi, şu bir gerçek, iflas edenler rekor kırıyor, konkordato ilan edenler rekor kırıyor ama şu da var: Büyük bir pazar da kaybediyoruz. Ayakta ama "Pazarın üçte 2'sini kaybettim, şu anda yüzde 30 kapasiteyle çalışıyorum." diyor sanayici.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kısacık, buyurun lütfen, devam edin.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Şimdi, o pazarı ne zorluklarla biz kazanmıştık ya! Bir yabancı firmanın Türkiye'den gelip mal alması kolay mı? İlk önce sizden bir numune istiyor, ondan sonra bir daha numune istiyor, sonra geliyor seni denetliyor, sonra SGK'ne bakıyor, vesairene bakıyor, her şeyine bakıyor. O güveni kazanmak için yıllar

harcıyorsunuz, daha sonra bir bakıyorsunuz, şu andaki kurla rekabet edemiyorsunuz. Bakın, Mısır'da, Çin'de müthiş bir şekilde biz şu anda pazar kaybediyoruz. İnanın o pazarları bir daha alamayız. O pazarları alacak sanayicinin yüreği yok. Türkiye'nin yıllarca verdiği o emek şu anda maalesef yok edilmiş durumda. En çok da ben ona acıyorum. Bir daha biz onu kolay kazanamayacağız. O sanayicimizin gerçekten emek emek, rekabet ede ede, kredi çeke çeke, büyüye büyüye sağladığı o kazanımlar, maalesef, şu anda bu süreçte, enflasyonla mücadele sürecinde kaybolmuş durumda. Buradan şunu söylüyorum: İktidar da artık enflasyonla mücadelede taşın altına elini koysun. Bir: Siyasi iklimi yumuşatsın kardeşim. Yani şimdi siyaseten gerilecek bir ortam değil; bu enflasyon, bu hayat pahalılığında bu gerilime gerek yok, bu kutuplaştırmaya gerek yok, yumuşatın ortamı. İki, üç yumuşak söylemle, siyasetin yumuşatılmasıyla ekonomi tekrar rayına eğer girmezse ne olur biliyor musunuz? Yani bu ülkede artık siyaset yapmaya bile değer kalmaz çünkü ekonomi sadece ekonomi değildir, değildir; ekonomi her şeydir, ekonomi her şeyimiz bizim, temel dinamiğimiz. Ekonominin olmadığı bir ülküde siyaset de yapılmaz zaten, siyaset kurumu da olmaz.

Dolayısıyla ben tekrar sunum için teşekkür ediyorum, tekrar "Allah yardımcınız olsun." diyorum. Kadrolara güveniyor, yaşadığınız zorlukların da farkında... Biraz daha, siyasi baskılara karşı ülkenin ekonomisinin menfaatini düşünüp dik durmanızı rica ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Aksu...

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Merkez Bankası Başkanımız, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Yeni yasama yılının Türkiye Büyük Millet Meclisine, ülkemize, milletimize hayırlı olmasını diliyorum.

Sayın Başkan, sunumunuz için size ve ekibinize teşekkür ediyorum.

Tabii, çok negatif bir tablo çizildi bu ana kadar ama küresel gelişmeleri, bölgesel gelişmeleri ve Türkiye'nin öznel şartlarını düşündüğümüzde ve açıklanan makroekonomik verilere baktığımızda aslında Türkiye'nin, Türkiye ekonomisinin öngörülen doğrultuda ve iyi bir yolda olduğunu söylemek rahatlıkla mümkündür.

Son açıklanan ikinci çeyrek büyüme rakamlarına göre Türkiye 1,5 trilyon dolarlık bir ekonomi oldu. Kişi başına düşen millî gelir 17 bin dolara ulaştı ve ilk defa gelişmiş ülkeler seviyesinde kişi başına millî gelire ulaşmış olduk. Bunun sürdürülebilir hâlde olmasını umut ediyoruz.

Merkez Bankasının son yaptığı sunumdan sonra önemli gelişmeler oldu. Dezenflasyon süreci devam etti eylül ayına kadar, son aya kadar. Türkiye'nin risk primi azalmaya devam etti; rezervlerimiz, Merkez Bankası rezervleri arttı. Dolayısıyla Türkiye, az önce söylediğim gibi, büyüyen, aynı zamanda ihracatı artan, borçluluk bakımından dünyanın en az borçlu ülkelerinden biri olarak da öne çıkıyor.

Kuşkusuz, enflasyon meselesi en önemli meselemiz. Bununla beraber oradaki gelişmeyi de görmek lazım. 2024 yılının Mayıs ayındaki zirveden sonra 40 puanın üzerinde, yaklaşık 42 puan kadar enflasyonda bir düşüş sağlandı. Bunun önemli bir başarı olduğunu da vurgulamamız lazım. Kuşkusuz, öngörülemeyen gelişmeler oldu, sizler de bahsettiniz. Bunlar işte don etkisi, kuraklık etkisi vesaire. Bunların önümüzdeki dönemde de yine enflasyon üzerinde bir etkisi olacak mıdır veya bu konuya ilişkin öngörünüz nedir, bunları sormak isterim.

Erhan Bey farklı bir şey söyledi ama ben de tam tersine, maliye politikalarıyla yaptığımız çalışmaların desteklenmesi gerekir yönünde yine siz tarafından, yani Merkez Bankası yetkilileri tarafından bir açıklamanın geçmişte olduğunu hatırlıyorum. Dolayısıyla bu anlamda detaylandırılmasına ihtiyaç olan ne olabilir, bunları da sizden duymak isteriz.

Tabii, bu süreçte Merkez Bankasının uyguladığı sıkı para politikası bağlamında iki konu üzerinde tartışma yoğunlaşıyor. Bunlardan bir tanesi servet etkisi meselesi. Servet etkisiyle yeniden enflasyona dönen, enflasyonu kamçılayan bir sürecin yaşandığı ifade ediliyor. Yine, bununla beraber arz eksikliği etkisi. Yine bunun da enflasyonu tetikleyen, destekleyen bir unsur olduğu söyleniyor. Bizler işte sanayicilerle görüştüğümüzde benzer sıkıntıları duyuyoruz. Dolayısıyla kredi musluklarının biraz daha açılması, nakit ihtiyaçlarının bu şekilde karşılanması gibi serzenişlere bizler de şahit oluyoruz. Neticede sanayi kazanımlarının elden kaybolacağı bir noktaya doğru da gitmemesi gerekir. Zira, sonradan onların toparlanması çok daha maliyetli bir hâlde gelebilir. Ben, bu konudaki değerlendirmelerinizi de açıkçası duymak istiyorum.

Ben, tekrar sunumunuz için çok teşekkür ediyorum.

Herkese saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Erdem, buyurun.

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Ben de yeni yasama dönemi ilk Plan ve Bütçe toplantımızın hayırlı olmasını diliyorum.

Bugün 7 Ekim. İsrail soykırımının da 2'nci yılını doldurmuş olduk izlemekte. 65 bin kadın, çocuk, yaşlı insanın ölümüne neden oldu. Binlerce çocuk yetim, kayıpların kaç bin kişi olduğu bilinmiyor, ölen gazeteciler... Dünya bu zulmü, bu soykırımı sözde Birleşmiş Milletler ve hukukun üstünlüğünü savunan ülkeler olarak seyretmeye devam ediyor. Kahrolsun İsrail ve onun yandaşları!

Bugün Merkez Bankası Başkanımızın tekrar, bu yılki süre içinde 2'nci sunumunu dinledik. Teşekkür ediyorum kendisine ve heyetine. Gerçekten hedefleri tutturmak da en azından geçmiş yıllara göre çok daha bu zor ortamda, pandemide, enflasyonun yükseldiği dönemlerde kolay değildir. Bir umut ve bir düzelmeyi hep birlikte görmekteyiz. Ancak dönemsel, anlık gelişmelerin de etkileriyle, adı üstünde, hedefin birkaç puan üstünde olabilir, altında olabilir; bunları da yıl sonunda göreceğiz. Ama görünen, geçtiğimiz yıl bu enflasyon rakamı yüzde 50'ye yakındı, şimdi 33'lere indi. Gayrisafi yurt içi hasıla için de ikinci çeyrekte yüzde 4,8 oranında bir büyüme sağladı ülkemiz. Yine ikinci çeyrekte sanayi sektöründeki 6,1; inşaat sektöründeki 5,2 oranındaki büyümeler de bu umutlarımızı artıran oranlar. Ne yazık ki don ve küresel ısınma, tarımda yüzde 3,5 oranında bir daralmaya da neden oldu. İstihdamda, Başkanımızın da ifade ettiği gibi, yüzde 8,5 seviyelerinde gerçekleşen, 32 milyon 829 bine ulaşan bir istihdam söz konusu. Eylülde enflasyonun 3,23 oranında artmasının gerekçelerini saydınız, gerçekten ben de inceledim. Sade gıdada enflasyona etki 1,1 gibi görünüyor; eğitim malum yıllık artışlarla aynı şekilde ama bunların önümüzdeki aylarda daha iyi oranlara ineceğine inanıyorum.

Türkiye, tabii hem coğrafi konumu hem de yaşadığı deprem nedeniyle zor dönemlerden geçen bir ülke. Şu anda deprem bölgesine, Sayın Cumhurbaşkanımızın en son açıklamalarında 90 milyar doların üzerinde bir harcamanın olduğunu biliyoruz. İnşallah önümüzdeki günlerde 350 bininci konutun teslimi yapılacak. Dünyada da görülmemiş bir inşaat şantiyesi... "Görülmemiş" derken dünyanın en büyük inşaat şantiyesiyle depremde mağdur olan kardeşlerimizin konutlarını da yapan bir ülkeyiz. Bütün bunlara rağmen millî gelirdeki artışı izliyoruz, Türkiye'nin gayrisafi millî hasıla oranlarını görüyoruz, bunlar -tekrarlıyorum- Merkez Bankasının ve bu noktadaki yetkili arkadaşların planlamalarını, hesaplamalarını doğru yaptığını göstermekte.

Sayın Ağbaba da tarım bölgesinde; bu yıl kayısı hasadı yapılmadı, bizim de bölgemizde kiraz gibi birçok meyvenin hasadı yapılmadı ve bunların da enflasyona etkisinin olacağını hepimiz biliyoruz. Yine, bunun da Hükûmetin vereceği desteklerle çiftimizin bir sonraki yılına hazırlanması için ayrıca bir maliyeti olacak; bunu da sağlamış durumda şu anda Hükûmetimiz. Sütü dediniz, yumurtayı dediniz, bunlar anlık gelişmeler; bir şap hastalığının yaşanmasıyla süt fiyatlarındaki artışı hepimiz biliyoruz ama dönemsel olduğunu da biliyoruz.

Kısacası, şahsım adına, takip ediyorum, verilere bakıyorum, daha iyi olur mu? Olur; iyi var, daha iyi var, çok daha iyi var ama Merkez Bankamızın ve para politikalarında Maliye yetkililerimizin, Hazine yetkililerimizin istikrarlı bir şekilde Türkiye'nin enflasyonunun düşürülmesi, millî gelirinin artması, ekonomisinin büyümesi adına önemli işler yaptıklarını görüyoruz, destekliyoruz; her birine ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Akay, buyurun lütfen.

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Merkez Bankası Başkanımız, değerli bürokratlar; ben de hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, konuşmanızı dikkatlice dinledik, enflasyon hedefleriyle ilgili olarak tam istediğiniz sonucu alamadığınıza da kanaat getirdik. Tabii, bunun çeşitli sebepleri var; bunlar sürekli kamuoyunda da tartışılıyor zaten.

Şu elimde gördüğünüz kitapçığı ben geçen yıl sonunda yayınlamıştım. "Türkiye'nin Derinleşen Yoksulluğu" demiştik bu kitapçığa. Yine bu yıl sonunda bu kitapçıktan tekrar yayınlayacağız -milletvekillerimize de dağıtmıştım-başlığına da "Türkiye'nin Dipsiz Yoksulluğu" demeyi düşünüyorum. Gerçekten artık derinleşen yoksulluk değil bir dipsiz yoksullukla karşı karşıyayız, kök salmış durumda. Emekli, işçi, esnaf, çiftçi, KOBİ'ler, dar gelirli hayat pahalılığı altında eziliyorlar. Gelir dağılımı bozuk, vergide adalet yok. Bir taraftan dolayı vergilerin ağırlığını düşürmeye çalışıyoruz, dolaysız vergiler artsın diyoruz ama dolaylı vergiler yüzde 70'e dayandı. Kaynaklar etkin ve verimli kullanılmıyor; tasarruf tedbirlerine uyulmuyor; lüks, şatafat, israf almış başını gitmiş. 2025 yılı bütçesinde bütçe açığı 1 trilyon 931 milyar lira olarak hedefleniyor, faiz gideri olarak da 1 trilyon 950 milyar lira öngörülüyor ama bakıyoruz, yıl içerisinde bu tutarların çok çok üstünde açık ve faiz gideriyle karşı karşıya kalacağız. Ağustos ayı sonu itibarıyla 907 milyar liralık bir bütçe açığı oluşmuş, faiz gideri de 1 trilyon 425 milyar liraya ulaşmış; bir önceki yılın aynı dönemine göre de yüzde 85,2 oranında bir artış var faiz giderlerinde. Yani ülkedeki en önemli sorunlardan biri, bu borç ve faiz gideri sarmalına girmiş olması bütçenin ve hâlen de devam ediyor. Genel bütçe nakit dengesi de temmuz itibarıyla, ocak-temmuz döneminde 1 trilyon 400 milyar lira açık vermişti. Şimdi, burada Türkiye'nin brüt dış borç stokuna bakıyoruz, 2025 1'inci çeyrek itibarıyla 527 milyar dolara ulaşmış. Yine, temmuz sonu itibarıyla merkezî yönetim toplam borç stoku da 12 trilyon 45 milyar dolara ulaşmış yani çok ciddi tutarlar. Bir taraftan da enflasyon canavarı ve kur farkı giderleri, yine, işte, borçlanmayla ilgili faiz

giderleri sorunu, faiz oranlarının istenilen seviyeye inmemesi, ihracatı ve üretimi tam kalbinden vuruyor. Yani G20 ülkelerinde haziran ayı enflasyon endeksine göre çift haneli enflasyonda olan iki ülke var; biri Arjantin, biri Türkiye. Arjantin şok tedbirleri uyguluyor, önümüzdeki sene -tahmin ediyorum- bu konuda da birinciliği umarım almayız. Hakikaten bu borç ve faiz giderleri, net borçlanma hasılatı yaratmamamız, borcu ve faizi ödemek için tekrar borçlanmamız hatta birtakım şoklara tedbir alabilmek için de yıl içinde ödenecek anapara ve faizden daha fazla borç alınması... Özellikle son üç dört ayda ben bunu görüyorum, ödememiz gereken tutardan daha fazla borç almaya devam ediyoruz.

Sayın Şimşek sık sık sosyal medya hesaplarından, programı eleştirenlere cevap veriyor yani "Spekülasyon yapıyorsunuz, durum böyle değil." diyor, işte "Hedefler doğrultusunda tek haneye indireceğiz, dezenflasyon sürecinde başarılıyız." diye vurguluyor ama bu sözler gerçekleri maalesef yansıtmıyor. Görevde bulunduğu süre içerisinde ben bazı alanlardaki fiyat artışını çıkardım; mesela ekmek fiyatları yüzde 174 artmış, kira fiyatları yüzde 309 artmış, enerji fiyatları yüzde 168 artmış. Hissedilen enflasyon çok çok daha fazla. Yine aynı dönemde asgari ücretteki artış oranının yüzde 121'lerde kaldığı da bir gerçek.

Bu ülke kur korumalı mevduattan da çok çekti, burada defalarca ikaz etmiştik, sizinle daha önceki toplantılarda da görüştük. Merkez Bankası 2022'de 70 milyar lira civarında kâr elde ederken 2023'te 818 milyar lira, 2024'te de 700 milyar lira zarar açıkladı. Ben şimdi bilançolara da baktım, 2023'teki zararla ilgili olarak 885 milyar lira kur korumalı mevduatın Merkez Bankasına maliyeti var yani elde ettiğiniz zarardan daha fazla kur korumalı mevduat zarar teşkil etmiş, 2024'te de 241 milyar lirayı bulmuş; bunlar çok ciddi tutarlar. Kur korumalı mevduattan çıkmak için çok çaba sarf ettik, tedricen çıkıyoruz. Vekil arkadaşlarımız sordu, 2025 yılı içinde kur korumalı mevduatın maliyetinin şu ana kadar ne olduğunu bizimle paylaşırsanız memnun oluruz. Tabii, bir de bunun artık bir ikizi çıktı "carry trade" uygulaması. Kurları sabit tutup, dışarıdan kaynak getirip döviz rezervlerimizi sağlam tutmaya çalışırken bir taraftan da yabancı ve Türk uluslu şirketlere -öyle diyeyim artık, dışarıda da o şirketler var- çok ciddi tutarlarda kaynak aktarışı oluyor. Benim hesaplamalarıma göre net yüzde 17'leri bulan bir kaynak transferinden bahsediyoruz. Bu ülkenin zaten kaynağa ihtiyacı varken böyle bir tutarın da yurt dışına gidiyor olması ülke ekonomisi açısından büyük kayıp.

Bir de altın stoklarıyla ilgili bazı şeyler söylemek istiyorum. Bir taraftan enflasyonla mücadeleyi zayıflatan faktörün halkın yastığının altı olduğunu siz ifade ettiniz, söylediniz. Merkez Bankası son iki yılda 180 ton altın satın aldı yani rezervler açısından altın fiyatları da arttığı için 30 milyar dolar civarında ekstra bir kaynak sağlamış oldu, imkân sağlamış oldu Merkez Bankası bütçesine ve ülkemize. Sadece ağustos ayında 2 ton altın alımı var. Bir de sadece eylül ayından bu yana altın fiyatlarındaki artış nedeniyle de 12,2 milyar dolar civarında bir artı etkisi oldu rezerve. Rezervlerimizin bir kısmının artışı altın fiyatlarındaki değerlemeden ileri geliyor. Hâlen rezervlerimizin ben çok güçlü olmadığına inanıyorum çünkü bir yıl içerisinde ödenecek kısa vadeli borç miktarının altında bir tutardan bahsediyoruz. Siyasi operasyonlar veya olağanüstü gelişmeler olduğunda bu rezervleri güçlü tutmak tabii ki önemli, bu artış kıymetlidir ama hukukun üstünlüğü açısından ve siyasi operasyonlar açısından bazı belirsizlikler maalesef öngörülemezlik yaratıyor; bu sorunun da mutlaka ortadan kaldırılması gerekiyor.

Bu durumda enflasyonun suçlusu hane halkı değil. Siz altındaki yastıkaltı tutarların enflasyona etkisi olduğunu ifade ettiniz yani böyle bir şey söz konusu değil. Yastıkaltı altınların ekonomiye katkısı da 4 milyar dolar civarında yani mal ve hizmet alımlarına yönelik talep enflasyonu yaratacak bir durum söz konusu değil. Bunun da büyük bir bölümünün konut alımlarına gittiğini görüyoruz. Zaten harcamayı yapanlar dar gelirli değil gelir dağılımındaki bozukluk nedeniyle geliri çok yüksek olan insanlar. Yani siz asgari ücrete ara zam yapmayıp emekliye, memura, işçiye yeterli zammı vermeyerek enflasyonu kontrol altında tutamayacaksınız. Bu yanlış bir uygulama ve bunun asıl sebebi denk bütçeyi sağlayamamamız ve kamu kurum ve kuruluşlarında da savurganlığı önleyemememiz. Eğer biz bunları, para politikası ve maliye politikası tedbirlerini eş güdümlü götürmüş olsaydık hakikaten enflasyonu kontrol altına almış olacaktık.

Bir de ilk dokuz ayda konkordato sayısı 2.085 olmuş, 2019'dan bu yana iflas eden ise 165 firma olmuş. Merkez Bankasının ağustos ayı sunumunda -Hatice Karahan Hanım, sizin açıklamanız herhâlde- "Buradaki konkordato talep eden firmaların ihracat, istihdam ve tedarikçiler açısından hesaplama yaptık, ekonomiye alakalı çok olumsuz etkileri bindelerde." diye ifade ediyorsunuz. Tahmin ediyorum, hani bunun domino etkisi var yani bir taraftan konkordato ve iflaslar başladığı müddetçe işsizlik artar, üretim düşer. Üretim maliyetleri çok yüksek olduğu için zaten yurt dışına fabrika kurmaya giden tekstilciler, ayakkabıcılar var, bir de et sektöründe sıkıntılar var. Bakın, daha yeni, et sektöründe çok önemli bir firma konkordato ilan etmek zorunda kaldı. Önümüzdeki dönemde bu etkiler domino etkisiyle büyür. Tabii, siz piyasaya olumlu birtakım algıları oturtmaya çalışıyorsunuz. Yani tabii ki algı da önemli ama bu kadar da pembe tablo çizmememiz gerekir diye düşünüyorum.

Bir de OVP'deki yani orta vadeli plandaki 2025 yılı sonu yüzde 28,5 hedefine ulaşmak için ekim, kasım, aralıkta yüzde 1 enflasyonu tutturmanız gerekecek. Bunu tutturmak için nasıl bir adım atmayı düşünüyorsunuz? Bunu soru olarak soruyorum. Yani bunu tutturmak için faiz politikasında ne gibi bir yol izleyeceksiniz?

Şimdi, yine önümüzdeki dönemde... Şu anda Merkez Bankasının yönetim komitesinde 1 başkan, 4 başkan yardımcısı var, şimdi 2 başkan yardımcısı göreve devam ediyor. Önümüzdeki dönemde, örneğin Sayın Cevdet Akçay'ın görev süresi doluyor, uzatılacak mı? Başka başkan yardımcılar atanacak mı?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Akay, ilave bir dakikanızı veriyorum, buyurun lütfen.

CEVDET AKAY (Karabük) - Bir de ben bilançoyu incelemiştım. Bilançodan size bir şeyler sormak istiyorum: Merkez Bankasının bilançosunda 2024 sonu itibarıyla 620 milyarlık bir iç kredi görünüyor. En son operasyonlar oldu biliyorsunuz, özel şirketlere TMSF kayyum olarak atandı, bu şirketlerde kara para aklamaya yönelik birtakım durumlar tespit edildi ve kamu bankalarından -bir iki özel banka da var sanırım- çok ciddi tutarlarda kredi kullandırıldığı ve fiktif faturalar yoluyla da yurt dışından kaynağı belirsiz aklama yoluyla Türkiye'ye para girdiği iddiaları ve tespitleri de var diyeyim. Merkez Bankasından bu kamu bankalarına kullandırılan krediler oldu mu, reeskont kredileri yoluyla da olabilir, bu firmaların durumunu takip ediyor musunuz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Akay, buyurun.

CEVDET AKAY (Karabük) - Bayağı bilançoyu inceledim çünkü sorabilirsem iyi olacak.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bilanço çok önemli, bir saniye, ben söz vereceğim size tekrar.

Değerli milletvekilleri, tabii, üç dört aydır biz bir araya gelmiyoruz, ilave bir dakika veriyorum, onu hatırlatayım.

Şimdi açıyorum tekrar, buyurun.

CEVDET AKAY (Karabük) - Bir de yatırım taahhütlü avans kredileri var, 93 milyar. Bunun durumu nedir? Buradan temerrüde düşen var mı? Hangi firmalara, hangi gruplara bu krediler kullandırıldı? Onun cevabını verebilirseniz sevinirim.

Bir de Irak Merkez Bankasına kullandırılan kredi vardı, bu kredi hâlen karşılık ayrılmış duruyor, bir taraftan da faiz tahakkuk ettiriliyor. Bir de Irak Bekhme Barajı'na proje kapsamında senetler karşılığı kullandırılan tutar var 3,2 milyar civarında. Bunların akıbeti nedir diye soruyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakırlıoğlu, buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkanın sunumunu dinledik. Şimdi, bu sunumu rahmetli Süleyman Demirel izlemiş olsaydı bu tabloya bakıp "Memleketin hali nasıl?" diye sorsak tek kelimeyle "iyi" derdi, iki kelimeyle de "iyi değil" derdi. Bende hissiyat o oluştı.

Tabii, ağırlıkla enflasyondan bahsettiniz. Tabii ki ağırlıkla sunumunuzda enflasyondan bahsedeceksiniz çünkü en büyük göreviniz fiyat istikrarını sağlamak. Merkez Bankasının yıl sonu enflasyon beklentisi yüzde 24'tü, orta vadeli planda yüzde 28,5. Eylül ayı enflasyon rakamları açıklandı; ağustosta yüzde 32,9 olan enflasyon eylülde yüzde 33,29'a çıktı. Eylül ayı enflasyonu da yüzde 3,23. Yani bu korkunç bir rakam. Avrupa Birliği ortalamasının, yıllık ortalamasının 2,4 olduğunu düşündüğümüz zaman memlekette bir aylık enflasyonun 3,23 çıkması oldukça ciddi bir rakam. İlk dokuz ayın endeks artışı, TÜFE'deki artış yaklaşık yüzde 26. Oysa biz emeklimize, memurumuza 16,7 zam vermiştik ve asgari ücrete de bir yıl boyunca hiç zam verilmediğini de burada söylemek isterim.

Enflasyonda dünyada bizden daha fazla olan 7 tane ülke var, onları burada saymak istiyorum sizlere: Venezuela, Güney Sudan, Zimbabve, İran, Burundi, Filistin, Arjantin. Suriye artık dağılma noktasına gelmiş, Suriye'deki enflasyon bizim yarımız kadar; yüzde 15,9. Ukrayna ile Rusya yıllardır savaş yapıyorlar; Ukrayna'daki enflasyon yüzde 13,2, Rusya'daki enflasyon ise yüzde 8,1.

Bütün konuşmalarda ve sizin sunumunuzda da vardı, bir kuraklıktan ve don felaketinden ve bundan dolayı da gıda fiyatlarında, gıda enflasyonunda bir artıştan ve bunun genel enflasyona etkisinden bahsedilmek isteniyor. Doğrudur, mutlaka etkisi vardır ancak şunu unutmamak lazım: Ülkemizde on dört aydan beri gıda fiyatlarında ciddi artışlar söz konusu. Bizdeki bir aylık gıda enflasyonu, gıda fiyatlarındaki artış yüzde 4,62. FAO'nun Gıda Fiyat Endeksi, eylül ayında yıllık olarak artış yüzde 3,37. Yani bir yıllık artış 3,37; biz de sadece eylül ayındaki gıda fiyatlarındaki artış yüzde 4,62.

Sunumunuzda da bahsettiniz "Kira ve eğitim kalemleri enflasyonu yukarı çekmektedir." denilmekte. Hizmet alt kalemleri incelendiği zaman da kira artışı yıllık yüzde 79. Ekim ayında resmî kira artış oranı yüzde 38,36. Emekliye yüzde 15, yüzde 16; memura yüzde 15, yüzde 16 arasında zam yapıldı; asgari ücretliye hiç zam yapılmadı, yapılan zam sıfır ancak kiraya ekim ayında yüzde 38,6 zam yapılacak. Arkadaşlar, bunu biz yıllardan beri söylüyoruz, çok ciddi bir barınma kriziyle karşı karşıyayız, bu da artık ilanlara yansımış durumda. Bunu görmüşsünüzdür belki Sayın Başkanım, şu ilana bakın, Cumhuriyet gazetesinde de çıktı, bir kira ilanı, okuyayım: "Sahibinden Ümraniye'de, toplu taşımayı yakın, ulaşımı kolay 2+1 daire. Emlakçılar kesinlikle aramasın." diyor. Bazı şartları var bu arkadaşın: "Emekliye kiralık değildir,

emekliler aramasın." diyor. Neden aramasın? "Çünkü maaşına haciz koyamıyoruz, bu yüzden emeklileri tercih etmiyoruz." diyor. "Daire sadece devlet memurlarına veya kurumsal çalışanlara verilecektir." denmekte. "Tahliye taahhütnamesi istenecektir. Ayrıca, adli sicil kaydı ve findeks kredi notu talep edilecektir. İş yerinden maaşında haciz olmadığına dair belge de istenecektir." Yani yalı falan kiraya vermiyor, Ümraniye'de 2+1 daire veriyor. Geçmişte evlilik programları vardı, seyrediyorsunuzdur, ben de denk gelmiştim. Genellikle ikinci baharını yaşamak isteyen dul erkek ve kadın yurttaşlarımızın başvurduğu programlardı bunlar. Toplumun ahlak yapısını bozduğu gerekçesiyle yasaklandı. Hatırlarsanız, evlenmek için başvuran o tonton amcalarımız göğsünü gere gere "Emekliyim, emekli maaşım var." diyorlardı. Yani o günlerde emekli maaşı yuva kurmak için bir garantiydi. Şimdi geline nokta da bırakın evlenmeyi, kız almayı, emekliye ev bile kiralamıyorlar. Yani gerçekten içinde bulunduğumuz durum bu, absürt bir şey, âdeta bir kara mizah örneği ancak içinde bulunduğumuz durum ne yazık ki bu. Şimdi burada kime kızcağız? Yani böylesi bir ilan esasında irite etti, bu ev sahibinin böyle bir ilan vermesi beni irite etti ama kabahat onda mı acaba? Burada suçlu kim; ev sahibi mi, kiracı mı? Yani buradaki suçlu belli. Buradaki suçlu, bu hâle getiren yani şu anki iktidar. Peki, enflasyonla mücadelede başarılı mıyız? 2023 yılı Haziran ayı enflasyonu yüzde 40,2'ydi yani göreve geldiğinde, şu anki Hazine ve Maliye Bakanı göreve geldiğinde enflasyon yüzde 40,2'ydi, bugün enflasyon yıllık olarak yüzde 33,29; herhangi bir gelişme yok yani buradan enflasyonla mücadelede başarılı olduğumuzu söyleyemeyiz. Ekonomistler artık Türk tipi enflasyondan bahsetmeye başladılar, Türkiye'de enflasyonun yapışkan bir yapıya büründüğünden bahsedilmekte. Enflasyonun fiyat istikrarsızlığının sebebi yani bahsettiğiniz gibi kuraklık, don vesaire değil; evet, bunların da mutlaka etkisi vardır veyahut da okulların açılması değil mutlaka yani okulların açılması bu yüzde 33,29'luk enflasyona bahane olmaz, olamaz, bunun başka gerekçeleri var, başka gerekçeleri var. Açmasaydınız o zaman okulları. Öyle, vallahi çocuklara zaten doğru düzgün eğitim veremiyoruz, çocuklara zaten bir öğün yemek veremiyoruz, su veremiyoruz, sağlıklı su. Akıl etmediniz, vallahi ben sizden onu da beklerdim, "Açmayalım." derdiniz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yusuf Tekin aklına getirmez onları.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Enflasyon beklentileri hâlen yüksek yani bunun sebepleri ne arkadaşlar, neden bu ülkede enflasyon artık kronik hâle gelmiş, yapışkan hâle gelmiş? Bilim insanları Türk tipi enflasyondan bahsediyorlar. Çünkü enflasyon beklentileri hâlen daha yüksek, sunumunuzda da bu var ve bundan dolayı, güvensizlik ortamından dolayı fiyatlandırma alışkanlıkları bozuldu yani bu ciddi bir sorun. Siyasi belirsizlikler had safhada. 19 Mart sivil darbe girişiminin ekonomik sonuçları bir önceki sunumunuzda grafiklere yansıyor, bugün de grafiklerinize yansıyor. Herkese diyorsunuz ki: "Kemerleri sıkın." Vatandaşa "Kemerleri sıkın." diyorsunuz ancak devlet kemer sıkıyor. Ya, tasarruf genelgelerine rağmen devlet tasarruf yapamıyor. 2024 yılında genelge çıkarıldı, biliyorsunuz ve dendi ki: "Artık araç alınmayacak, kamuya araç alınmayacak." İnanın, bu genelgeden sonra 2025 bütçesini beraber yaptık, 2024 yılından daha fazla alım yapılacak 2025 yılında, genelgeye rağmen. Kullanılmayan araçlar satılacaktı, kamuda 120 bin araç var. "İhtiyaç fazlası tespit edilsin." denmişti, sadece 1.079 tane ihtiyaç fazlası araç tespit edilmiş, bunun sadece 298 tanesi satışa çıkarıldı ve sadece ve sadece 135 tanesi satıldı; bunun neresi tasarruf?

Şimdi, borçlardan bahsedildi. KOBİ'lerin borçları son sekiz ayda yüzde 27 artmış ancak takipteki borçlar yüzde 58,7 artmış. Takipteki borçların genel bütün borçlar içerisindeki oranına baktığımız zaman karşımıza çıkan rakam Ağustos 2025'te yüzde 2,8; bu rakam aralık ayında 1,9'du, 2023 yılında 1,7'yi yani ciddi bir artış söz konusu.

Vatandaşın kredi kartında bankalara olan borçlarına baktığımız zaman burada da bir felaketle karşı karşıya kalıyoruz. Evet, sizin dediğiniz gibi, kredi kartı borçlarında ılımlı bir seyir var, yüzde 40'lık bir artış var bu dokuz ay içerisinde ancak ödenemeyen borçlara baktığımız zaman yüzde 95'lik bir artış var ve bunun genele oranına baktığımız zaman yüzde 4. Aralık 2024'te bu rakam yüzde 2,9'du, 2023 Aralığında yüzde 1,3; 2022'nin Aralığında yüzde 1,6'ydı yani 2023'te 1,3 olan oran 2025 yılı Eylülünde yüzde 4'e çıkmış durumda. İnsanların gelirleri giderlerini karşılayamıyor, bu çok açık ve net ve mecburen kredi kartlarına yüklenmekte ve olmayan parayı harcıyorlar ve bu borçlar ödenemiyor ve bu borçlar artarak devam ediyor yani burada bireysel iflasların kaçınılmaz olduğunu üzümlere söylemekteyim.

Vatandaşların bankalara ödediği faiz yani hakikaten de 2024 yılında 341 milyar lira kredi kartına faiz ödemiş vatandaşlarımız, kredi kartına ödedikleri faiz; 2025 Ocak-Temmuz aylarında bu rakam 318 milyar lira yani ilk yedi ayda geçen seneden... Neredeyse geçen sene kadar faiz ödenmiş.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Toparlıyorum, az kaldı.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - 2023 yılında kredi kartlarına ödenen faiz 101 milyar lira, bu senenin yedi ayında 318 milyar lira, tam 3 katlık bir artış söz konusu. Bunlar gerçekten de ciddi rakamlar.

Biz şunu daha önce söylemiştik: İktidar partisi garibanı sevmiyor ancak benim gördüğüm kadarıyla Merkez Bankası da garibanı sevmiyor. Şimdi, yastık altındaki altınların enflasyonun sebebi olduğunu söylemiştiniz. Bakıyorum, bununla ilgili adım atmışsınız, yarım gram altın artık basılmıyor. Yani yarım gram altının fiyatı 2.650 lira, ufak tasarruf

sahipleri yarım altın almak suretiyle tasarruflarını yapmak istiyorlar ancak buna imkân vermiyorsunuz. Şöyle bir sıkıntı oluşmaya başlamış: Siz bunu basmıyorsunuz ancak şu anda merdiven altında ayarının ne olduğu belli olmayan altınlar basılıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bitti Başkanım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen, selamlayalım, bitirelim.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - 2.650 lira değeri olması gereken yarım gram altın şu anda 2.800 lira, 3.000 liraya satılıyor. Yani kiloyla almada bir sıkıntı yok ama teyzem ufak, birazcık para artırmış, 2.500 lira, 3.000 lira para artırmış, bunu da "Yastık altına koyayım." diyor, ona müsaade etmiyorsunuz ve bu da merdiven altına itiyor ve ufak tasarrufların 2.650 liraya alacağı altını 2.800 liraya, 3.000 liraya almasına sebebiyet veriyorsunuz.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Mustafa Erdem Vekilim, buyurun.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, saygıdeğer bürokratlar; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkanım, sunumunuz için de teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, millî gelirin yüzde 80'inin yüzde 20'lik bir kesimde, yüzde 20'sinin de yüzde 80'lik bir kesimde olduğu bir ülkede kişi başı millî gelirin 17 bin dolar olarak ifade edilmesini ben çok anlamlı bulmadığımı sizlerle paylaşmak istiyorum.

Yine, Sayın Bakanımız, 2025 yılı ikinci çeyreğinde büyümenin yüzde 4,8 olduğunu söyleyince şöyle bir baktım nerelerde büyümüşüz diye; sadece başlıklar altında sizlerle paylaşmak istedim. Büyüyen ne diye baktım, Temmuz 2025 sonu itibarıyla kârı 479 milyar lirayı aşan bankalar. Büyüyen nedir diye baktığımda, 2025'in ilk yedi ayı sonunda tam 1 trilyon 246 milyar 28 milyon lira bütçeden yapılan faiz ödemeleri. Yine, büyüyen nedir diye baktığımda, 31 Temmuz 2025 itibarıyla merkezî yönetim brüt borç stoku 12 trilyon 45 milyar 300 milyon liraya ulaşan iç ve dış borçlar. Yine, büyüyen nedir diye baktığımda, Temmuz 2025 itibarıyla yedi ayda 1 trilyon 4 milyar 340 milyon lira açık veren bütçe. Yine, büyüyen nedir diye baktığımda, Ağustos 2025 sonu itibarıyla sekiz ayda 60 milyar 71 milyon dolar oluşan dış ticaret açığı. Ve yine, büyüyen nedir diye baktığımda, 25 Ağustos itibarıyla 23 milyar 92 milyon dolar olan cari açık. Ve yine, büyüyen nedir diye baktığımda, Ağustos 2025 itibarıyla 4 trilyon 849 milyar 793 milyon liraya ulaşan tüketici kredileri ve bireysel kredi kartları borçları. Sayın Başkanım, bunun dışında büyüyen neler var ben de sizden duymak isterim.

Sayın Başkanım, mevcut veriler ışığında 2025 yılı enflasyon hedefine ulaşılması ihtimalini nasıl değerlendiriyorsunuz diye size sormak isterim.

Yine, açıklanan enflasyon verilerini doğru yansıtmayan TÜİK'e rağmen enflasyon beklentileri bir türlü tutturulamıyor. Bunun nedenini hayat pahalılığı ve enflasyon canavarı karşısında geçinme derdine düşmüş, birikimlerini yastıkaltı yapan vatandaşa bağlamak ne kadar doğrudur? Son dönemde hukukun üstünlüğünü yok sayan siyasi kararlarla muhalefete kurulan tuzak bunda etkili değil midir? Tüm dünya yapılan hukuksuzlukları görüyor ve her geçen gün yatırımcının güveni azalıyor. Ayrıca, bu süreçte temel hedefi rezerv biriktirmek olan Merkez Bankası rezervlerini satmak durumunda kaldı. Burada söylenecek mutlaka bir sözünüz vardır, duymak isteriz.

Yine, Eylül 2025'te yayınlanan Piyasa Katılımcıları Anketi'ne göre katılımcıların yıl sonu enflasyon beklentisi yüzde 29,86 civarında, hane halkı tarafında da gelecek on iki ay sonrası enflasyon beklentisi yüzde 53'e kadar çıkmış durumda. Bu uçurum kamuoyunda Merkez Bankasına güvenin ciddi şekilde sarsıldığını göstermiyor mu, bu güven açığını kapatmak için bir planınız var mı?

Yine, Sayın Başkan, kur korumalı mevduat stokunda azalma süreci tamamlandı mı, bunu öğrenmek istiyoruz?

Yine, çok açık cevap vererseniz memnun oluruz, 19 Mart itibarıyla Hükûmet tarafından yapılan tüm hamlelerin, hukuksuzlukların Merkez Bankası rezervlerine etkisi güncel olarak nedir? Burada sizin ağzınızdan bunu duymak isteriz.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Tahsin Ocaklı, buyurun.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Değerli Başkanım, Komisyon üyelerimizi ve Merkez Bankası Başkanımızı, bürokratlarımızı selamlıyorum.

Şimdi, Başkanım, raporun içeriğinde ve alıntılarınızda tabii enflasyona neden olan sonuçları irdelediğinizde ben de onları bir yeniden sizden alıntılarla tekrarlamak istiyorum özellikle. Birincisi, vatandaşların Türk lirasına olan güvensizliği ve bu yüzden de altına doğru yönünü çevirip onu yastıkaltında stok edip özellikle Bakan Albayrak'ın döneminde 200 milyar dolar diye belirlenen, sonra da 300 milyardan başlayıp sizin tespitinizle 500 milyara kadar varan

yastıkaltına konulmuş altın rezervi veya miktarı yani iktidarın veya Merkez Bankasının bundan yararlanmayışı. Bu doğru mudur Sayın Başkanım, sizin söyledikleriniz arasında var mıydı bu?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI FATİH KARAHAN - Yoktu.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Peki, "Yoktu." diyorsunuz, peki.

Ayrıca Cumhurbaşkanının bununla ilgili bir çağrısı oldu, hatta defalarca, birkaç kez oldu yani bu yastıkaltı altınların özellikle ekonomiye kazandırılmasıyla ilgili bir sürü çağrısı oldu ama bunlar da karşılık bulmadı. Niye karşılık bulmadığını iktidar mensupları bir düşünmelidir. Demek ki ekonomide olan güvensizliğiniz henüz daha devam ediyor. Bu ekonomi meselesindeki en önemli şey, özellikle yargıda ve hukukta yaşanan sorunların yansımasıdır. Yani bir şirketin yetkilisinin kendi şirketine her an el konulabileceği ve dolayısıyla mal varlıklarını bir anda kaybedebileceği korkusu yani adalete olan güvensizliği nedeniyle bu ekonomideki ne yazık ki güvensizlik devam ediyor, artmış durumda.

Yine, enflasyonu artırıcı sebepler arasında özellikle eylül ayında okula dönüş olarak, okula dönüşün enflasyonu artırdığı düşünülüyor. Yani ne yapsın çocuklar, okula mı başlamasın yani okula başlamayıp da giderlerini mi artırmassınlar? Yani bu çok ciddi bir anlamda... Yani şöyle düşünün: Bir okulda, bir öğrencinin beslenme çantasının doldurulmasının maliyeti 175 TL ve üstelik de en düşük, minimal bir hâlde 175 TL tutarken bunu mu yapmasın yani beslenmeden mi gitsin? Demek ki "Okullardaki eğitim giderlerinin artışı enflasyona sebeptir." demek de doğru bir durum değildir. Eğitim ve kira giderlerinin artması meselesi enflasyona sebeptir. Yani özel üniversitedeki özellikle eğitim bedellerinin yüksek tutulması, kreş fiyatlarının mesela çok yüksek olması gibi, iklim koşulları ve kuraklıkla tarımda ürünlerde rekolte kaybı yaşanması gibi nedenler, özellikle zirai dondan kaynaklanan nedenlerle enflasyon artışını ilişkilendirmek doğru bir tutum değil. Sanki dünyanın başka yerlerinde zirai don hiç yaşanmamış ve onlar hiç etkilenmemiş gibi konuşulmuş oluyor. Ve işin doğrusu, üç yıldır düşüremediğiniz enflasyona her ay bir bahane uyduruyorsunuz, her ay bir bahane uyduruyorsunuz ve bitmiyor, bunlar değişik değişik bahaneler. En acı vericisi de asgari ücretliye çok maliyet çıkıyor burada yani hedef enflasyonla asgari ücretliye ve dar gelirliye ücret belirlemenize karşılık yılda onlara 1 ya da 2 kez zam yapılması hâlinde de enflasyonun tetiklendiğine ilişkin yorumlar duyduğumuzu da biliyoruz. Yani dar gelirliye de bir fatura kesildiğini biliyoruz. Yani açığı kapatmanın yolu maaşlara hedef enflasyonun verilmesi ve düşük ücretle insanları âdeta yoksulluğa, açlığa mahkûm etmenin enflasyonu önleyebileceğinin iktidar politikası olarak sürdürüldüğünü biliyoruz.

Şimdi, size bir örnek vereceğim: Mesela, şöyle düşünün, geçen yıl sermaye için, sermayesi olan için bir şey düşünelim, geçen yıl 1 milyon doları olan birisi geldi ve Türkiye'de bu parayı bozdurdu -geçen yılın kuruyla 34,1 idi sanıyorum- 34 milyon TL bir para eline aldı, gitti, onu bankaya yatırdı, yüzde 50 faizle -biraz tabii kesintileri olacak, vergileri de olacaktır- onları da bankaya yatırdığında faiz getiriyle birlikte neredeyse 50 milyona yakın bir girdisi olacak. Doğru mudur? Doğrudur. Elbette vergileri harç. Peki, sonra, o 50 milyonu tekrar bugün dövizde çevirdiğinde ne olacak? Tam o zaman 1 milyon dolarla gelen kişinin parası 1 milyon 200 bin dolar olacak, net, kârlarını falan düştükten sonra. Yani ekonomi politikaları ve bu enflasyon ve faiz meselesinden faydalanan tek bir kişi var sermaye, kaybeden tek bir kişi var, dar gelirle çalışan çiftçi ve emekli gibi kesimler. Dolayısıyla ekonomi politikalarında özellikle bu kesimlerin gözetilerek, örneğin, zirai don yaşanmış olan yerlerde henüz daha çiftçilerimizin desteklemelerini alamadıkları ya da rekolte kayıplarından ya da don kayıplarından dolayı hasar bedellerini alamadıklarını biliyoruz. Bazı yerlerde hâlâ vatandaşlarımız bu şikâyetlerini sürdürüyorlar. Dolayısıyla Sayın Başkan, burada tabii, siz muhtemelen geçen yıl da buna benzer bir sunumla bizimle oldunuz, itirazımız yok ama işler iyi gitmiyor işin doğrusu Türkiye'de. Türkiye'de hâlâ her şeye rağmen, dünya ülkeleriyle mukayese edildiğinde enflasyon çok yüksek, faiz çok yüksek, işte, faizde dünyada 1'inciyiz, enflasyonda 2'nciyiz ve Sayın Mehmet Şimşek'in de ekonomi programları daha üç yıl sonra ancak ve ancak başına doğru gelebildi yani başındaki enflasyon hedeflerine falan belki ulaşmış olduk ya da biraz altındadır, tam değerlendiremeyebilirim doğru onu. Ama işin doğrusu, şu anda vatandaşta ciddi bir sıkıntı var ve bu maliyetlerin ortaya çıkış nedenini, şunu görmezsek boşuna zaman harcamış oluruz: Bunlar özellikle 19 Mart darbesinden sonra ortaya çıkan maliyetleri düşündüğümüzde yani 160 milyon civarında yaklaşık bir yargı darbesinden dolayı Türkiye'nin bütçesine yük gelmişse önce hukuku ve adalet konusundaki eksikliklerimizi tamamlamalıyız yoksa sizin bunu rezervleriniz yoluyla ettiğiniz müdahalenin çokça bir anlamı kalmayacaktır. Biz Merkez Bankasının başarılı olmasını istiyoruz, ekonominin de Türkiye'de düzelmesini istiyoruz ama bunun için üç yıl gibi bir zaman dilimi geçti, henüz gerçekleşen bir şey yok. Üzgünüm, keşke böyle olmasaydı, keşke bu cümleleri kurmasaydık, keşke biz utanmış olsaydık ama işler böyle gitmiyor ne yazık ki. Yine de Türkiye'de demokrasi ve adaletin yerinde ve zamanında, işlevsel bir hâlde insanların vicdanlarını sızlattırmayacak bir hâlde döndürülmesi hâlinde bu ekonominin büyük bölümünün bu yollarla düzelebileceğine inanıyorum. Ekonomiye başka ne düzeltir, biliyor musunuz? Ulaştırma Bakanımıza ben burada o koltukta otururken dedim ki sizin yaptığınız yatırımlar pahalı, ben inşaat mühendisiyim, buyurun, yaptığınız örneğin, Ayder-Aydeşen yolunun ihalesini birlikte bir komisyon kuralım, inceleyelim ve daha uygun, en az yüzde 40 tasarrufla elde edilebileceğini size ispat edeceğim dedim. "Bize güvenmiyor musun?" dedi Sayın Bakan. Tabii ki güvenmiyorum, yalan yok. Güvenimi artırmak için de bir komisyon kurulmasını sağlamaya müsaade edeceksiniz; siz alacaksınız 2-3

teknik yetkili, ben de yanıma bir metre tutan birini alacağım, bunu ispat edemezsem ben mahcup olacağım. Demek ki Türkiye'de fazladan ödenen bu paraları önce bir ortadan kaldırmak lazım. O yüzden daha denetlenebilir, daha şeffaf, daha demokratik ve hukuk devletine yaraşır bir biçimde ilerleyecek bir yolla umarım yeniden önümüz açılır diyorum.

Komisyonumuza ve sizlere saygılarımı sunuyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ocaklı, teşekkür ederim.

Birleşime beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 18.21

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 18.27

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

----- 0 -----

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - 1'inci Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerinin söz taleplerini karşılamaya devam ediyoruz.

Sayın Türkeş, buyurun.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Yeni yasama yılının hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı Sayın Karahan'a ve kıymetli bürokratlara da hoş geldiniz diyorum.

Bugün 7 Ekim, ülkücü şehit Mustafa Pehlivanoğlu'nu rahmetle anıyorum. Yine, 7 Ekim Türkmen Millî Bayramı'nı kutluyorum. Ayrıca, bugün beni çok üzen ve bence Meclis içinde utanç vesilesi olan, Türkiye Cumhuriyeti'nin güvencesi Türk milletinin iradesinin tecelligâhı olan yüce Mecliste teröristbaşıyla ilgili atılan hain sloganları da kesinlikle reddediyor ve yüce Meclisin teröristbaşının ve terörist sevicilerin bir gösteri yeri olmadığını söylemek istiyorum.

Hepimiz biliyoruz ki Türkiye maalesef son yedi sekiz yıldır bir türlü çözülemeyen derin bir ekonomik krizin pençesinde inim inim inlemekte. Bu kriz sadece rakamlardan ibaret değil; her gün milyonlarca vatandaşımızın sofrasını, geleceğini ve umutlarını doğrudan etkileyen bir kriz. Emeklimizin ve asgari ücretlimizin hâli zaten ortada, aylık gelirleri hayatın artan maliyetlerini karşılamaktan çok çok uzak. Sabit ücretlilerin de onlardan artık pek farkı yok, onlar da maalesef benzer şekilde zorlanıyor. Neden diye baktığımızda, tabii ki gelirleri her geçen gün yüksek enflasyon karşısında âdeta bir sabun gibi eriyor ama bütün bunların üstünde asıl önemli olan ve bence üzerinde durulması gereken şey, sanayici artık ciddi şekilde "İmdat!" diyor; iflaslar ve konkordatolar maalesef çok ciddi boyutlarda, ciddi artışlar var. Bu noktada önlem alınmazsa açılan yaraların sarılmasının ne kadar zor olacağını bu kadar teknik insanın karşısında anlatmaya gerek olmadığını düşünüyorum, Sayın Erhan Usta da zaten o konudaki görüşlerimizi paylaştı. Üretim yapmadan, istihdam yaratmadan, katma değer üretmeden ekonomik kalkınma hiçbir zaman mümkün değildir. Sanayicimiz batarsa onunla birlikte binlerce işçi aileleriyle birlikte sokağa düşecek; bu da sadece ekonomik bir kayıp değil, aynı zamanda, Allah korusun, Türkiye'yi sosyal bir felakete sürükleyecektir.

Evet, maalesef, enflasyon hastalığı ülkemizi kemiriyor. Enflasyonun sebepleriyle ilgili yapılan açıklamalar da aynı oranda bizim içimizi kemirmekte. Ben de bu yakın zamanda Sayın Merkez Bankası Başkanının yaklaşık 500 milyar dolarlık altın rezervinin enflasyonla mücadele konusunda bir engel oluşturduğuyula ilgili biraz konuşmak istiyorum. Soru sormak istiyorum: Bu kadar yüklü bir altın rezervi neden finansal sisteme giremiyor mesela? Bununla ilgili ne tarz çalışmalar yapılıyor? Gelişmiş ülkeler altınlarını ekonomiye entegre ederken bizde neden yastıkaltında bekliyor? Hepimiz çok iyi biliyoruz ki ekonominin olmazsa olmazı tabii ki güven ortamı. Ya 2020 ile 2025 arasında sadece Merkez Bankası Başkanının, sizin 4'üncü Başkan olmanız bile bu güveni sarsmak için bence çok yeterli bir sebep. Yastıkaltında tutmanın sebebi ekonomik kriz mi, işte, bu güven meselesi mi? Bunu tartışmak önemli. Neden bankaya ya da finansal sisteme güvenilemiyor? Bunun için ne tür adımlar atılıyor, bunu merak ediyoruz. Aynı zamanda ben şunu da merak ediyorum: Sisteme girmeyen bu muazzam altın birikimi aslında kayıt dışı ekonominin ya da kara para varlığının da bir göstergesi olabilir mi? Kayıt dışılık hakkında bize önemli bir sinyal veriyor mu? Bu da bence üzerinde çalışılması gereken bir konu. Sırf bu açıklama bile bize Türkiye'de ekonominin farklı parametreleriyle değerlendirildiğini ve bilinen ekonomik tedbirlerin, politikaların uygulanmadığını göstermiyor mu? Tekrar etmek istiyorum: Dünyada ekonomi yönetiminin temel bazı basit prensipleri var; bunlar şeffaflık, öngörülebilirlik, kurumsal bağımsızlık, güven tesis etmek, kayıt dışıyla mücadele gibi. Peki, biz bunları acaba ne ölçüde uyguluyoruz ya da uygulamak istiyor muyuz? Ortodoks ekonomi politikalarından bahsediyoruz ama maalesef pratikte farklı yollar izliyoruz. Bu tutarsızlık enflasyonla mücadelenin önündeki en büyük engellerden biri olarak gösterilebilir mi?

Ayrıca, merak ettiğim birkaç soru daha var: Şirket kâr güdümlü enflasyonun üzerine bir çalışmanız var mı? Ticaret Bakanlığıyla ortak bir planınız, koordinasyonunuz var mı? Çünkü hepimiz biliyoruz ki şirketler maliyet artışlarının çok üzerinde fiyat artışları yaparak enflasyonu körüklüyor. Bu konuda ne gibi önlemler alınıyor? Bütçedeki faiz giderlerinin payındaki artış memur maaş ödemelerini yani kamu personel giderlerini yakaladı. Eğer memur ücretlerini, asgari ücreti enflasyonun sebebi olarak görüyorsanız yüksek faizi de enflasyonun sebebi olarak görüyor musunuz? Eğer görüyorsanız buradaki çelişkiyi nasıl açıklıyorsunuz? Arz ve enerji şoklarıyla dünyadakine paralel bir konjonktürel enflasyon Mayıs 2023 sonrası yapısal bir enflasyon sorunu hâline döndü. Uygulanan para politikasının bunda payı olduğunu düşünüyor musunuz? Yoksa tüm sorumluluğu yine dış faktörlere mi bağlıyorsunuz? Kredi kartlarının, tüketici kredilerinin, kredi genişlemesinin talep enflasyonu yarattığını düşünüyor musunuz? Vadeli çek uygulamasının kaydi para yaratımı için bir planınız ya da öneriniz var mı? Çünkü vadeli çekler de sistem içinde aynı işlevi görüyor biliyorsunuz ki.

Gıda enflasyonu yıllardır düşmüyor, enflasyonda en yüksek paya sahip. Evet, doğru, don ve iklim krizi buna etki ediyor ama çiftçi gerçekten üretilmiyor çünkü çiftçinin üretme maliyetleri de çok yüksek. Ben Adana Vekili olduğum için bu konularla çok fazla haşır neşir oluyorum. Yine, eğitim de, evet, eylül enflasyonunda en büyük kalem oldu. Faiz arttırarak barınma, eğitim gibi anayasal hakları kolaylaştıracağınıza ve yaşamak için zorunlu olan beslenme fiyatlarının maliyetlerini düşüreceğinize inanıyor musunuz? Yoksa deprem ülkesinde güvenli konut arzına, eğitime, gıdaya talep çok fazla olduğu için mi enflasyon oluyor? Arz meselesini hiç tartışıyor muyuz? Bunu da merak ediyorum. Gıda

enflasyonunun bence en önemli nedenlerinden biri de akaryakıt fiyatlarındaki artış. Brent petrol fiyatı düşerken bütçe açığını kapatmak uğruna her sene dolardaki artışın çok üstünde mazota zam yapıyoruz. Bu böyle devam ettiği sürece gıda enflasyonu nasıl mücadele edeceğiz? Mazota zam yapmaya devam edecek misiniz? Bu soruyu tekrar sormak istiyorum. Ben işin açıkçası mazottaki bu hani Brent petrol fiyatından bağımsız artışı görünce enflasyonla ciddi bir mücadele edildiğine de inanmadığımı söylemek istiyorum. Sanki buradan bakınca sırf bütçe açığını yamamak tek amaçmış gibi gözüküyor.

Bir de merak ediyorum, Türk lirasının reel değerinin 2026'da gerçekten artacağını düşünüyor musunuz? Çünkü reel değer artışı ihracatımızı olumsuz etkileyecek ve cari dengeyi bozacak. Bununla ilgili yorumunuzu da merak ediyorum.

Bu soruları cevaplayacaksınız, evet ve son olarak şeffaflık, güven, kayıt içi ekonomi, sanayici desteği, sosyal politikalar, arz odaklı politikalar, bütçe-enflasyon dengesinin gerçekten önemli, çalışılması gereken başlıklar olduğunu düşündüğümüzü burada bir kere daha söylemek istiyorum. Aksi takdirde, önümüzdeki dönem daha zorlu geçecek ve bu krizin bedelini tüm toplum olarak daha ağır bir şekilde ödeyeceğiz diyorum.

Tekrar saygılarımı sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Türkeş Taş, teşekkür ederim.

Sayın Tanhan, buyurun.

Süreniz on dakika.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de Değerli Başkanımıza ve Merkez Bankası Kurulu üyelerine hoş geldiniz diyorum.

İki soru soracağım, daha çok Sayıştay raporlarında ifade edildiği ve kayda alındığı sorular, hususlar daha doğrusu. Mevzuata göre Sosyal Güvenlik Kurumu güvencesi altında olması gereken Merkez Bankası personeli ve bakmakla yükümlü olduğu aile fertleri için ayrıca özel sağlık sigortası yapılmış ve 2004 yılında 372 milyon 158 bin 385 TL'nin banka tarafından özel sağlık sigortası şirketlerine ödendiği tespit edilmiştir. Sayıştay bu usulsüzlüğü 2013 yılından bu yana tespit edip raporlaştırmasına rağmen kamuda tasarruf önlemleri de göz önünde bulundurulduğunda Merkez Bankasının söz konusu uygulamaya devam etmesinin sebebi nedir? Bu birinci soru.

Yine, Sayıştay Raporu'nda 2024 yılına ait Merkez Bankası denetimi, çok çarpıcı bir bulgu, tespit içermektedir aslında. Sayıştay denetim raporlarına dikkat çeken bir numaralı bulgu özel durumlarda kullanılması gereken istisna maddesinin ihalelerde genel bir uygulama hâline gelmiş olması başlığı, bu başlıkta ele alınmış. Raporda vurgu yapılan usulsüzlüklerde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının farklı birimleri tarafından 2024 yılında gerçekleştirilen ihalelerin büyük çoğunluğunun 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 3'üncü maddesine istinaden istisna kapsamında gerçekleştirdiği ancak bazı mal ve hizmetlerin alım işlerinin istisna kapsamına girmediğini tespit etmiş. Diğer bir deyişle "4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda yer verilen istisna uygulamasının ihale konusu işlerin içeriğine bakılmaksızın genel bir uygulamaya dönüştüğü görülmüştür." şeklinde tespiti var. Dolayısıyla, kamu kurumu olan Merkez Bankasının kanuni zorunlulukları ihlal etme gerekçesi nedir? Söz konusu ihlallerde hangi şirketlere ne bedellerle ödeme yapılmıştır? Bu hususta bilgi almak istiyoruz.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Tanhan, teşekkür ederim.

Sayın Cavit Arı, buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanımız ve Başkan Yardımcılarımız, değerli bürokratlar; ben de öncelikle Meclisimizin bu yeni çalışma döneminde ilk toplantımızı sizlerle birlikte gerçekleştirdiğimizi ve bundan da mutluluk duyduğumuzu ifade etmek istiyorum çünkü biz Merkez Bankasını önemsiyoruz. Ülkemizin özellikle ekonomisiyle, ülkede yaşanan bilhassa enflasyonist ortamda, ekonominin olumsuz gittiği bu dönemlerde Merkez Bankasının başarılı bir çalışma göstermesinin halkın yararına olduğunu, memleketin yararına olduğunu düşünen kişileriz. O yüzden her ne kadar bu süreçte çok sık değişen başkanlar olsa da biz en azından sizin uzun ömürlü olarak daha istikrarlı bir çalışma götürmenizde fayda olduğunu düşünüyoruz çünkü değiştikçe yeni bir anlayış, her yeni anlayışın yeni sorunlar yarattığını görüyoruz.

Şunu ifade edeyim: Sizler de açıkladınız, ülkenin temel sorunları var, bunların en başında ekonomi, enflasyon... Enflasyonu düşürebilmek için gayret gösterdiğinizizi ifade ettiniz ancak enflasyonun da sorunları olarak belirli konuları gündeme taşıdınız. Ben tekrar söyleyeyim: Daha önceki dönem de dâhil yaklaşık sekiz yıla yakındır burada, bu koltukta, bu masada görev yapıyoruz; her dönemin kendine göre bir gerekçesinin yaratıldığına şahit oluyoruz. İşte, geçtiğimiz dönemlerde "Covid süreci var." denildi, efendim "Ukrayna-Rusya savaşı var." denildi, işte "Yurt dışında değişik nedenler var." denildi, yok "Dış güçler." denildi falan yani mutlaka bir gerekçe yaratıldığına biz şahit oluyoruz. Siz de bu dönem için enflasyona kira artışlarının sebep olduğu, olumsuz hava koşullarının sebep olduğu gibi gerekçeler koydunuz. Tabii, bunları söylemek sizin göreviniz ama bunları çözmek de iktidarın görevi. Dolayısıyla, bizim buradaki eleştirilerimizin her ne kadar buradaki, bu salondaki muhatabı siz olmakla beraber bizim siyasi eleştirilerimizin muhatabı

iktidardır, bizim esas eleştiri yaptığımız ve ülkeyi bu olumsuz noktaya getiren olarak gördüğümüz kurum yani yapı iktidardır, AKP iktidardır ve bugün ülkenin içinde yaşadığı bu olumsuzluklar -ekonomik, sosyal, kültürel, adına ne dersiniz deyin- yaklaşık yirmi üç yıldır süregelen bir iktidarın yarattığı tabloyla karşı karşıyayız. İşte, bu süreç içerisinde kira enflasyonu var mı? Var ama genel anlamda bir enflasyon sorununu çözemezseniz -kira artışlarında artış oranını düşük gösterirseniz ev sahibi, yüksek gösterirseniz kiracı mağdur olacak- genel enflasyon artışını çözemezseniz tek başına kirayı gerekçe gösteremezsiniz. Yine, olumsuz hava koşulları... İşte, nisanın hemen ilk haftası neredeyse bütün ülkeyi kapsayacak bir don felaketi yaşandı ama -bu nisan ayında yani yaklaşık aradan altı ay geçti- bu ülkede enflasyon, hele ki geçtiğimiz yıllarda çok daha yüksek oranlarda vardı yani bu yüksek oranlar önceki yıllarda -bir yıl, iki yıl, üç yıl, dört yıl geriye dönük olarak saydığımız süreçteki yüksek enflasyon- zaten vardı ama nisan ayındaki enflasyon... İşte, dona bağlı olarak tarımda bir enflasyon yaşandığını ifade ettiniz ama tersine bir durumu da şöyle açıklamak lazım: Üretici bu ülkede her ne kadar... Dondan üretim miktarı az oldu, bakın, belirli ürünlerde rekor düşük kaçı, onun düşük olması nedeniyle bilhassa yaz meyvelerinde fiyatlar yüksekti ama ülkenin de tarımla ilgili ciddi bir sorunu var. Bu ciddi sorunu çözemediğimiz takdirde böyle arıza gelişmelerden etkilenmeye devam edeceğiz çünkü bu ülkede hâlâ çiftçi hangi tarım politikasıyla üretim yapacağını, hangi konularda teşvikler alacağını, hangi konuda ürün desteklemeleri ve planlı ekimler yapılacağını bilmeden tarım yapmakta ve iktidarın da çok küçük, sembolik rakamlarda verdiği desteklerle çiftçi bugün zaten perişan vaziyette, zaten olumsuzluklar yaşamakta ve bu nedenle de tarım alanları daralmakta, tarımdan çıkan çiftçi nedeniyle üretici sayısı da azalmakta. Yani bu genel sorunu çözmeden bugün sadece "Nisan ayında yaşanan don felaketinden dolayı enflasyon var." demenin de aslında sadece geçici bir bahane üretmekten ibaret olduğunu söylemek lazım.

Yine, sizler tarafından zaman zaman "Efendim, bu ülkede emekli maaşları yükselirse enflasyon artar." ifadelerini maalesef üzümlere dinledik, "Asgari ücret yükselirse enflasyon artar." ifadesini duyduk, işte, "Altın evde olursa, yastık altında olursa enflasyonun sebebi bu." denildi yakın tarihte sizler tarafından.

Değerli arkadaşlar, emekli maaşı bugün insanların yoksulluk sınırının altında olan bir rakam, emekli maaşıyla geçinemeyen milyonlar var; bunları burada zaten defalarca konuşuyoruz. İşte, emeklimizin en düşük emekli aylığını artık neredeyse bankamatikten çektiğinde evine gitmeden bittiğini biliyoruz. Yani kısacası, ekonominin genel anlamda sorunlarını çözemediğimiz ve ülkede genel anlamda ekonomiyi ayağa kaldıramadığımız için sizler tarafından veya diğer yetkililer tarafından geçici gerekçeler her dönem ortaya atılır. Neyse ki bu yakın dönemde "dış güçler" ifadesini biraz az kullanır oldunuz, geçtiğimiz dönemlerin en çok kullanılan, en popüler ifadesi dış güçler meselesiydi, bugünlerde az kullanılmakta.

Ekonominin ülkenin genel yapısı ve idaresiyle iç içe girmiş, birbirini etkileyen bir durum olduğunu her seferinde söylüyoruz ve bunu da herkes aslında biliyor. Bugün ekonominin iyi olabilmesi için adaletin doğru işlemesi lazım, hukukun üstünlüğünün ülkede tam anlamıyla oturmuş olması lazım, yargıya güvenin olması lazım ki yurt dışından gelecek yatırımcının buraya güvenle gelebilmesi gerekir. E, şimdi, ilgili ortamlarda "Eğer ben enflasyonu düşüreceksam ülkede yargının ve adaletin, hukukun üstünlüğünün sağlanması ve artması gerekir." demeniz gerekir yani bunların ifade edilmesi lazım çünkü ülkede artık herkes biliyor ki gerçekten bir adalet sorunu var, hukuk sorunu var, bu her yerde kendini göstermekte. Şimdi, ekonomiyi tek başına, müstakil olarak düşündüğümüz takdirde burada bir çözüme ulaşamayacağımızı ifade etmek isterim. Bunlar zaten herkes tarafından söylenen şeyler ama bu aşamada yeri geldiği için ben bilhassa tekrar söylemek durumundayım çünkü ülkede şu an kimsenin güvende olmadığını hissettiği bir dönemdeyiz. Yeri geliyor iş adamlarının başka iş adamlarına gözdağı verilsin diye adliye koridorlarında gezdirildiği, bu ülkenin en büyük iş adamları derneği Başkanının ve yardımcısının adliye koridorlarında "Bu ülkede ekonomi iyi değil." dediği için, hani, ibretlik olsun diye gezdirildiği bir ülkede sizin ekonomiyi düzeltmeniz, enflasyonu düşürmeniz beklenemez. Yani şimdi, ekonomi bu ülkede, evet, iyi gitmiyor, kötü, ben de söylüyorum, herkes söylüyor, belki kendi aranızda siz de söylüyorsunuz. Bunu söyledi diye en büyük iş adamları derneğinin, TÜSİAD'ın Başkanının, Meclis Başkanının siz adliye koridorlarında diğer iş adamlarına eğer ibretlik gezdirilmesini sağlarsanız bu ülkede iktidar olarak, o zaman kimsenin yarın güvencesi olmadığını görürüz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen tamamlayalım.

CAVİT ARI (Antalya) - Yine, değişik nedenlerle şirketlerin mallarına kayyumlar atandığını görüyoruz, belediyelerle ilgili soruşturmalarda sırf itirafçı olsunlar diye belediyeyle iş yapmış olan iş adamlarının gözaltına alınıp tutuklanıp arkasından itirafçı yapıldığı bu dönemde mallarına el konulup kayyumlar atandığı günlerdeyiz. Yani kısacası, bugünlerin yaşandığı ortamdan doğru bir ekonomi çıkmayacağını bir kez daha ifade etmek istiyorum.

Başkanım, iki dakikanızı alacağım.

Son olarak, bugün Sayın Genel Başkanımızın da ifade ettiği, gündeme getirdiği çok önemli bir konuyu ben de buradan paylaşmak istiyorum. Vatandaşın 2,5 trilyon lira kredi kartına borcu var, 650 milyarlık kredili mevduat borcu var. Toplam borç 3,1 trilyon lira olmuş.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CAVİT ARI (Antalya) - Geçen sene 2 trilyon dolayındaymış, bir sene içerisinde 3,1 trilyona çıkmış ve bunlara uygulanan faiz yani kredi kartına ve kredili mevduat hesaplarına uygulanan faiz aşırı yüksek. Burada yüzde 4,5 oranında bir faizden bahsediyoruz ödenmeyen kısım için çünkü vatandaş, belki de çoğunluğumuz, hemen hemen hepimiz en az asgari miktarıyla ödeme yapabilir durumda; üstü için yüzde 4,5 faiz uygulanmakta, banka ve sigorta muameleleri vergisi (BSMV) ve diğer vergiler toplandığında neredeyse 5,85 oranında bir faiz çıkmakta. Zaten borcunu ödemekte zorlanan, kredi kartı borcunu ödeyemeyen, diğer kredilerini ödeyemeyen vatandaşın bu yüksek oranda kredisini ödemesi mümkün değil.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen tamamlayalım.

CAVİT ARI (Antalya) - Bu oran vatandaşımızın hemen hemen hepsini ilgilendiren bir mevzu çünkü herkesin cebinde bir kredi kartı var. İhtiyaç sahibi olan, borcunu ödeyemeyen gidip kredili mevduat hesabıyla belki de borcunu kapatma sürecine girmeye çalışmakta. Dolayısıyla, aylık yaklaşık 5,85; yıl toplamında yüzde 95'lere ulaşan bu faizler devam ettiği müddetçe vatandaşımız bu borcun altında ezilmeye devam edecektir, zaten borçlu olan vatandaşımız daha da borçlu vaziyete düşmeye devam edecektir. Ekonomiyi düzelticeksek, vatandaş rahatlatırsak bu konularda da gerekli önlemin alınmasının, bu faiz konusuna bir önem verilmesinin ve düzenleme getirilmesinin büyük önemi olduğunu ifade ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Buyurun İsmail Bey.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Teşekkür ederim Başkanım,.

Sayın Başkanım, değerli milletvekillerimiz, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanımız ve yardımcıları ile değerli bürokratları, basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, tabii ki yaşadığımız Covid süreci hem tüm dünyada hem de bizde, tabii, enflasyonist bir ortam oluşturdu, belki bizi biraz daha fazla etkiledi. Tabii, enflasyon demek gelir dağılımının bozulması demek, aynı zamanda ekonomik durumu daha iyi olanların daha iyi olması, kötü olanların daha kötüye gitmesi demek. Dolayısıyla da enflasyon tercih ettiğimiz bir şey değil, hiç olmamasını tercih ederiz. Tabii ki Merkez Bankamızın birincil görevi, enflasyonla mücadele ve fiyat istikrarı.

Tabii, 2024 Mayıs ayında enflasyon yüzde 75,45'lere kadar çıktı, yıl sonunda da yüzde 44 civarlarında bitirdi yılı. Tabii, burada bu enflasyonist ortamda enflasyonla mücadele ederken bazı zorluklar var. Bunların başında da tabii ki enflasyonist ortamlar talebi öne çektiği için ürünün maliyetlendirilmesinde istikrarı bozuyor ve fiyatlar maliyetlere göre belirlenmiyor, talebe göre belirleniyor dolayısıyla esnafımızın da davranışlarını bozuyor; bu, en büyük zorluklardan bir tanesi.

Tabii ki siz önemli bir sıkı para politikası uyguluyorsunuz ve dolayısıyla da iyi işler yapmaya çalışıyorsunuz. 6 Mart 2025 tarihinde de faizleri yüzde 50'lerden aşağı yukarı 42,5'lere falan çektiniz, her şey iyiye gidiyordu. Tabii, sizin enflasyonla mücadelenizde sadece kendinize bağlı olmayan nedenler de var. Bunlar iç nedenler veya dış nedenler de olabiliyor. Tabii ki burada 19 Martta yaşanan olayın "darbe" olarak nitelendirilmesini asla kabul etmeyiz. Tabii, burada bir iddia var bir belediye başkanının bir suç işlediğiyle ilgili. Bunu şikâyet eden aynı partiden kişiler ve hâkimler bunun gereğini yapıyor. Tabii, burada esas olan şu: Bizim rezervlerimiz, brüt rezervimiz aşağı yukarı 124 milyardan 173 milyara, net rezervimiz de eksi 64 milyardan 71 milyara çıkmışken bu olay yaşanıyor ve sonra rezervlerimiz çok önemli derecede düşüyor; brüt rezervimiz 139 milyar dolara ve net rezervimiz de 14 milyar dolara düşüyor. Buradan şunu görüyoruz: Yani burada Türkiye'ye karşı bir operasyon çekiliyor.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Kim çekiyor bu operasyonu? Dış güçler mi çekiyor? Kim çekiyor?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Dolayısıyla da bu operasyonlar çekilmeseydi belki enflasyonla mücadele bugün daha farklı noktalara gelecekti. Dolayısıyla da bunları göz ardı etmemek lazım. Tabii ki dışarıda yaşanan olaylar var mı? Var.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Onun da sorumlusu siz değilsiniz yani!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Bunun da haricinde beklemediğimiz don olaylarıdır, üretimin azalmasıdır veya diyelim ki işte savaş tehlikeleri gibi pek çok olay da sizi etkiliyor.

Tabii, burada bazı milletvekilleri sizin bu enflasyonla mücadelenizde Hükûmetin size destek çıkmadığını söylediler; bu, yanlış bir şey. Özellikle tasarruf yapılmadığı söylendi. Buna da katılmamız mümkün değil çünkü özellikle kamuda taşıt alımları oldukça azaltıldığı gibi kamu taşıtları da satıldı.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Nasıl azaltıldı! Bir önceki yıla göre arttı.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Diğer taraftan, yatırımlarda da özellikle ihtiyaç duyulan mesela suyla ilgili, DSİ'yle ilgili veya sulu tarıma geçişle ilgili yatırımlara öncelik verildi.

Tabii, siz bir taraftan "Bu yolları bitirmiyorsunuz, bu resmî binaları bitirmiyorsunuz, okulları bitirmiyorsunuz." diyorsunuz, bir taraftan da "Niye tasarruf yapmıyorsunuz? diyorsunuz. Tabii, aynı zamanda da yaşadığımız deprem olayını da göz ardı ediyorsunuz. Yani biz aşağı yukarı 450 bin konut yapmak için söz vermişiz, bunun 350 binini de yapmışız; kolay bir iş değil bu arkadaşlar. Dolayısıyla, bunun da enflasyonist ortama etkisi var. Niye? Bu kadar inşaat bir anda yapılıncı hizmet sektörü bundan etkileniyor, malzemeye ilgili talep artınca bundan etkileniyor. Tabii ki bunlarla baş etmek kolay mı? Kolay değil. Bir taraftan vatandaşın ihtiyacını göreceksiniz ve dolayısıyla da yatırım yapmak zorundasınız, diğer taraftan da tasarruf yapacaksınız.

Sayın Başkanım, neticede burada bizim esas yaşadığımız şu: Özellikle döviz bazında altının onsu birden yükseldi, sadece 1 Ağustostan bugüne aşağı yukarı yüzde 20 yükselmiş ve dolayısıyla da siz ha döviz yükseltmişsiniz ha altının onsu yükselmiş vatandaş açısından çünkü vatandaş altın aldığı zaman... Bunun aşağı yukarı 30 ton civarını biz kendimiz üretiyoruz, gerisini de -talepleri- dışarıdan karşılıyoruz; bu, cari açığı artırıyor. Burada biz buna karşı nasıl bir önlem alabiliriz? Yani bu altının onsunun artması bizim elimizde değil, tamamen dünyadan kaynaklanan bir şey ama -şimdiye kadar aşağı yukarı 1979 yılında ilk defa böyle bir olay yaşanmış- böyle bir ani yükselme ilk defa şimdi yaşanıyor. Dolayısıyla da sizin enflasyonla mücadelenizi olumsuz yönde etkiliyor bu. Siz bunu kastediyorsunuz. Tabii ki arkadaşlar "yastık altındaki altın" diyerek olayı farklı bir yere çekmeye çalışıyorlar; bunun doğru olmadığını ben düşünüyorum.

Tabii, bizim mevduat rezervlerimizde özellikle krizin ilk çıktığı dönemlerde döviz oranı yüzde 65'lere çıkmıştı; tabii, bu, ülke için çok tehlikeli bir durumdu. Şimdi ben görüyorum ki yüzde 60,2'lere çıkmış TL mevduatı. Bunu da az buluyorum yani bunu da artırmamız gerektiğini düşünüyorum ben. Özellikle "Bu altının onsunun yükselmesinden dolayı vatandaşın döviz bazında altınının değeri yükseldiğinden biz altına talebi nasıl önleyebiliriz?" diye düşünüyorum ben.

Tabi, diğer yönden, eğer her şey yolunda giderse 2027 yılında büyük ihtimalle tek haneli enflasyon rakamlarına ulaşacağımızı tahmin ediyorum ben.

Tabii ki bu kolay bir iş değil zor bir iş ve dolayısıyla ben çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Tüm arkadaşları saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Güneş, teşekkür ederim.

Böylece Komisyon üyesi arkadaşlarımızın söz taleplerini karşılamış olduk.

Şimdi, Komisyon dışından gelen milletvekillerimizin söz taleplerini karşılayacağız.

Talepleri sayıyorum: Müzeyyen Şevkin Hanım, Selim Temurci, Ömer Fethi Gürer, Sibel Suiçmez, Şeref Arpacı, Gülcan Kış. Burada olan arkadaşlara sırasıyla söz vereceğim.

Sayın Müzeyyen Şevkin, buyurun.

Süreniz beş dakika.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar, basının değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bir ülkede hukuk sistemine olan güven zedelenmişse o ülkede ekonomik kalkınmadan söz etmenin imkânı kalmamış demektir. Sayın Merkez Bankası Başkanı kendince bir sunum yaptı, teşekkür ediyoruz sunum için, çalışmalarındaki başarılarından bahsetti. Şunu açık yüreklilikle söylemekte fayda var ki sunumdaki iyimserlik ile Türkiye'deki gerçeklik ne yazık ki örtüşmüyor Sayın Başkanım. Devletin tüm kurumlarına olan güven, başta adalet olmak üzere tamamen ortadan kalkmış durumda. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının faizdeki istikrarsızlığı ve Hükümet baskısı enflasyonu ha bire körüklemekte. Türk lirası tarihte görülmemiş şekilde değer kaybediyor. Türkiye'nin en büyük parası 200 lirayla -bu yaklaşımı mazur görün lütfen- bir tavuk dürüm dahi satın alınamıyor şu anda. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası bağımsızlığını yitirmiş durumda, liyakatli atamaların önemli olduğu bilinen bir gerçek, burada da liyakatin olmadığına ilişkin ne yazık ki algı çok yüksek. Yıllarca "Faiz sebep, enflasyon netice." gibi ekonomik literatürde yeri olmayan yaklaşımlar ülkeyi ne hâle getirdi hep beraber yaşıyoruz. Yıllardır 128 milyar dolarlık rezerv erimesini kamuoyuna anlatmadınız, anlatamadınız, neden anlatmıyorsunuz Sayın Başkan? Biz burada onu da açıkçası dinlemek isterdik. Bu kıymetli rezerv neden tüketildi ve neden şimdi büyük bir çaba -size de yazık yani- harcıyorsunuz bunu yerine koyabilmek adına? Para politikasının ne demek olduğunu bilmeyenlerin bankaya atanmasının önüne geçilmezse, faiz kararlarını başta banka başkanı ve yönetimi vermezse, liyakat sahipleri esas konunun muhatabı olmazsa ne yazık ki bu kısır döngü böyle sürüp gidecek. Aslında siz de biliyorsunuz ki enflasyonun yapışkan hâle gelmesi bankanın yüksek faizle talebi bastırma çabasının yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Bir ülkede üretim yoksa, özellikle tarım ve tarım paydaşları desteklenmiyorsa, Maliye ve tarım politikaları ile Merkez Bankasının politikası örtüşmüyorsa özellikle üstesinden gelmemiz mümkün olmayacaktır. Bakın, kur korumalı mevduat sisteminin maliyeti büyük ölçüde Hazineye yüklendi, sistem 2021 Aralıkta döviz talebini frenlemek için başlatıldı ama gelin görün ki 2024 Ocak ayında yeni hesaplarla kapatılmış oldu, 2025 Ağustosta tamamen sona erdi. Peki, Hazineye yani devlet

bütçesine zararı ne oldu bunun? 2021-2025 yılları arasında en az 58,9 milyar dolar kayıp yaşandı, bütçe açığını artırdı, enflasyonu körükledi, rezervleri eritti, KKM nedeniyle yaklaşık 85 milyar dolar rezerv erimesi gerçekleşti, sabit gelirli kale kaynak transferi gerçekleşirken ülkedeki gelir adaletsizliği derinleşti, tam anlamıyla ucube bir sistem nedeniyle ekonomi allak bullak oldu. Son gelişmelere bakıyoruz, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Nisan 2025'te faizi yüzde 46'ya yükseltti ve eylülde 40.5'e indirdi. Bu tedirginlik nedendir, açıklar mısınız?

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 19 Mart 2025'te İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun gözaltına alınmasıyla başlayan ve CHP'li belediyelere ve partimize yönelik Hükûmet eliyle yapılan yargı operasyonları siyasi belirsizliği artırarak piyasalarda sert dalgalanmalara yol açtı. Bu süreç enflasyonla mücadeledeki küçük kazanımları da tersine çevirdi, güven ortamını sarsarak ekonomik göstergeleri alt üst etti. Cumhurbaşkanı adayımız ve İBB Başkanımız Ekrem İmamoğlu'nu siyasetten tasfiye etmek için yürütülen kumpasın Türkiye'ye toplam maliyeti 6 trilyon lira yani 150 milyar dolar gibi devasa bir tutar olarak hesaplanıyor. Her bir yurttaşımız için maliyet 70 bin TL. Bu kumpasın kamuya maliyeti 3,9 trilyon. Zararın kur ve faiz artışı nedeniyle Hazineye maliyeti 1,6 trilyon lira. Merkez Bankası rezerv kaybı nedeniyle ortaya çıkan zararsa 2,3 trilyon lira. Özel sektöre maliyeti ise 2,1 trilyon lira. Özel sektörün kur artışı nedeniyle karşılaştığı maliyet 1,4 trilyon TL. Büyümedeki yavaşlamanın maliyeti 680 milyar TL. Hazine Bakanı Mehmet Şimşek rezerv kaybının yüzde 58'inin dış kaynaklı olduğunu, kalanın iç gelişmelerden yani haksız operasyonlardan kaynaklandığını doğruladı. Enflasyondaki düşüş eğilimi iyimserliğini sona erdirdi, döviz krizi riski arttı, tüm dünyadaki ekonomistler siyasi baskıların devalüasyon ve yapışkan enflasyona yol açtığını, Hükûmetin muhalefetten elini çekmesi gerektiğini vurguluyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Şevkin, lütfen tamamlayın.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - İki cümlem kaldı.

Nitekim, Eylül 2025'te enflasyonun beklemedik yükselişi operasyonların kalıcı izini gösteriyor.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; liyakatli atamalar, mali disiplin ve bağımsız değişiklikler, borç faiz sarmalından çıkılmadığı sürece, kaynaklar doğru olarak kullanılmadığı müddetçe ne yazık ki bu krizin üstesinden gelmek mümkün olmayacaktır, bunu sizler de çok iyi biliyorsunuz. Mali disiplini sağlamak için vatandaşın sırtına yüklediğiniz vergi kamburunu sona erdirmek, fahiş cezalardan vazgeçmek ve üretenin kazandığı, herkesin eşit ve hakça paylaştığı, büyük bölümü vergi ve cezalardan oluşan bu bütçenin sürdürülebilir bir yapı olmadığının ayırdına varılması çok önemli. Güçlendirilmiş parlamenter sistem ve bağımsız Merkez Bankası hedefiyle yola çıkmamız gerekiyor. Dolayısıyla ekonomideki buhranın halkımızın sırtına yüklenmesine de son vermenizi diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Temurci, buyurun.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Sayın Başkan, çok kıymetli milletvekilleri, Merkez Bankamızın çok kıymetli Başkanı, değerli bürokrat arkadaşlarımız; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Çok hızlıca, tabii yeni yasama yılına başladık, hayırlı uğurlu olsun, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çalışmaları hayırlı olsun diyelim.

Sevgili Başkanım, sizi tabii dinlerken genel ekonomiyle ilgili, makro politikalarla ilgili, kalkınma politikalarıyla ilgili birçok şey size soruldu. Ya, biraz şu iki yıllık -çünkü biz iki yılı biraz geçtik yani 2023 Haziranda başladık- Merkez Bankamızın performansını rakamlar üzerinden konuşmamız lazım. Elbette başardıklarımız var, başaramadıklarımız var. Şöyle bakıyorum ekipte bir kişi değişmiş yani son yedi sekiz yılda çok değişiklik olduğu için bu bir başarı kabul edilebilir -işin esprisi- ama gerçekten uluslararası rezervlerin eksi 60-70 milyar dolarlardan 180 milyar dolarların üzerine çıkması, KKM'nin 10 milyar doların altına inmiş olması, ülke risk priminde yaşanan iyileşme, cari açık. Birçok konuda başardıklarımız var, bunlar için tebrik ediyoruz, teşekkür ediyoruz ama asıl Merkez Bankamızın ana fonksiyonu, ana işlevi fiyat istikrarı -işte, biraz önce İsmail Bey de söyledi- ve döviz kurları elbette ki fiyat istikrarı için çok önemli. Burada başarılı mıyız?

Şimdi, Sayın Hocam 38,21'le aldınız, şu anda 33. Bu kadar yüksek faizle bu kadar büyük maliyetlerle yani 4-5 puanlık bir düşüşü başarı olarak kabul etmemiz mümkün değil. Buradan hareketle şunu söylemem lazım: Bu yüksek faize çok vurgu yapıldı, sebepleri konusunda siz çok değerlendirme yapmadınız, süreye de bakıyorum. Şimdi, bizim burada temel sorunumuz, artık konuşmamız gereken şey -sizden de bunu duymak isteriz, tabii bunu belki politik olarak siz söyleyemezsiniz- para politikalarıyla, yüksek faizle... Evet, bir dönem bunu yapmak zorundaydık ama şu anda bu ekonomik programın çok önemli iki ayağının eksik olduğunu biliyoruz. Elbette tasarruf konusunda Sayın Cumhurbaşkanımızın yayınlamış olduğu genelgeler oldu, şu oldu, bu oldu. Arkadaşlar "120 bin." dediler ama Türkiye'de iştirak şirketleriyle birlikte toplam kamu aracının 151 bin olduğunu biliyoruz, aynı nüfusa sahip Almanya'da bunun 14 bini geçmediğini de biliyoruz. Bunu zihinde kalan bir örnek olsun diye söylüyorum. Şimdi, burada bunun para politikası ayağıyla ilgili bir şeyler yapıldı ama işin kalkınma tarafında, üretim, yatırım ikliminin oluşturulmasında, bu tarafta büyük

eksiklikler var, çok büyük eksiklikler var. Ben geçtiğimiz iki ay içerisinde 27 ile gittim yani iktidar partisini birlikte kurduğumuz arkadaşlar da var, Cumhuriyet Halk Partisinden de var çünkü paranın partisi yok. İnsanlar şu anda bunun faturasını Sayın Mehmet Şimşek'e kesiyorlar, elbette iktidara kesiyorlar yani toplumda büyük bir ekonomik yangın var ve bu yangını söndürecek olan ekip Merkez Bankası çünkü enflasyonu biz kontrol altına almadan bu yangın sönmeyecek ve bu yangını söndüremediniz. Burada hem maliye politikasının hem üretim, yatırım, üretim politikalarının, kalkınma politikalarının mutlaka daha makro ölçekte bir ekonomik seferberlikle ele alınması gerekir. Bunun elbette tüm faturası size değil. Tabii, başaramadıklarımız... Bence birinci başaramadığımız şey güven. Bakın, bir yıl önce 2024-26 OVP'si açıklandığında enflasyon yüzde 15,2 gibiydi hafızam yanıltmıyorsa, sonra 17,5; sonra kademe kademe bunu biz 27,5; 28; 29; tahmin ediyorum 32-33'te bitireceğiz ya da 34'te bitireceğiz. Şimdi, dolayısıyla vatandaşa bir şey söylüyoruz ama o söylediğimizin 2 katından fazla enflasyon çıkıyor. Bakın, ben 2016 yılında enflasyonun yüzde 8,5 olduğunu biliyorum, 2021-23 arasında yaşanan o büyük travmada 2021 enflasyonumuzu yüzde 8 hedeflediğimizi biliyorum. Şimdi "rasyonel ekonomi politikaları" deyip geldiğinizde kalkınma planınızda, orta vadeli programınızda, enflasyon raporlarınızda belirlediğiniz rakamlar eğer gerçekleşmezse... Bakın, 2026'yla ilgili yüzde 16 diyoruz, geçen seneki OVP'de o yüzde 8 civarı bir şeydi. Dolayısıyla burada bir güven sorununuz var ve en önemli güven sorununuz ve maalesef, insanlarımızın canına tak ettiren bu enflasyon zembille inmedi Sayın Başkan.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Toparlıyorum.

Şu anda beklenen enflasyon konuşuldu. Beklenen enflasyona göre geçen yıl ile bu yıl arasında asgari ücretlinin, emeklinin devletten yüzde 15 alacağı var, bunu nasıl telafi edeceğiz? Dolayısıyla biz bu TÜİK'le ilgili meseleyi halledemedik. Yani ben düzenli takip etmeye çalışıyorum, açıklama gelmiyor. Ya, TÜİK'in şu enflasyon sepetini açıkladığınızda -ki "En doğru rakam bu son açıklanan rakam." diye ekonomistler arasında çok konuşuldu- bu güven probleminin mutlaka çözülmesi gerekiyor.

Elbette bunu söyleyeceğim, biraz latife olarak şey yapın, biraz geç oldu; şimdi kuraklık dedik, don dedik, şu dedik, bu dedik; ya, bu dünyanın her tarafında var. Şu anda gıda enflasyonu Türkiye'de 36 küsur, dünyada 3,23. Dünyanın 12 katı, 13 katı gıda enflasyonumuz var, konuşmamız gereken şey -sizden bunu elbette duymayacağız, biliyorum- biz bu gıda enflasyonunu düşürmek için ne yaptık olmalı. Şimdi, bunu duymadığımız zaman yani işi Allah'a havale etmek...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - O Allah bütün dünyaya bu iklimi veriyor, iklim değişikliği sadece Türkiye'de değil, onu oraya havale edemeyiz. Ya da okullar başlayacak... Yani biz her sene eylülde okulların başlayacağını bilmiyoruz mu? Ya, bu şöyle oluyor, ben açık ifade edeyim: Yani artık öyle bir noktaya geldik ki taktığımız rozetlerden daha büyük bir meselemiz var ve mesele, Türkiye ekonomisini güçlü bir şekilde... Bu kalkınma, yatırım, üretimle birlikte elbette para politikaları olacak, devletin belki küçültülmesi, belki yeniden yapılandırılması da dâhil daha büyük bir tabloyu konuşmamız gerekiyor. Gidişatin bu manada hayra alamet olmadığı ve milletin derdinin siyasetin derdi olmadığı bir Mecliste yaşıyoruz ve maalesef, siz bu sorulara cevap verirken, işte, kur korumalı mevduatla ilgili geldiğimiz noktada 60 milyar dolar mı eksikimiz var, 70 milyar dolar mı kaybımız var diye konuşuyoruz ama 11 ilimizi vuran depremin -Sayın Cumhurbaşkanımız açıkladı- bu ülkeye 90 milyar dolar maliyeti oldu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen selamlayalım.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Bitiriyorum.

Sonuçta şunu söylemek istiyorum: İyi yaptığımız şeyler var ama kötü yaptıklarımızı da artık sen yaptın, ben yaptım meselesinden çıkıp... Şimdi, ben sunuma baktım, geçen seneki sunum da elimdeydi, karşılaştırdım yani ya dışarıya bağlıyoruz ya millete bağlıyoruz, işte "Okula gittiler." diyoruz veyahut da diyoruz ki: "Don oldu, şu oldu, bu oldu." Ya, artık enflasyonla ilgili mücadelenin başarısızlığını Allah rızası için buraya bağlamayalım, gerçek sebepleri konuşalım, ülke bizim, hepimizin, bunun üzerine ne yapabileceğimizi konuşalım.

İyi bir ekip olduğunu düşünüyorum, onun için de tekrar başarılar diliyorum.

Allah hepimizin yardımcısı olsun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim, sağ olun.

Sayın Gürer, buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, önce bir soruyla başlamak istiyorum: CHP'ye yönelik mahkeme kararlarının yarattığı siyasi istikrarsızlığın yatırımcıların beklentileri üzerinde etkili olduğu dile getiriliyor. Merkez Bankası Başkanı olarak siz piyasalardaki bu görüşe katılıyor musunuz? Sorum öncelikle bu.

Sayın Başkan, siz kuraklığı, zirai donu değerlendirerek enflasyon üzerinde etkisini açıkladınız. Bu konuda, bir kere, veriler ve rakamlar sağlıklı değil. Size hangileri ulaşıyor, nasıl ulaşıyor bilmiyorum ama Sayın Cumhurbaşkanı zirai

donla ilgili 50.300 adet TARSİM sigortasının kabul edildiğini ve ödemenin de 23 milyar olduğunu belirtiyor. Bizim Zirai Don Komisyonuna gelen TARSİM Genel Müdürü ise bu rakamın 89 bin olduğunu ve ödenecek paranın 21 milyar olduğunu ifade ediyor. Şimdi, verilerde bu kadar enteresan olumsuzluklar var ama esas olan, ülkede ciddi biçimde bir israf var; tarladaki ürününün yüzde 35'i sofraya erişmiyor ve 2023 yılında yazılı soruma Bakan Bey'in verdiği rakama göre 18 milyon 200 bin ton çöpe giden gıdamız var. Bu yıl ise bu rakam 23 milyon tonu geçmiş. Burada 200 milyarın üzerinde bir parayı biz çöpe atıyor; üretiyoruz, değerlendiremiyoruz, çöp oluyor. Kuraklıkla ilgili süreç ile zirai donla ilgili sürece baktığımızda, bu israf kadar bir olayın enflasyon üzerinde bu kadar etkisi varsa her yıl çöpe giden bu kadar gıdanın neden önüne geçilmiyor? Bununla ilgili neden gerekli çalışmalar gerçekleştirilmiyor? Bugün çiftçilerin 1 trilyon 100 milyar lira olmuş kamu bankalarına borcu, bugünkü rakamla baktığım zaman gördüğüm ve yılbaşından bu yana 10 bine yakın araziye, 500 traktöre, Malta keçisine, buğdaya haciz gelmiş; icralar sürüyor. Bu insanları üretim içinde de tutamadığımız zaman önümüzdeki süreçte sorunların daha da derinleşme riski var. Mesela, sizin dağıttığınız bir tablo gördüm, Niğde ili risksiz kuraklık bölgesi gösterilmiş. Ben bu yıl Ulukışla ilçesine gittim, ekili buğday tarlasına biçerdöver giremedi çünkü yağmur olmayınca kuru tarım alanında ürün olmadı. Yani o tabloda Niğde nasıl ayrılmış orta yerinden, onu da merak ediyorum; diğer her taraf kahverengi, Niğde'de kuraklık dahi yok.

Şimdi, Türkiye'de emekli maaşını ve asgari ücreti belirleme döneminde enflasyon düşüyor, onlara verilecek ücret zamları da en alt noktaya çekiliyor, daha sonra enflasyon yükselmeye başlıyor. Hatta TÜİK'in rakamı oynayınca herkes "TÜİK bile böyle yapmış." diyor. Aslında ben TÜİK'i bu konuda suçlayan bir insan da değilim çünkü onlar doğal olarak kendine verilen talimat doğrultusunda davranış gösteriyorlar; belki de onlar fazla da suçlanıyor. Esas olan, iktidar tercihleri.

Şimdi "liyakat" dediğimiz kavramın ortadan kalkmasının, hukukun, adaletin uygulanır olmamasının enflasyon üzerinde ciddi olumsuz etkiler var. Yani kuraklık ile zirai donu tanımlarken bunlarla ilgili öngörünün eksikliği, politikanın olmaması önemli. Biz gittik bir ile, adamın bahçesindeki kayısıların hepsi sağlam, çevresindeki diğerlerinin hepsi donmuş. "Ne yaptın hemşehrim?" dedik, dedi ki: "Ben parafın aldım 300 teneke, bahçeye onları dizdim, on saat parafın yandı, benim bahçenin bütün ürünleri kaldı." Hiç zararı yok. Yani "öngörü" dediğim oluşabilecek risklere karşı koruma geliştirme noktasında da ciddi eksiklikler olduğunu düşünüyorum.

Örneğin, TÜİK açıklıyor veri olarak, diyor ki: "Genç işsizliği azaldı." Bir bakıyorsunuz, 1 milyon çırak ve stajyeri işçi saymış. Sonra diyoruz ki Bakan Bey'e: "Ya, bu çırak ve stajyeri işçi saydınız, niye bunların emekliliğe esas yaşlılık sigortasını başlatmıyorsunuz?" "Onlar öğrenci, işçi değil." diyor. Şimdi, TÜİK'e göre işçiler ve onu da siz değerlendirmede genç işsizliği azalmış olarak değerlendiriyorsunuz ama Bakanlık da onu öğrenci gördüğü için emekliliğe esas yaşlılık sigortasını başlatmıyor. Böylesine -yani nasıl tanımlanır bilmiyorum ama- birbiriyle örtüşmeyen çok uygulama var.

Mesela, Et ve Süt Kurumu; şimdi, görev verildi, yurt dışından hayvan ithalatını ve eti Et ve Süt Kurumu devraldı. 2010 yılından bu yana 10 milyon büyükbaş hayvan ithalatı yapmışız, 12 milyar dolar da yurt dışına paramız gitmiş. Geçen yıl baktım, Et ve Süt Kurumu 11 milyar kâr etmiş...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen tamamlayın.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - 11 milyar kârı niye ediyor? Başa baş noktasında dur ve emekli sabah o erken saatte kuyruğa gireceğine uygun fiyatlı et ver. Bakın, gidin Ankara'da özel marketlere, Et ve Süt Kurumunun angus eti diyor, bonfile 1.200 lira, kasaba gidin 800 lira. Hani piyasayı dengeleyecekti, piyasadaki fiyatı artırıyor, daha fahiş fiyatla satışına yol açıyor. Oradan aldığı ürünü Türkiye'ye girdiğindeki oluşan maliyet üzerinden verse fiyat düşecek. Yani burada bir tuhafılık var. Gübrede, yemde fiyatları artıranlar iktidara yakın bu anlamda ithalat yapan kişiler. Bir bakıyorsunuz, 34 bin lira olmuş DAP gübre, 25 bin lira olmuş üre gübre ve bunları üreten veya pazarlayan kişiler iktidara yakın isimler. Oralarda niye fiyatlar düşmüyor da enflasyonun bütün bedeli çiftçinin üstüne bindirilip girdi maliyetleri üzerinden değil de çiftçiden alım fiyatları düşük tutuluyor?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yani bu tuhafılıkların da ortadan kaldırılması gerektiğini düşünüyorum. Yoksa sizin işiniz zor.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederiz, sağ olun.

Sayın Sibel Suiçmez, buyurun.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Komisyon Başkanım, Komisyonun kıymetli milletvekilleri, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Başkanım, değerli bürokratlar; hepinizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.

Hukukun üstünlüğü ve yargı bağımsızlığı sadece bireysel hak ve özgürlüklerin teminatı değildir, aynı zamanda ekonomik istikrar ve toplumsal refahın da teminatıdır. Özellikle son bir yıldır ülkemizde yaşanan hukuka aykırı süreç, Anayasa'mızın 2'nci maddesindeki hukuk devleti ilkesinin fiilen ortadan kaldırılması nedeniyle yaşadığımız sürecin ekonomik refah getirmesi mümkün değildir. Bu durumun ekonomik işleyiş açısından çok büyük riskler taşıdığı da

ortadadır. Bu durum yani hukuki güvenilirliğin olmaması, hukuki öngörünün olmaması yatırımların kaçmasına, yapısal güvenin bozulmasına, kurumsal işleyişin olumsuz yönde etkilenmesine neden olan bir husustur. Yatırımcılar, hepimiz biliyoruz ki eğer bir hukuk devleti varsa orada yatırım yaparlar. Dolayısıyla, hukuk dışılık, Türkiye'nin risk algısını arttırmakta, kredi notunu olumsuz etkilemekte, dış finansman olanaklarını azaltmakta ve açıkça yatırımların kaçmasına da neden olmaktadır.

Bu açıdan bakınca, 19 Mart operasyonunun Merkez Bankası rezervlerine maliyetinin ne olduğunu açıklar mısınız? Bizim tespitlerimize göre rezervlerin maliyeti 60 milyar dolar. Üstelik biz bu rezervleri dünyanın en yüksek dolar faizini "carry trade"le ülkemize kısa vadeli sıcak paraya en yüksek dolar faizini ödeyerek biriktirmiştik. 19 Mart süreci olmasaydı, şu anda politika faizi yüzde 35 seviyesinde olabilirdi diye düşünüyoruz; vatandaşın, sanayicinin, tüccarın borçlanma maliyeti çok düşmüş olacaktı. Tüm bu olanağı bir kişinin çıkarı uğruna feda ettik. Sizin bu konuda değerlendirmeniz nedir?

KKM'nin Merkez Bankamıza ve hazine maliyemize toplam maliyeti nedir? KKM'yi sonlandırmayı olumlu bulup başarılı veri olarak burada gösterdiniz. Peki, o zaman KKM'nin başlamasını nasıl nitelendiriyorsunuz? Bundan sorumlu kimlerdir?

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası son iki yılda net 180 ton altın satın aldı. Son bir haftada 1,4 ton altın rezervi artırarak 799 ton altın rezervine sahip oldu. 2025 yılında 36,7 ton altın alınmıştı. Bu da toplam rezervin zaten yüzde 53'ünü oluşturmaktadır. Buna rağmen vatandaşın parasının değerini korumak için yastıkaltında muhafaza ettiği 500 milyar dolarlık altına göz koymamanızın, bunu talep etmenizin nedeni nedir?

Gıda fiyatları altmış beş aydır artarken eylül ayındaki artışı zirai donla ilişkilendirmek hatalı ve sığ bir değerlendirme değil midir?

Ziraat Bankasının enflasyon hedeflerini tutturamaması, piyasanın ve halkın ekonomi yönetimine güvenini her seferinde daha da azaltmaktadır. Enflasyonun düşeceğine halkı inandıramazsanız nasıl düşmesini bekleyebiliyorsunuz? Hane halkının on iki ay sonrası enflasyon beklentisi yüzde 53 iken enflasyonu kalıcı bir şekilde nasıl düşüreceksiniz?

2024 yılı sonu enflasyonu yüzde 45 olurken "2025 yılı asgari ücret artışı için yüzde 25 zam tutarlı." demektesiniz. Vatandaşın cebinden yüzde 15'ini ta o zaman almıştınız. Şimdi 2025 yılı sonu enflasyonu yüzde 31 şeklinde gerçekleşirse asgari ücrete yüzde kaç zam yapılırsa sizin nezdinizde bu tutarlı olacaktır?

Merkez Bankası Kanunu'nda yazan Merkez Bankası Başkan Yardımcısı sayısı 4. Neden 2 üye hâlâ atanmadı? 3'üncü üyenin de görev süresi sona erecek.

Merkez Bankası sadece para politikasıyla enflasyonu düşürebileceğini mi düşünmektedir? Böyle düşünülmüyorsa Hükûmete önerileriniz nedir?

Ücretlerin daha yılın şubat ayından itibaren açlık sınırının altında kalmasını nasıl açıklıyorsunuz?

Gıda ve kira enflasyonuna karşı ne tür önlemler almayı düşünüyorsunuz?

Yirmi sekiz aydır rasyonel ekonomi politikasını ve dezenflasyon programını uyguluyorsunuz. Göreve geldiğiniz Haziran 2023'te enflasyon yüzde 38,21; dolar kuru 20,79; euro kuru 22,23; benzin litre fiyatı 21,26. Bugün toplantıya geldiğiniz tarih itibarıyla enflasyon yüzde 33,29; dolar kuru 41,70; euro kuru 48,85; benzinin litre fiyatı 53,29. Rasyonel ekonomi politikası ve dezenflasyon programı bu mudur? Bunun bu şekilde başarılı olabileceğini düşünüyor musunuz?

Sermaye girişimini istikrarlı bulduğunuzu belirttiniz. Gelen sermayenin sadece sıcak para olduğunu, kısa vadeli vurkaç faiz lobilerinin parası olduğunu hepimiz biliyoruz. Boyumuz bir arpa boyu uzamıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Hemen bitiriyorum Başkanım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - İstihdam yok, üretim yok; sadece ödediğimiz faizlerle kalıyoruz. Bu parayla yani faiz lobilerine ödediğimiz parayla kaç okul yapabileceğimizi, kaç çocuğun karnını doyurabileceğimizi hesaba katıyor musunuz?

Daha fazla sabrınızı zorlamadan ben teşekkürlerimi sunuyorum

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim Sayın Suiçmez.

Sayın Arpacı, buyurun.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Sayın Başkan, çok kıymetli bürokratlar; hepinize Komisyonumuza hoş geldiniz diyorum.

Şimdi, enflasyonla alakalı bu hafta birçok şey var, sizin açıklamalarınız var, Mehmet Şimşek'in açıklamaları var, Nihat Zeybekci'nin açıklamaları var; tam bir kafa karışıklığı. Mehmet Şimşek diyor ki "Gıda fiyatları, don ve okulların açılması..." Siz diyorsunuz ki "Talep devam ediyor. Sıkı para politikasına devam etmemiz lazım." Nihat Zeybekci yani AK PARTİ Genel Başkan Yardımcısı, AK PARTİ Ekonomi İşleri Başkanlığı olarak bir açıklamada bulunuyor; enflasyonun sebebinin talep yüksekliği değil, arz eksikliği olarak gördüklerini söylüyor. Yani tam bir kafa karışıklığı var.

Şimdi, tabii, sizi burada bulmuşken sizin açıklamanız üzerinden gidelim. Siz dediniz ki "Talep devam ediyor." Ama bu talep nasıl oluştu, ilk önce buna bakalım. Yani, şimdi, Türklerin yatırım alışkanlıkları, bugünün trendi değil bu, bahsettiğiniz altına hücum yani bizim babamızın da dedemizin de yatırım ve tasarruf alışkanlıkları bu şekildeydi. En düşük gelir grubuna sahip olan birine sorun, birazcık parasını arttırsın, ilk altın alır, dolar alır, değil mi? Şimdi, bir İtalyan'ı düşünebiliyor musunuz "Dolar yükselecekmiş." deyip dolar alsın? Bir Alman, kuyumcuya gider, altın alır mı? Almaz. Biraz daha fazla para biriktiren, gider, hemen ikinci bir araba alır "Araba fiyatları artıyor, değerleniyor; satırım, para kazanırım." diye. Daha fazla geliri olan, 2'nci, 3'üncü evini almaya gider, daha fazla parası olan da arsa alır. Şimdi, bakın, bu yatırım alışkanlıklarının hiçbiri Avrupa'da yoktur ya da dünyanın başka bir yerinde. İşte bu yatırım alışkanlıklarında dengeleyeceğimiz tek şey de faizdir. Aslında bu talebin patlamasının sebebi, işte nas politikalarıdır; aslında bu kadar basit. Siz bulunduğunuz konum itibarıyla tabii ki bunu dillendiremezsiniz ama biz söyleyelim.

Peki, bunları dengeleyecek talep faizse faizi nasıl belirleyeceğiz? Enflasyonu belirleyeceğiz, enflasyon üzerinde biraz faiz vereceğiz yani aslında hesap kolay.

Cevdet Bey de zamanında demişti, "Zamanında bu linkler koptuğu için bu durumdayız, linkleri topluyoruz." demişti. Şimdi, faiz ile enflasyon arasındaki pozisyona bakalım. Politika faizi daha düne kadar 43'tü, 40,5'a düşürdük. Enflasyonda hedefler tutmuyor; iki sene önceki OVP'de 20 hedefimiz vardı, 27'ye çıktı, 30'a geldi; şimdi, yıl sonu beklentimiz 33. Politika faizi 40,5; arada 7,5 puanlık bir fark var. Piyasadaki mevduat 44 ile 48 arasında. Peki, kredi faizi ne kadar? Yüzde 50'lerde, yüzde 60'larda. Bugün bir bankaya gidin, kredi başvurusu yapın, 50'den kapıyı açıyorlar, 60'a kadar geliyorlar yani enflasyonun 33 olduğu yerde politika faiziyle 7,5; piyasa faiziyle 15-20 fark var.

Şimdi, bu fark neden kaynaklanıyor olabilir? Bence temel problemimiz bu. Şimdi, bununla alakalı ben yaklaşık on beş yirmi gündür insanlara soruyorum: Niçin bu kadar fark var? Birçok insan diyor ki "Enflasyon rakamı yanlış." Çünkü diyor ki "33 enflasyon yok." Bunu Merkez Bankası da biliyor; dolayısıyla faizi yukarıda tutuyor, bir şekilde dengeyi tutmaya çalışıyor.

İkinci senaryo da, ikinci tahmin "carry trade." Diyorlar ki "'Carry trade'lere verilen sözler var." kur bir yerde tutulacak. Faizi düşüremiyorlar, belli bir miktar faiz verilecek; dolayısıyla verilen sözlerden dolayı bu kopukluk devam ediyor. Şimdi, bununla ilgili yine Nihat Zeybekçi'nin açıklaması var -Veli Başkanımız da değişti- "100 bin dolara 125 bin dolar veriyoruz, buna can dayanmaz." diyor; dayanmaz. Dünyada dolara bu kadar faiz veren herhâlde başka da bir ülke yok.

Üçüncü senaryo, siyasi operasyonlar yani siyasi operasyonların geleceği beklentisi var daha. İşte, mart ayında yediğimiz golü tekrar yemeyelim diye herhâlde bir beklenti var; dolayısıyla bu 15-20 puanlık fark buralardan kaynaklanıyor olabilir.

Şimdi, bu üç senaryonun da ne yazık ki üçü de birbirinden felaket Türkiye için. Niçin söylüyorum? Eğer enflasyon yanlış hesaplanıyor ise, yanlış açıklanıyor ise Türk halkı kandırılıyor demektir. Ya, burada en önemli şey, asgari ücretli ve emeklinin kul hakkına giriliyor. Selim Bey söyledi, geçen seneden yüzde 15 alacaklı emekli, asgari ücretli; doğru mu?

E, "Carry trade" meselesi... KKM'den çıktık diye seviniyoruz. KKM, fakirden zengine servet transferiydi Türkiye'de. "Carry trade" Türkiye'nin servetinin yurt dışına transferi yani biz dışımızdan tırnağımızdan artırdığımız dövizimiz, rezervimiz, altınımız, neyimiz varsa yurt dışına servet transfer ediyoruz demek.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen tamamlayalım.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Aslında bu da bir felaket.

Üçüncüsü; siyasi operasyonlar... Mahfi Bey'in kulağı çınlasın, o da dedi ki "Bizim ekonomi politikamız yok, demek ki politika ekonomimiz var." Yani biz ekonomi politikası yapmıyoruz, siyaset belirliyor bizim kararlarımızı, ekonomi kararlarımızı diyor. Şimdi, 19 Mart darbesi neredeyse... Sırrı Bey -Sırrı Süreyya Bey rahmet istedi- bir kürsü konuşmasında demişti "'Allah utandırmasın, utandırmasın.' diye, en sonunda utanma duygunuzu aldı." demişti. Yani İsmail Bey'in açıklamalarını görünce, herhâlde dilinin ucuna kadar geldi, neredeyse "Bunların bütün sorumlusu Cumhuriyet Halk Partisi." diyecekti.

19 Mart darbesinin maliyeti 150 milyar dolar, özel sektöre maliyeti 2,1 trilyon, kamuya zararı 3,9 trilyon, Hazineye zararı kur ve faizden dolayı 1,6 trilyon, rezerv kaybı 60 milyar dolar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Arpacı, lütfen selamlayalım.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Don felaketinin maliyeti ne kadar? İşte, 21 milyar gibi bir şey dedik herhâlde değil mi?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - 46 milyar toplamda.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Yani 60 milyar dolar böyle harcayabildiğimiz yerde gerçekten ihtiyaçlar için belirlediğimiz, Türkiye'nin ihtiyaçları için sakladığımız rezervleri daha iyi kaynaklar için aktaramaz mıydık?

Sanayici gerçekten bir yol ayrımında. Bir sanayici bugüne kadar biriktirdiği servetini, varlığını yirmi otuz senede buraya kadar getirdi yani bir arsadan ya da ranttan bir senede, iki senede yapmadı ve bakın, üç senedir baş aşağı gidiyor; artık bir yol ayrımında, kapanmak üzere.

Sanayi bir kültürdür ve bu geri gelmez. Biz dolar bazında yüzde 50, yüzde 60 pahalıyız rakiplerimizden ve müşteriler gidiyor, bunlar da geri gelmeyecek. Lütfen, bu döviz dönüşüm desteğini... Ve artık kısa çalışma ödeneği bile istemeye başladı sanayiciler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen selamlayalım artık.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Türkiye'nin bir yol ayrımında olduğunun farkına varmanızı ve bununla ilgili de önlemlerinizi almanızı rica ediyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Gülcan Kış...

GÜLCAN KIŞ (Mersin) - Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri, değerli milletvekilleri, Merkez Bankası Başkanı ve değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün burada Türkiye ekonomisinin kalbini ilgilendiren çok önemli konuları görüşüyoruz.

Merkez Bankası Başkanının açıklamalarını büyük bir dikkatle dinledik ama öncelikle şunu belirtmek istiyorum: Vatandaşın beklentisinin artık bu pembe tablolar olmadığını ve gerçeklerin açıkça ifade edilmesi gerektiğini de ilk başta söylemek istiyorum. Bugün Merkez Bankasından dinlediklerimizin bir tablodan ibaret olmadığını, aslında ülkemizin ekonomisinin bir aynası olduğunu da belirtmek istiyorum çünkü bu ayna artık ekonominin değil toplumun nabzını yansıtmaktadır. Sokakta, pazarda, icra dairelerinde, tarlada herkes aynı soruları soruyor "Ben neden her geçen gün yoksullaşıyorum?" diye ama vatandaşın cevabı da çok net: Tüm bu yoksulluğun, bu borç sarmalının, bu umutsuzluğun nedeninin alın teri değil de yanlış ekonomi politikaları olduğunun kanaatindeler.

Siz ne diyorsunuz peki? "Yastık altındaki 500 milyar dolarlık altın enflasyonla mücadeleyi zayıflatıyor." Yani neredeyse ekonominin geldiği noktadan; enflasyondan, gelir adaletsizliğinden, okula aç giden çocuklardan, asgari ücretle dolmayan pazar torbasından yirmi üç yıldır ülkeyi tek başına yönetenleri değil de bizzat vatandaşı sorumlu tutuyorsunuz. Ama ben bu açıklamayı şöyle anlıyorum: Sanki siz "Biz yönetemedik." diyemediğiniz için "Vatandaş altınını bozdurmadı." diyorsunuz; oysa herkes çok iyi biliyor ki halk altınını saklıyor çünkü Türk lirasına güven kalmadı. Halk paramızın değerini koruyamayan bir Merkez Bankasının yönettiği ekonomide ne yazık ki yastık altına sığınyor çünkü siz sokaktaki vatandaşa, üreticiye, yatırımcıya, esnafa güven vermiyorsunuz, veremiyorsunuz. Bugün sizden duymak istediğimiz halkı suçlayan söylemler değil gerçeklerin, yanlış politikaların ve kaybolan güvenin hesabı olmalıydı.

Size kısa kısa birkaç sorum olacak, tüm şeffaflığıyla cevaplırsanız da çok sevinirim.

Yastık altı altın açıklamanızda hangi veri kaynağına dayandınız? Merkez Bankasının elinde bu 500 milyar dolar tahminini destekleyecek güncel, ölçülebilir bir saha çalışmanız var mıdır; yoksa bu, yalnızca sorumluluğu 86 milyon yurttaşla atmaya yarayan bir söylem midir?

Vatandaşı neden suçluyorsunuz? Altınını saklayan halk mı yoksa paramızın değerini eriten yanlış faiz kararları mı enflasyonu büyüttü?

"Merkez Bankası gerçekten bağımsız." diyebilir misiniz?

Merkez Bankası 3 Ekim 1931 tarihinde kuruldu yani doksan dört yıllık bir kurumdan bahsediyoruz. Doksan dört yıllık tarihinde toplam 27 Merkez Bankası başkanı görev yaptı ancak bu 27 başkandan 9'u AK PARTİ iktidarı döneminde yani 2002 yılından bu yana değişti. Daha da çarpıcı olan, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilen 2018 yılından bu yana sadece yedi yılda da 5 başkanın görevden alınmış olmasıdır.

Bu tabloya rağmen Merkez Bankasına gerçekten bağımsız diyebilir misiniz? Başkanların gece yarısı kararnameleriyle görevden alındığı bir kurum nasıl güven verebilir? Bu kadar sık değişen bir yönetim anlayışıyla da hangi yatırımcıya, hangi vatandaşa istikrardan bahsedebilirsiniz ve de istikrar vadedebilirsiniz?

Faiz kararlarında Hazine ve Maliye Bakanlığı veya Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisinden doğrudan yönlendirme alıyor musunuz? Gerçek enflasyon ile TÜİK verileri arasındaki farkı nasıl açıklıyorsunuz? Halkın hissettiği enflasyon ile açıklanan resmî oranlar arasında uçurum var. Sizce Merkez Bankası bu farkı gidermek için ne yapıyor, ne planlıyor?

Vatandaşın 773 milyar liralık faiz yükü hakkında görüşünüzü de çok merak ediyorum. Bu faiz giderleri Merkez Bankası politikalarının bir sonucu değil midir?

Gelelim kredi kartı borçlarına; 2,7 trilyon liraya ulaşan bireysel krediler için planlamanız nedir? Vatandaş borcunu çeviremez hâle gelmişken Merkez Bankası neden bankacılık sektörünün kârlarını görmezden geliyor?

Son olarak enflasyonu düşürmek için hâlâ tek araç olarak vatandaşı mı görüyorsunuz, yoksa artık güven inşasını da bir ekonomi politikası olarak kabul edecek misiniz?

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Son konuşmacı Sayın Seda Kâya Ösen.

Buyurun.

SEDA KÂYA ÖSEN (İzmir) - Değerli Başkan, kıymetli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben de birkaç soru yöneltmek istiyorum size. 2025 sonu enflasyon hedefiniz nedir? Sizce yüzde 29 üst hedefini tutturacak mısınız?

Son açıklanan OVP'de 2026 için enflasyon hedefi yüzde 16'ydı, sizce bu hedef güncellenmeli midir?

Eylül enflasyon verisinden sonra 17 Ekimde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulacak 2026 bütçesinde yeni enflasyon hedefine göre yazılmış bütçe rakamlarını göreceğiz miyiz? Sizce Merkez Bankamızın sürekli hedef revize etmesinin kurumun güvenilirliğine bir zararı var mıdır?

Sanayici ve üretici -arkadaşlarımızın söylediği gibi- çok zor durumda. Reel sektörün finansman destekleri noktasında ciddi talepleri var. Finansman açısından rahatlama yaşanması için önünüzde bir takvim var mıdır, ne planlıyorsunuz?

Ağustos verilerine göre Arjantin enflasyonu Türkiye'yi yakalamış durumda, yıl sonu için hedefleri de yüzde 30 civarında. Arjantin, bildiğiniz gibi, bu noktaya kamu harcamalarında ciddi kesintilere giderek geldi. Ek olarak tahvil faizleri de ucuzlamaya başladı. Birçok kez "default" olmuş Arjantin'in bile başarılı olduğu bir ekonomik program varken Hükümetin kamu harcamalarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Hep söylediğimiz gibi yalnızca parasal politikalarla krizin çözülmeyeceğini siz de biliyorsunuz. Kamu tarafından harcamalar ve yapısal dönüşümler noktasında sizlerin politikasına bir destek var mıdır?

Yastıkaltı konusuna da değinmek istiyorum. Bazı çalışmalara göre halkımızın yastıkaltısında 360 milyar dolar civarında altını olduğu söyleniyor. Yastıkaltının bu kadar yaygın olmasının sebebi, ekonomiye duyulan güven duygusunun yok edilmesi değil midir? Şirketlere kayyum atanan, şahısların malına mülküne el konulan bir düzende sizce o ülkeye yatırım gelir mi? Burada konunun vatandaşın üzerine yıkılmasından ziyade devletin bu durumdan sorumlu tutulması gerekmez mi?

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın milletvekillerinin söz taleplerini karşılamış olduk. Şimdi de görüş, eleştiri ve sorulara cevap vermek üzere Merkez Bankası Başkanı Sayın Fatih Karahan'a söz veriyorum.

Öncelikle on beş dakika süre vereyim, icabı hâlinde yükseltiriz.

Buyurun.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI FATİH KARAHAN - Sayın Başkan, Komisyon üyeleri ve çok değerli milletvekilleri; öncelikle hepinize değerlendirmeleriniz, eleştirileriniz, görüşleriniz için içtenlikle teşekkür ediyorum. Bu sene de açılışı benimle yaptınız, o nedenle herhâlde katılım da epey yoğun oluyor. Epey bir konu gündeme geldi, mümkün olduğunca hepsini cevaplamaya çalışacağım, süre yetmediği takdirde de kalanları yazılı olarak cevaplayacağız.

Şimdi öncelikle öne çıkan konularla başlamak istiyorum. Özellikle enflasyonla ilgili çeşitli sorular oldu haklı olarak, bununla başlayacağım. Öncelikle söylemek isterim ki enflasyon konusunda sebepten bağımsız olarak sorumlu kurum biziz. Sebebi kontrolümüz dışında olduğu durumunda dahi sorumluluk bizde. Yani zirai don oldu, kuraklık oldu, işte, okula dönüş etkisi, bunlar bahaneler değil, böyle oldu diye sorumluluktan kaçacak değiliz. Biz, sadece enflasyondaki hedeflerden sapmanın tespitlerini yapmaya çalışıyoruz ki bu sapmalara doğru politikalarla tepki verebilelim. Yani bu yaptığımız açıklamalar gerek burada olsun gerek diğer iletişimlerimizde olsun teknik yaptığımız analizler sonucunda çıkan değerlendirmelerin bir özeti ve bunların kamuoyuyla ve siz sayın vekillerimizle paylaşılması. Sunumumda da belirttiğim gibi eylül ayında yıllık enflasyonda bir yükseliş gördük. Bu dönemde tüketici enflasyonunun seyrine gıda fiyatlarındaki artış ve okula dönüşün etkisiyle hizmet fiyat gelişmeleri öne çıktı. Kira ve eğitim gibi kalemler hizmet enflasyonundaki ataleti yüksek tutmaya devam ediyor. Gıda fiyatlarının eylül aylık enflasyonuna katkısı 1,1 puan. Birçok hizmet kalemine yayılan okula dönüş etkisinin aylık eylül enflasyonuna katkısı ise 0,7 puan. Bu gelişmeler dezenflasyon sürecinde bir yavaşlamaya neden oldu.

Diğer taraftan -olumlu tarafa bakmak gerekirse- mevsimsellikten arındırılmış baktığımızda kira enflasyonunun hız keserek 4'lü seviyelerden son birkaç ay içinde 3,3'e geldiğini görüyoruz. Daha uzun bir dönem için bakmak gerekirse, parasal sıkılaşımla birlikte enflasyonda gizli zirve olan yüzde 75'ten yüzde 33'e ciddi bir düşüş kaydettik. Yani "Enflasyon hiç düşmedi." söylemine katılmıyoruz hatta geçen seneki koşulları düşündüğümüzde aslında enflasyonun seviye olarak çok daha yüksek seviyelere ulaşması mümkündü, daha yüksek seviyelere ulaşmasını önce engelledik, yüzde 75'te sınırlı kaldı ve daha sonra şu anda yüzde 33'lere gelmiş durumda. Ancak ciddi bir düşüş olmasına rağmen bu düşüşün beklentilerimizden, beklediğimizden daha yavaş olduğunu da hem sunumda hem de daha önceki iletişimlerimizde kabul ettik. Burada hangi unsurlar etkili oldu? Fiyatlandırma davranışlarındaki bozulma, kira enflasyonunda süregelen katılık -yani bir düşüş olmasına rağmen seviye olarak yüksek seyretmesi hâlâ- geçmişe

endeksleme davranışlarının devam etmesi ve dönem dönem ortaya çıkan ve son dönemde daha çok ortaya çıkan gıda fiyatları gibi çeşitli unsurlar etkili oldu. Enflasyonun düşüşünün sürdürülebilmesi için yani önümüzdeki süreçte yurt içi talebin dezenflasyonist seviyede kalması oldukça önemli. Son dönemdeki veriler talebin dezenflasyon süreciyle uyumlu olduğunu gösteriyor. Buna ilaveten beklenti kanalı da önemli olacak, enflasyon beklentileri -sizler de bahsettiniz- burada bunların destek vermesi oldukça önemli. Enflasyon beklentilerindeki verilere baktığımızda iyileşme gözlüyoruz ancak hem talep hem de beklentilere baktığımızda dezenflasyon süreci açısından da risk teşkil etmeye devam ettiklerini söylemek lazım ama sıkı para politikası duruşundaki kararlılık, etkin iletişim ve ara hedeflere bağlılık enflasyondaki düşüşün devamını sağlayacak önümüzdeki dönemde. Biz enflasyonla mücadeleyi bir maratonuna benzetiyoruz. Maraton koşarken hızınızda yol koşullarına göre farklılıkları olabilir. Dezenflasyon sürecinde de çeşitli sebeplerle bazen hızlandığımız gibi bazen de yavaşlayabiliriz. Önemli olan hedefe doğru kararlılıkla ilerlemeye devam etmek, atacağımız adımlarla enflasyonunun ara hedeflerimizle uyumlu olarak düşmesini sağlayacağız çünkü biliyoruz ki fiyat istikrarı sürdürülebilir büyümenin ve toplumsal refah artışının ön koşuludur.

Diğer bir konu da birçoğunuzun bahsettiği yastıkaltı altın meselesi. Son günlerde bir programda yaptığım konuşmamın sosyal medyada yanlış şekilde aktarıldığını gördüm. Bugün bu konuyu da huzurlarınızda açıklığa kavuşturmak istiyorum. Hollanda'da geçen cuma günü "Küresel Makrofinansal İstikrar" konulu bir panelde konuşmacı olarak davetliydim, konuşmacı olarak yer aldım. Bu konuşmada doların değişen rolüne, dolardaki son dönemde ortaya çıkan değer kaybına ve bunun sonucu oluşan dünyadaki altın talebine ve bunun sebep olduğu altın fiyatındaki artışa vurgu yaptım. Dolardaki düşüşün gelişmekte olan ülkeler için normalde pozitif arz şoku olduğunu yani enflasyonu düşürürken büyümeyi güçlendirdiğini vurguladım. Normalde gelişmekte olan ülkelerde doların değer kaybetmesi demek hem büyümenin güçlenmesi hem de enflasyonun düşmesi demek fakat bu dönemdeki hareketin Türkiye ekonomisi için farklı etkileri olabileceğinden bahsettim çünkü ülkemizde ciddi anlamda bir yastıkaltı altın stoku olduğu tahmin ediliyor. Nereden tahmin ediliyor? Bizim tahminlerimiz, çeşitli analizlerimiz sonucu yastıkaltı altın stokunun 400-500 milyar dolar aralığında olduğunu işaret ediyor. Çeşitli kuruluşlara baktığımızda, yurt içi ya da yurt dışı kuruluşlar benzer verileri kullanarak farklı yöntemlerle yaptığı analizlerde benzer miktarlarda tahminlere ulaşıyorlar, daha yüksek olduğunu iddia edenler de öyle bulguları olanlar da var ama genel olarak 400-500 milyar dolar civarı aralığında olduğu tahmin ediliyor. Şimdi, bu kadar ciddi bir altın stoku olduğunda, son bir yılda altındaki fiyat artışını düşündüğünüzde ülkemizde bunun varlık etkisi 100 milyar doları geçiyor. Yani altın fiyatlarındaki artış da bu varlık etkisi kanalıyla tüketim talebini destekliyor. Bu, yeni söylediğim bir şey de değil, zaten bu konuya dair araştırmalarımız vardı, bunu biz mayıs ayında bir blok çalışmasıyla web sitemizle paylaşmıştık. Ben de aslında bu geçen hafta olan Hollanda'daki panelde bu bulguları paylaştım, yeni bir iletişimde bulunmadım. Dolayısıyla özetlemek gerekirse, benim yaptığım konuşma hiçbir şekilde vatandaşlarımızı enflasyondan sorumlu tutmuyordu, bilakis fiyat istikrarının yastıkaltı altın talebini azaltacak en önemli unsurlardan biri olduğunu ifade ediyordu çünkü Türkiye'de bu kadar yüksek altın stoku olmasının nedeni geçmişten gelen enflasyonist tecrübe.

Diğer konulara gelmek gerekirse, öncelikle, bağımsızlıktan başlamak istiyorum çünkü bizim için en önemli unsur. Bildiğiniz gibi, TCMB Kanunu'nun 4'üncü maddesi bankamıza araç bağımsızlığı veriyor. Buna göre, uygulayacağımız para politikasını ve kullanacağımız para politikası araçlarını doğrudan kendimiz belirleyebiliyoruz. Merkez Bankası olarak da bu Kanun'la bize verilen görev ve yetkileri bağımsız olarak bugüne kadar yerine getirdik, getiriyoruz, getirmeye devam edeceğiz. Kararlarımızı enflasyon görünümü odaklı, ihtiyatlı ve toplantı bazlı bir yaklaşımla alıyoruz.

KKM konusunda Sayın Ağbaba'nın, Sayın Oluç'un, Sayın Akay'ın soruları oldu, başka da bahsedene olmuştur, not alamadım herkesi. Şöyle başlayayım: Daha önceki yıllarda yapılan KKM ödemelerini zaten bugüne kadar açıkladık yani her sene faaliyet raporunda bir önceki yılın KKM'yle ilgili giderlerini açıklıyoruz. Bu raporlara baktığınızda zaten göreceksiniz; 2023 yılında 833 milyar liralık ödeme yapılmış, 2024 yılında 240 milyar lira. Bildiğiniz gibi bu sene zaten bakiye çok daha düşük bir seviyeye geldi ve mart ayındaki hareketlilik olmasa belki de bir maliyeti olmayacaktı, o hareket sebebiyle bir miktar ödeme olması söz konusu. İlk dokuz aya baktığımızda KKM ödemeleri şu anda 43 milyar lira bu sene içinde ama tabii, bunlar kesinleşen rakamlar değil, bildiğiniz gibi bir süreç var, sene kapandıktan sonra bağımsız denetim sonucunda da finansal hesaplar kesinleşiyor ve faaliyet raporumuzu da yayınlıyoruz. Bu nedenle yıl içerisinde kâr, zarar ve maliyet açıklaması yapmıyoruz.

"Carry trade"yle ilgili konu geçti. Bir kere "carry trade" işlemlerinde piyasa riski alınıyor yani kesinlikle bir kur garantisi söz konusu değil, dönem dönem de -zaten bu sene de gördük- kurda bir oynaklık olması söz konusu olabiliyor. Buraya gelen yatırımcı da bu riski alarak geliyor ve kurda hareket olması durumunda da zarar edebiliyor. Yılbaşından bu yana baktığımızda "carry trade" getirisinde gelişmekte olan ülkelerde üst sıralarda değiliz yani bizden daha yüksek getirisi olan birçok ülke var. KKM'yle karşılaştırma da sorulmuştu yani KKM ödemeleri "carry trade" farkı... Burada, aslında, çok temel bir fark var: KKM ödemelerini TCMB yapıyor. Dolayısıyla bundan dolayı ya da başka sebeple bir zarar olması durumunda ilerleyen yıllarda hazineyle mahsuplaşıyor ama "carry trade" denilen işlemleri, "swap"

işlemlerini, çeşitli işlemleri, bunları bankalar ödüyor, bankalar yapıyor bu işlemleri, TCMB yapmıyor; bu da önemli bir nokta. Bunları bankalar niye yapıyorlar? Kendilerine fonlama sağlıyorlar; yapmak zorunda değiller, herhangi bir yönlendirme de söz konusu değil, sadece o şartlar itibarıyla kendi likiditelerine baktıklarında o işlemleri kârlı görüyorlar ve yapıyorlar. Bununla birlikte, bu işlemleri biz yapmamamıza rağmen her ülkede yaşandığı, gelişmekte olan her ülkede yaşanabildiği gibi dönem dönem sermaye akımlarında oynaklıklar yaşanabiliyor. Bizim bunu, oynaklığı kısıtlamak için attığımız bir dizi adımlar var. Bunların bir kısmı burada "offshore swap" piyasasına getirilen limitler, bir kısmı da bizim son dönemde gündeme aldığımız kısa vadeli yatırımlara uygulanan ek zorunlu karşılık oranları yani zorunlu karşılıkları artırdık, böylece kısa vadede hem yüksek girişlerin hem yüksek çıkışların olmasına engel olduk ki oynaklık yaşamayalım.

Rezerv konusunda altın fiyatı etkisi sorulmuştu. Son on sekiz aylık döneme bakacağım çünkü rezervlerimizin güçlü artış gösterdiği dönem bu dönem. Burada, baktığımızda, brüt rezervlerimizde yaşadığımız artış 60 milyar dolar. Bu artışın 39 milyar doları -yani 40 diyelim- üçte 2'si altın fiyat değişim etkisinden kaynaklanıyor, dolayısıyla ciddi bir kısmı. Ama rezervdeki esas iyileşme -çünkü ciddi yükümlülüklerimiz de vardı ve bu yükümlülükleri kapadık- dolayısıyla net pozisyonumuzda gerçekleşti. SWAP hariç net rezervlerimizdeki iyileşme bu dönemde -sunumumda da bahsettim- 122 milyar dolar ve bu artışın ne kadarı altın fiyat etkisi diye baktığımızda 29 milyar dolar olduğunu görüyoruz yani üçte 1'inden daha az kısmı net rezervlerdeki iyileşmenin altın fiyat etkisinden kaynaklanıyor.

Son dönem rezerv yönetimiyle ilgili, özellikle mart ayı ve sonrasındaki rezerv satışlarıyla ilgili sorunlar olmuştu. Bildiğiniz gibi, daha önce de açıkladığımız gibi, aşırı oynaklık gözlenen piyasa koşullarında döviz piyasasında arz talep dengesinin sağlanması amacıyla gerekli döviz likiditesini sağlıyoruz. Yurt içi ve yurt dışı gelişmelerin etkisiyle mart ve nisan aylarında baktığımızda, aslında mart ayında 171 milyar dolar olan brüt rezervler 2 Mayıs tarihinde 139 milyar dolara gerilemişti, sonra tekrar artış eğilimine girdi ve şu anda, daha doğrusu 26 Eylül itibarıyla 183 milyar dolar seviyesinde. Enflasyon görünümünde bir bozulma olmaması için o dönem o adımları atmak zorundaydık. Tüm politikalarımızı enflasyon görünümü odaklı ve veri bazlı bir yaklaşımla alıyoruz.

Şirket kârlarıyla ilgili Sayın Türkiye Taş'ın bir sorusu olmuştu. Aslında bununla ilgili yakın zamanda TÜİK'le birlikte bir veri yayınladık; sektör bilançoları istatistikleri. Bunlara göre kârlılık oranları 2024 yılında 2023 yılına kıyasla bir miktar geriledi. Sektörlerin yapısına yani iç dinamiklerine ve o yapıdaki arz talep gelişmelerine bağlı olarak kârlılıklar farklılık gösterebiliyor.

Bütçedeki faiz giderlerindeki artış, yine Sayın Türkiye Taş'ın sorusuydu. Burada şunu anlamak lazım: Enflasyon odaklı hareket ediyoruz, bu da faizi belli bir seviyede tutmamızı gerektiriyor. Bunun yansıması olarak da hazinenin faiz giderleri artıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Başkanım, beş dakika uzatıyorum.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI FATİH KARAHAN - Birçok ülkede var bu, bizde de faiz giderleri artıyor. Önümüzdeki dönemde deprem harcamalarının azalması, bütçe disiplini ve dezenflasyon sürecinin bir yansıması olarak azalışa geçebiliriz.

Atıl iş gücüyle ilgili Sayın Usta'nın sorusu vardı, birkaç kişi daha değindi. Aslında ben atıl ve manşet işsizlik arasındaki farklılığı çok daha önceden vurgulamıştım, enflasyon raporu basın toplantısında daha önceden tartışmıştım, mesela ağustos ayındaki toplantıda Sayın Cevdet Yılmaz'ın açıklamasından bahsetti, o OVP'de yapıldı, eylül ayındaydı. Biz buradaki iletişimimizi aslında veriler üzerinden yapıyoruz, bir siyasi yönlendirme söz konusu değil, hatta bir önceki Plan ve Bütçede de yine sanırım Sayın Usta sormuştu, o zaman da cevap vermişim, orada verdiğim cevap da önümde. Özetle şunu demişim: Bu görünüm, yani öncelikle kabul ediyorum, atıl iş gücü o zaman yüzde 28,8 seviyesindeymiş; o seviyede olduğunu ve bunun da iş gücü piyasasının manşet göstergenin ima ettiğinden daha az sıkı olduğunu söylemişim.

Sayın Akay'ın Irak'la ilgili, Irak'taki baraja senetler karşılığı kullandırılan kredilerle ilgili bir sorusu vardı. Bankamızın Irak alacaklarının -geçen sefer de sorulmuştu ama tekrar edeceğim- iki kaynağı bulunmaktadır. Bunların bir tanesi Irak'taki Bekhme Barajı inşaatı. Bu inşaatla yüklenici firmasına Irak tarafınca verilen ve Bankamızca satın alınan senetler 1986'da Bakanlar Kurulu ve Ekonomik İşler Koordinasyon Kurulu kararlarıyla bunlar Merkez Bankamıza geçiyor. İkinci kalem ise Bankamız ile Irak Merkez Bankası arasında ikili ticarete ilişkin ödemelerin merkez bankaları hesapları üzerinden gerçekleştirilmesi, bu da 1989 tarihli bankacılık düzenlemeleri. İlgili alacaklar 1990 ve 2023 yıllarında yani Körfez Savaşları döneminde, Irak'ta yaşanan savaşlar ile takip eden süreçte yaşanan gelişmeler sonucu henüz tahsil edilemedi, Irak tarafıyla görüşmeler devam ediyor.

Evet, yani atlamak zorundayım süre kısıtlı olduğu için. Sanayiyle ilgili epey soru geldiği için bu konudan biraz bahsetmek, bu konuya da biraz değinmek istiyorum. Aslında ihracat ve sanayiyle ilgili, burada reel kurun etkisi sınırlı. Kurdan epey bahsedildi ama hakikaten reel kurun ihracat üzerindeki etkisi, sanayi istihdamı üzerindeki etkisi sınırlı. Burada esas belirleyici yurt dışı talep. Burada da baktığımızda, ihracatımızın yarısına yakını yani yüzde 49'u euro

cinsinden. Aslında euro cinsi gelişmeler daha belirleyici. Baktığımızda, üretici fiyatları sanayide son bir yılda yüzde 25 arttı, euro kuru yüzde 28 arttı yani üretici fiyatları cinsinden bir rekabetçilik kaybı söz konusu değil.

"Neden zorlanma oluyor?" Çünkü dış talep zayıf. Dış talebin zayıf olmasının sebeplerinden de sunumumda bahsettim.

Onun dışında, ülkemizde görülen ve sağlıklı da bulduğumuz, sanayide düşük değerden yüksek katma değere kayan bir dönüşüm söz konusu. Burada da zaten teknoloji yoğun sektörlerde istihdamın arttığını görüyoruz. Bu da aslında orta vadede ekonomimizin kırılma eğilimini azaltan bir unsur olacak. İhracatı da aynı anda konuşmuş oldum.

Konkordatoyla ilgili yaptığımız analizlere göre, konkordato talep eden firmaların ve bu firmalarla ticari ilişkisi olan firmaların ekonomik payları oldukça sınırlı. Yani biz sadece konkordato ilan eden şirketlerin büyüklüklerine bakmıyoruz, onların ticaret yaptığı şirketleri de dâhil edip baktığımızda yine görünüm çok değişmiyor, cirodaki, ihracattaki, istihdamdaki payları nispeten sınırlı; bunu da daha önceki enflasyon raporunda açıklamıştım.

Asgari ücretle ilgili -ne yazık ki bu da altın konusu gibi, söylemediğim şeyler önüme gelebiliyor- bizim herhangi bir yönlendirmemiz yok; karar verici konumunda değiliz, tavsiye veren bir kurum da değiliz. Burada onun üzerine söyleyecek çok bir lafım yok.

Başkan yardımcılıkları konusunda bir sorunuz oldu. Buradaki atama Sayın Cumhurbaşkanımızın yetkisindedir.

"Faiz indirimleri ticari kredilere yansımadı." denildi ama aslında burada aktarımın çalıştığını görüyoruz. Burada verilere baktığımızda, eylül ayında -bildiğiniz gibi- politika faizinde 2,5 puanlık bir indirim yaptık. Haziran başına göre baktığımızda -çünkü bazen indirim döngüsü başladığında bazı faizler önden yüklemeli inebiliyor- ortalama fonlama maliyeti 8,5 puan geriledi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, Merkez Bankası Başkanımıza biraz süre verin, 19 Mart darbesinin Türkiye ekonomisine verdiği zararları da anlatsın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben söz veririm fakat 1 defa uzattık, 1 defa daha uzatıyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) - Başkanım, biz buradayız. Her zaman gelmiyor, yılda 2 kere geliyor Başkanımız, dinleyelim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Uzatalım mı?

CAVİT ARI (Antalya) - Tabii, dinleyelim yani.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam, uzatayım o zaman, madem böyle bir talep var.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bizim açımızdan bir sıkıntı yok Sayın Başkanım, biz bekleriz sabaha kadar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sizin açınızdan yoksa benim açımdan da yok.

Buyurun.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI FATİH KARAHAN - Teşekkür ederim.

Fonlama maliyeti haziran başına göre -birikimli olarak- 8,5 puan geriledi. Aynı dönemde ticari kredi faizleri de -yani bu sizin bahsettiğiniz unsur- 11,3 puan azaldı. Haziran-eylül aralığını söylüyorum ama mevcut enflasyon ortamında talep ve beklenti yönetimi için para politikasındaki sıklığın epey bir süre korunması gerekecek.

Hane halkı enflasyon beklentileri -epey konuşuldu- yüzde 53; reel sektörün yüzde 36-37 civarında. Şimdi uygulanan sıkılaşımla birlikte beklentilerdeki düşüş aslında genele yayılan bir şekilde devam ediyor.

Eylül 2024 ile 2025'i yani bir sene önce ile bugünü karşılaştıralım, en düşük beklentisi olan piyasadan başlıyorum; piyasa katılımcıları 27,5'ten 22,5'a, 22,3'e düşmüş durumda; 5 puanlık -on iki aylık beklenti bu- bir düşüş söz konusu. Reel sektör 51'den 36'ya, 36,8'e düşmüş durumda yani neredeyse 15 puanlık bir düşüş söz konusu. Hane halkı da 72'den, 71,6'dan 53'e düşmüş durumda; o da 19 puan kadar bir düşüş kaydetmiş durumda. Seviye olarak yüksek. Bunun çeşitli sebepleri var, bunları da daha önceki iletişimlerde açıklamıştık.

Hane halkı tarafında, hane halkı daha çok gerçekleşen enflasyona bakıyor. Bunun yanında, bir de daha sık tüketilen kalemlerden etkileniyor. Yani "Enflasyon yüzde 33." derken bütün ürünlerin fiyatı yüzde 33 artmış değil, bazı kalemlerde daha düşük enflasyon var, bazılarında da -zaten sunumumda da gösterdim- daha yüksek enflasyon var. "Vatandaşın enflasyon algısını daha çok belirleyen ürünler nedir?" diye baktığımızda, temelde gıda kalemleri geliyor, taze meyve ve sebze özellikle sık sık yapılan harcamalar, bu ürünler, bir de kira. Bu iki kalem de mevcuttan yani manşet enflasyonun üstünde seyrettiği için hane halkının enflasyon algısı biraz daha yüksek. Bu sadece bizim ülkemize özgü bir unsur değil, birçok ülkede baktığımızda enflasyonun -hane halkı beklentilerinin- gerçekleşen enflasyonun birkaç katı üstünde olabildiğini görüyoruz. Geçmişte de yani fiyat istikrarının olduğu dönemde on sene boyunca enflasyonun tek haneli gittiği dönemde bile enflasyonun hane halkı enflasyon beklentilerinin yüzde 15'in altına inmediğini hatırlatmak isterim.

"Enflasyon nasıl düşecek?" Temel hedefimiz olan fiyat istikrarını sağlayana kadar sıkı para politikasını koruyacağız, bu şekilde düşecek. Sıkı para politikası duruşundaki kararlılık, etkin politika iletişimi ve ara hedefler

dezenflasyonun devamını sağlayacak. Burada hangi kanallar üzerinden olacak? Hep bahsettiğimiz talep, kur ve beklenti kanalları üzerinden gerçekleşecek. Bugüne kadar da böyle gerçekleşti.

Döviz dönüşüm desteğiyle ilgili...

CEVDET AKAY (Karabük) - Bir şey, müsaade ederseniz...

Sıkı para politikasından bahsediyorsunuz ama Sayın Zeybekci de gevşek para politikasından bahsediyor reel sektördeki sorunlardan dolayı, finansman sıkıntısından dolayı. Yani siyaseten Merkez Bankası üzerine yönlendirme yapılıyor gibi. Yani siz buna müsaade etmiyorsunuz herhâlde, devam edeceksiniz?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI FATİH KARAHAN - Biz kararlarımızı enflasyon görünümü odaklı, veri bazlı, toplantı bazlı bir şekilde alıyoruz bağımsızlık ilkesi çerçevesinde. Teşekkür ederim.

Döviz dönüşüm desteğiyle ilgili özellikle ihracatçı için birkaç kişi konuşmuştu. Burada ihracatçıların kur kaynaklı maliyetlerinin düşürülmesi ve aynı zamanda bankamızın rezervlerinin, döviz rezervlerinin güçlendirilmesi amaçlanıyor. Bu kapsamda, biliyorsunuz, önceden yüzde 2'lik bir desteğimiz söz konusuydu. Bu küresel ticarete ilişkin belirsizliklerin arttığı dönemde biz bunu 31 Ekim 2025'e kadar yüzde 3 olacak şekilde yükselttik. Bu uygulamanın uzatılıp uzatılmayacağı, önümüzdeki dönemde yaşanacak gelişmeler de dikkate alınarak, Merkez Bankası bilançosu üzerindeki etkileri de dikkate alınarak değerlendirilecek.

Gıdayla ilgili epey bir soru olmuştu. Gıda fiyatları üzerine tabii ki birçok unsur var ama son döneme bakıyoruz, onu bir vurgulamak isterim. Yani gıda enflasyonu dönem dönem farklı sebeplerle de yüksek olabilir...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yani bir beş dakika daha veriyorum, ona göre. Zaman enflasyonu yapmayalım lütfen.

Buyurun.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI FATİH KARAHAN - Tamam.

Bir kere manşet enflasyonun yüksek olması zaten gıda enflasyonunun yüksek olmasının sebebi yani esas enflasyon düştükçe gıda enflasyonu düşecek ama onun dönem dönem bunun üstünde ya da altında olmasına çeşitli unsurlar katkı verebiliyor. Son döneme baktığımızda, iklim koşullarının etkili olduğunu özellikle görüyoruz. Zirai don yaşadık, evet, bunu nisan ayında yaşadık ama bu meyve konusundaki üretimi etkilediği için etkisini daha çok son dönemde gördük. Bunun yanında bir de artan sıcaklıklara paralel olarak kuraklık belirginleşti ve tahıl tarafında başka alanlarda da arz yönlü sıkıntılar gördük, rekoltede ciddi düşüşler olması söz konusu. Tahıl ürünleri, bazı yağlı tohum ve baklagiller ile sert kabuklu yemişlerin arzını olumsuz yönde etkiledi. Bu nedenle de mevsimsel etkilerden arındırılmış gıda fiyatları son iki ayda oldukça yüksek geldi. Şunu da söylemek lazım: Tahıl etkilendiği zaman, sadece işlenmemiş gıda üzerinde etkili olmuyor, ekmek fiyatlarını etkiliyor, makarna fiyatlarını etkiliyor, çok çeşitli, genele yayılan işlenmiş gıda üzerinde de etkisi söz konusu. Dolayısıyla da son anda, son ayda oldukça yüksek bir gıda enflasyonu görmüş olduk.

Enflasyonun sebebiyle ilgili çok değerlendirme oldu. Zaten altın konusuyla ilgili öyle bir açıklamam olmadığını söylemiştim. Bu vesileyle bir kez daha tekrar etmek istiyorum ama...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, böyle bir açıklama yokmuş, çarpıtma var. Bakın, Sayın Başkan diyor ki "Böyle bir açıklama yok." "Altınla alakalı böyle bir açıklamam..."

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hangisi? Kimin? Sayın Başkan açıkladı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - "Böyle bir açıklamam yok." diyor, söylüyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - "400-500 milyar dolar açık var." diyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye değerli arkadaşlar... Sayın Karahan kendisini ifade edebilir, lütfen...

VELİ AĞBABA (Malatya) - 400-500 milyar dolar...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Karahan, lütfen siz bu konuya bir açıklık getirir misiniz?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI FATİH KARAHAN - Açıklayayım, müsaade edin.

Teşekkür ederim.

Tekrar edeceğim çünkü başında...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Kaçak altın dâhil mi buna?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI FATİH KARAHAN - Lütfen, dinlerseniz...

Teşekkür ederim.

Zaten yastıkaltı toplam stokunun -birçok raporda var, bizim hesabımız da değil- 400-500 milyar dolar arasında bir altın stoku olduğu tahmin ediliyor, bu bir. Ama bunu hiçbir şekilde ben enflasyonun sebebi olarak söylemedim. Tekrar ediyorum: Katıldığım toplantıda doların değişen rolüne vurgu yaptım, bunun sebep olduğu çalkantının altın fiyatlarında bir artışa yol açtığını söyledim.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bunun da enflasyonu artırdığını söylediniz.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI FATİH KARAHAN - Öyle bir şey söylemedim.

Bunun da ülkemizde ciddi bir altın stoku olduğu için -ki büyük kısmı talep üzerine- servet üzerinden etkisi olduğunu söyledim. Yani siz orada değildiniz, dolayısıyla isterseniz ben izah edeyim ne söylediğimi.

Peki, teşekkür ederim.

Evet, maliye politikasıyla ilgili, eş güdümlle ilgili sorular oldu. Fiyat istikrarı açısından, özellikle yüzde 75 gibi çok yüksek enflasyondan tek haneye gidebilmemiz için eş güdüm oldukça önemli; tek başına para politikasının bunu başarması oldukça zor. Burada yönetilen ve yönlendirilen fiyatlarla eş güdümün birçok boyutu var. Bunlardan bir tanesi yönetilen ve yönlendirilen fiyatlar, bunlar enflasyon hedefi gözetilerek belirleniyor ve enflasyonla mücadeleye destek sağlıyor. Onun dışında da bütçe açığının bir önceki yıla göre düşeceğini tahmin ediyoruz. Bunun da önümüzdeki dönemde özellikle deprem harcamalarının azalmasıyla birlikte enflasyondaki düşüş sürecine katkı vereceğini söylemek istiyorum.

Son olarak bir konu daha söyleyeyim: Evet, belirsizlikle ilgili, siyasi belirsizlikle ilgili çok soru oldu. Biz ekonomik açıdan etkili olabilecek tüm yurt içi ve yurt dışı gelişmeleri takip ediyoruz ama para politikası kararlarımızı alırken -her zaman söylediğimiz gibi- verilere, enflasyon hedeflerimize bakıyoruz, gerçekleşen verilere göre enflasyonu ara hedeflerimizle tutarlı olacak seviyede düşürmek için gereken para politikası kararlarını alıyoruz.

Burada sonlandırayım isterseniz, kalan soruları yazılı olarak yanıtlarız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, böylece, gündemimizde yer alan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının faaliyetleri hakkında Komisyonumuzu bilgilendirme toplantısı tamamlanmıştır.

Milletvekillerimize, Merkez Bankası Başkanımıza ve ekibine teşekkür ediyorum.

Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 20.13